

**This volume was donated to LLMC  
to enrich its on-line offerings and  
for purposes of long-term preservation by**

**Hawaii State Archives**

This volume contains handwritten text that may be partially illegible due to age, penmanship, or deterioration of the medium. LLMC has scanned the material in the same format and page order in which it is maintained in the Hawaii State Archives.

He Buke no ka Ahaolelo o ke Aupuni, Helu 2, Buke 2  
[Journal of the Legislative Council]  
1845-1847

*1/2 Burke no ka Charles o Kei*  
*1845*

*1/2*  
*Hele*

*Burke*

Wie man den See & die Harleke

2. 11. 171

1/2

N. Krumm

June 1894

• The Secret

e. L. Childs House

H. K. Hammer

И. Купцова

like Kora for me Ma a Kora ac o Kora ac o Ma

«Mor, a a ha pice e h'brida e na ma haucina»

• The sea

James Hunt

Helena

✓ Will add

• I like the way you smile. You have a beautiful smile.

« Non, he non a mandana e non mais hato Gloria. E no

ho voce un'aria a frate e li ho me ha pata pata malato nei  
piedi;

|          |          |
|----------|----------|
| 16       | 16       |
| 15       |          |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |
| <p> </p> | <p> </p> |

16. Hui Ahua holo
17. Hui Ahua holo
18. Hui Kamehameha
19. Lina Kamehameha
20. Joe Kamehameha
21. Kamehameha Kamehameha
22. " " "
23. " " "
24. Kamehameha Kamehameha
25. Hui Kamehameha

Ia hua 12 puka aku la he Lii ma ka puka mahe  
 e Naunakilikia, e Moser, ma hua akau, ua huaia ka Ahu  
 Lihoe, e pua ana ka ike ma ka lima akau, a me ka Ahu  
 mame ma ka lima e Akau mau. U Iota ma ka hema e ka  
 Moa, ua huaia ka Ahu ma hiki, e pua ana i no Kahili  
 elua ma kona lima, U mahope mai o H. Kalama he Lii  
 Wahine, a o J. P. Fidd ma kona hema o Robert C. Myllie a  
 me John Richardz, mahope mai.

I puka aku ka moe, hukiia kona hae hua, kipu ka  
 papa i 21 pu, a pilikini na kua e ku lalani ana mai  
 hekahe hale a i hekahe hale, a pua ke kipu ana o ka Papa,  
 kipu o A. B. M. moku o Talbot i 21 pu, a hokohe hiki  
 aku he Lii, puka mai o Utaio He Kuanawa e ala kai i  
 he Lii. Iku mai la na mea a pua o ka hale, hoko he Lii  
 a hiki, kipa pua na pu o ka Manawa, alaila wahi he Lii  
 i kona papale a Pule o Mr. Richardz, alaila hua he Lii  
 i kona papale alaila mai la o noho ana Hotelua ka  
 Ahu ma kona noho, e ku ana na Kahili nui ma  
 kona uao, ua hihulua ka papa noho o he Lii i ka Moa  
 na pua hale, he amana hua ka papa i Kapuai He Kie  
 kie, iku o J. P. Fidd ma hua ana o he Lii, a me R. C. Myllie  
 ma kona Ahu, a me U. Richardz ma kona Ahu. Ua  
 huaale ka noho e Mr. Hehauluki ma ka hema e J. P. Fidd  
 e ka hema o ka moe, Kalama, noho me oia, a ma kona  
 hema ku mai la o John Richardz.

Alaila hihulua ka moe i hana palapala penei:

I hua oukou e na Lii e Ahuole, a me ka pua i hohoi e  
 na mahauana.

Ua kii aku mau ia oukou e Ahuole pua ka kou

mea i pili i ka pome o ke Aupuni.

Ma maua hana ana i ka hana i pili pome ia maua, ua  
i nui maua ia G. F. Fidd, i mea hokua ia maua ma na  
mea ilike o ke Aupuni, a ua hoonoho no ke maua ia R. C.  
Wyllie i mea hokua ia maua ma na mea i pili i kona  
unia e, a ua hoonoho no ke maua ia John P. Pindz i  
mea hokua i na Lina Kanawai ma na mea a pae i pi  
li i ka hickolokolo a nui ka pome.

Ma, haucha a ku a i hāu mau Lina hokua, e hiki  
ia oukou i ka meole ne na mea a pae i pili i ka la hui hana.

Ua a e hui mau o Amerika, Aupuni, a me Bentonia,  
a me Parua a me Belgium i ke hokua o ke Aupuni.

Ua a e hui mau ka ole a ke laia mau Alii.

Ua makemake maua e sioho maitai, a huihiki me Kona  
unia a pae, a e hana like a ku i na hana o ke launia, Kona  
Aina.

I ke maua nui ana i kea, ua mana'o no maua e  
peneia oukou e huihiki no ka hooponopono hou a nui  
i na Ahaholokolo, a e mahu pome pake i na hana,  
a e hooponopone i na Kanawai.

Pono ia oukou e me hui Kanawai me ke Aupuni,  
no ka nui aia, no na pakepake moke, no ka hooponopono  
ana i na Aia, no na Pute, no ka hui e ka pae hana aia,  
i mea e pae ka hana hui ana, a me na a e hoopae pae  
ia, a e hooponopono hou i ka Aia o ke Aupuni.

Ua ka maua mea hokua i loko o ke Aupuni e hiki  
aku ia oukou i ka nui o ke Aia e pae a ke Aupuni i  
keia ma ke hiki.

E nui oukou ma ia mau mea me ka onatama pene

i ke Tula e like me ka mea kaponu i ka noho ana o na Kanaka.

Ua makemake maua e imi oukou i mea e maopopo ai ka imi ana, a me ka mahua hua ana o na Kanaka, a e imi hoi i mea e nui ai ka pono, a me ka pomaikai o na Kanaka e Keia Pae Aina.

I ke maua manao eia ka mea i oi, o ka hoomalu i ka pale i ke Akua, a e hoolaha aku i ka pono, a me ka palapala, a notaila pono ia oukou e imi i ka mea e malu ai, a i mea hoi e laka nui aku ai ia mau mea uwaena o na Kanaka o Keia Aina, a me na Kanaka o na Aina e; e noho la maloko i ke kakou Aupuni.

Ua akaka ia maua, o ka olelo a ke Akua, ka poha ku, kahi o keia Aupuni; oia hoi ka mea i komo ai kakou iloko o ka laka Aupuni Kuokoa o ka honua nei.

Notaila ua paa ke maua manao e hoomalu i na Kanaka o maua malalo o ka Aka, a i ka hoopai ana i ka hewa, ke manao nei maua e hui ka pono me ke Aloha, a e uku mai kahi aku i ka poe i kahi i ka hana, a me ka mea i pono.

O ka mea Mana i noho alii maluna o na Aupuni a pau, ua lohomakahi mai via ia, i kou manawa pili kahi i ka hoi hoi ana mai i ke Aupuni ia, me na mea pu e mau ai ke Kuokoa ana.

Mana hoi e Kuokoa mai ia oukou i ke oukou imi nui ana, a nana hoi e hoomalu ia oukou, a me kou poe Kanaka a pau.

---

Malaila ku mai la o John Young heluhelu i ka palapala i na olelo ae like elima penei,

He Kuokoa ana o na Eia, a me ka poe i Kihoria,

monopolakou i' ke ano o keia hatawai'ano, a me ka huke ole loa  
me keia hatawai'ana mahu, a hooloholukou i keia olelo.

I. Ua kupono i' na kanaka o keia Aina ke aloha i' ke Aha  
mana loa, ka e hui' o na e hui; ka haku o na haku; ke ala-  
kai o na hui, no kona malama hupana ka loa ana i' keia  
Aupuni i' ka wa pili'ia ai, a aneane lilo loa i' na hui' o  
ka aina e ka pono a me ka maitai o ke Aupuni hoo'ona,  
e hahai e hoolohoi ka la 31 o Iulai o keia matamua i' la  
hoomake oiaio, mai Hawaii a Niihau, i' la e hoike aku  
ai i' ke aloha imua o ka noho ulii o ka me Lohomai ka a Mevini  
II. Malalo o ke Aha, ua kupono ke aloha o na kanaka o keia  
Aina, i' kana haku, ke hui Lohomai ka loa, ia Victoria ka moi  
Uahine o Beritania, a me Irelani, no kona manao pono, a me  
ka manao i' hoolu ana o ka moi, i' kona hoolohu ana i' ka olelo  
monoi a ke hui o keia Aha Aina i' ka haku e ka la 25, o Feb. 1843,  
a hoike imua o na hui o ka moi Uahine e na Lohomai  
Hawaii.

III. Ua kupono i' ke Hawaii Aha Aina, ke aloha i' na Lohomai o  
ka moi i' hoolu aku ai, no ka i' hahai a me ke Aha Aina o ke  
hana ana i' ka hana nui a ka moi i' haku aku ai i' ko-  
muni Lohomai.

IV. Ua hahai e na kanaka apana o Hawaii no, ke hoike  
aku ai keia poe i' ke aloha maitai, i' na hui o Ameri ka  
Huipua, a me Beritania me, a me Irelani, a me Belegia  
ma, no ke luhou ae hoike ana i' ke hoo'ona o keia poe  
Aina, a pela i' hoolohoi ai ia luhou i' loko o na hana-  
ma o na hui Aupuni.

V. E pae ia keia mau olelo me ka olelo Hawaii, a me  
ka olelo Beritania, a e haku maloko o na hui ahaole e-

lual, ka hale o ka poe Kikii, a me ka hale o ka poe i Kohoia.  
Na ke Akua e malama mai i ka Mo'i

Malaila ku mai o Ioane Li a olelo mai e kotua ana malope o  
na pono a Keoni Una i hai ai, a pauia; ku mai o Kekua nana  
olelo mai no i na olelo e ae ai ka hookolo oia malapaau, a  
pauia; ku mai o Pahi hookolo iho la, aole mea nana i  
hoole mai, a pau ia hoi aku la ke Li, a me kona poe i hule  
pu mai ai, a kohoia Ioane Li, a me A. Keliiahomii, a o  
Mapa i poe nana e kaka i ka olelo a na hale elua, e  
olelo aku ai i ke Li. Pule a pau hoi mui.

Honolulu Mei 21 1845

Hatawai na hale Elua, o na Li. Ahaolelo, a me ka  
poe i kohoia i Pule, a heluheluia ka palapala a John  
Young, a pau ia; ku mai o J. P. Ladd ka luna o kolokio o  
ke Aupuni ma na mea a pau e pili ana i kana Cihana,  
na, a pauia; ku mai o Robert C. Wyllie ka luna o kona aina  
e, ma na mea e pili ana i kana Cihana, a pau ia; ku mai  
o John Records ka kotua Luncakanawai mui, ma na  
mea e pili ana i kana Cihana, a pauia. Pule a hoi  
mui na mea a pau.

Honolulu Mei 22 1845

Hatawai na Li Pule

A heluheluia ka palapala a na Li e palapa  
la aku ai i ke Li, e like me ke kanoa ana mai a ko  
Mo'i ma kana palapala i na luna i kohoia na lakou e  
hana, e ua holo malikai na olelo a pau o na palapa-

In la i na Lii. Puci ka olelo oia palapala.

E olelo oe e ka Moi

e Aloha oe,

ʻO ka uka uka ana o ia Lii Aloha, a me ka poe i kekahi o na Makanihana, kekahi makou e hoi ke aku ia oe e ka mea Hanohano i ka hoi lona e maopopo ai ko makou aloha, a me ke makou manao hooloke, a me ke makou manao maitai i ka uka uka mai, pono loa.

Ua malama ke ke makou i ka olelo e ka Mea Hanohano, i ka olelo ana mai, e hele makou e huihika ka i na mea e pono ai ko Aupuni, a e noono pono makou i na mea a pau a hui mau kekua e olelo mai ai ia makou mamuli o ka uka uka.

E huihika no makou e kekua ia oe e ka Mea Hanohano, e imi i ka noho huihika ana me Amerika Aupuni, a me Britania, a me Farani, a me Belajuma, na Aupuni i ae mai i ke huihika ana o kua Aupuni, a me na Aupuni e ae no hoi.

E noono pono makou e like me ka uka uka i ka hoololi hou i na Kanawai, a e hooponopono i na Aha hoololi, a me ka mabete i na kana e imi e mau ai, na pono o ka Moi, i mea e hoolilo ai ko noho Aupuni ana i malaelae, a i olelo, i mea hoi i ka ika ai na Kanaka i ka hana, a me ke Kua, a me ka imi maanao.

Ke manao nei makou, ua maopopo loa ka pono o ka imi hou ana i Kanawai, no ka noho aina, a me ka

Uluha, a he mea nui no hui kaimi uaiwai no ke Aupuni  
i mea e pono ai kou matama Aupuni'ana, aole nae e imi  
ona ke ano e hune ai kou poe Hanaka.

E hoiika loa no makou e ike i ka mea ona  
Hanaka, a e imi no hoi i mea e mahuahua ai lakou,  
e a ka mea e Mahuahua i ka hoopau ana i ka mai  
nui, a me ka pololei a me ka hoomalua ana i ke kino, a  
me ka uaiwai, a me ka uia o Hanaka, a me ka hoiika-  
ika ana ia laka i ka hana.

Lo ka Matamalamama ka Euanelio a Krsto i ho-  
puka i ka poe i poe matama o kaia Pae Aina ma-  
mua. I laila, he mana no makou, e a ka makou  
hana mua, a me ka makou hana nui, o ka hoolaha a ku  
i ka pule, a me ka naauao, a me ka hana pono i waena  
o kou poe Hanaka a pau, a me na kaole e nolo ma  
kou pae Aina.

E oia loa oe e ka Moi, i lohi kou noho Aupuni  
ana matama o makou me ka makou i ke Akua, i  
hui ka pololei me ka lokomaka i ka hoopai ana  
i ka hewa, i uku maki i ka poe i kaila i ka  
hana, a me ka poe hana pono, a na ke Akua mana  
loa e hookumu paa loa i kou noho Alii ma ka po-  
lole.

Ia ke Akua e matama i ka Moi

Helu helu ka palapala a J. P. Fidds ma ka mea i  
pili i kana aihana nokotoko o ke Aupuni me ka kai mas-  
kepo a ku i ke ano.

Helu helu ka palapala no na alala i lilo

ina Luna a Kamehamehu i hoouna aku ai e hile ma  
na Aina e, o na dala i lilo ia Mr. Richards a me J. Kualili  
i ko lona hele ana aku a hoi mai, he \$11,000 tausani dala  
a keu, a no na dala ia P. A. Brinsmade, a me keka  
hi Luna e ae he \$5,000 tausani dala a keu hui pa  
he \$16,000 tausani dala a keu, Aia ka maopopo ma  
ka palapala a Mr. Richards ma

Aia na dala a pau o ka aie aku o ke Aupuni,  
a me ka aie mai.

|        |                            |             |
|--------|----------------------------|-------------|
| Aku 1. | Aie o ke Aupuni e aku koke | \$34,119.05 |
| " 2.   | " " " " i hoomoeia         | 33,696.31   |
| " 3.   | " " Aie mai                | 19,929.49   |
| " 4.   | " mai o Aie ua hoomoeia    | 24,139.13   |
| " 5.   | Waiwai o ke Aupuni         | 22,303.38   |

Aia ma na palapala ka maopopo. Ua waihoia  
keia mau palapala, a hoike mai na Aiaina a me na  
Kahukula, alaila hana hoi.

Hoolohia e na Aie, o ka hana o ka la Aupuni  
hona 10 oia ka hana a na Aiaina, a me na Kahukula,  
a me na Luna e ae.

Hoakaka iki na Luna i hoolohia e hooponopono  
pono no ka Waiwai o Aiaina o J. A. Kuakini i nua  
o na Aie Ahaolelo, no ka lakou mau hooponopono  
ana a pau ia mau Waiwai. Pule a hoopau,

Honolulu May 23 1845

Aalawai na Aie - Pule a heluheluia  
no na olelo i nehinichi a pau ia. Ku mai o Wm.  
Pitt. Leleiohoku i ka hookupu ana ma Hawaii

i ka la 31 o Dekemaba 1844

Hookupu Kimo \$1,208.75

Hookupu Uina 1,095.37

Nona loaa e ae ma Hawaii 877.30

Ma Waiwai maoli i hookupu

Hookupu Kimo \$2,153.37

Hookupu Uina 966.75

Sapaakao 1,120.38

Karawai 1,654.75

Mo i Popoki 161.12

Ma Dale maoli i lilo

Silo i na Luna Waiwai \$2,980.62

" " " " Karawai 34.25

" " " " Aukau 97.13

" i ka Halepaakao 30.

Silo i na Mea e ae 39.62

Waiwai maoli i lilo

Silo i na Kumuao \$1,654.50

" " " Luna aukau 122.

" " " Lunakauawai 9.25

" " " Moku 129.87

" " " Mea e ae 876.25

Koena Waiwai 3,369.50

Ma Hookupu o Hawaii i ka la 31 o Dek. 1843

Dala maoli Hookupu a pau \$4,040.80

Silo i na Luna Waiwai \$3,982.06

Silo i ka Hapaunio na Li 58.75

Loaa mai no ka waiwai hookupu \$7,336.31

11

|                                |            |
|--------------------------------|------------|
| Lilo i na Lina Waiwai          | \$3,639.50 |
| Hoopai'kuwa, ana i te Setepano | 73.50      |
| Lilo i na Kumuao               | 3,066.87   |
| " " " Kahuakula                | 70.        |
| Koena Waiwai                   | 466.94     |

e Ara ka pono ma na palapala a W<sup>m</sup> Pitt Selu  
 hoku, malaila e maopopo laa ai, na mea e  
 hoike ia ae nei maluna. a pau ia, ku mai o  
 Governor John Young a hae mai i ka hookupu  
 a pau ma ka Moku o Maui ona ka la 1  
 Mei 1844 a hiki i ka la 30 o Aperila 1845

|                        |            |
|------------------------|------------|
| Hookupu Lina           | \$2,002.44 |
| Hookupu Kimo           | 3,739.87   |
| Lahana                 | 272.12     |
| Ia hoomalu             | 85.37      |
| Moo Popohi             | 148.87     |
| Koena Kimo 1843 - -    | 185.       |
| e Maui                 | 538.68     |
| Luna Kanawa            | 2,000.37   |
| Hale e Haeina          | 483.37     |
| Hoelimalima            | 296.62     |
| Hale Kuai Kuka & liliu | 315.       |
| Koena Moku             | 2,574.     |
| Holekahuiki            | 1,910      |
| Oute                   | 588.37     |
| Paalima o Mose & Lota  | 35.        |

|                       |             |
|-----------------------|-------------|
| Na Dala maoli i lilo  |             |
| Lilo i na Lina Wauwai | \$15,762.89 |
| Lilo ia John Young    | 1.507.      |
| " " Aiaae Lewis       | 412.        |
| Lilo i na Linaauhan   | 1.115.      |
| " " " Lina Kanawai    | 166.        |
| " " " Makai           | 1.172.      |
| Lilo ia John Richards | 40.         |
| " " Kaauwai           | 25-         |
| Lilo i na Mea e ae    | 144.87      |
| Lilo ia Papu Lahaina  | 630.37      |
| " i na Moku           | 83.         |

Aia ka pono ma ka Buhe hookupu a John Young mataita e maopopo ai ka loina o na mea a pau i ka kaula ma luna ae nei.

Spoko hora 10 huluwai na Lii e hoolohe i ka hana a ke Kiiaina o Hawaii, a ma hope no ka huku.

Honolulu Mei 24. / 1843

Alawai na Lii Pule a heluheluia na olelo hookupu o Hawaii, a me Maui i ka mui o na dala loa mai a me na Lilo a pau

Auia na hookupu ma ka Mokupuni Oahu ma ka la 31 o (Sek. 1843.

|              |            |
|--------------|------------|
| Hookupu Aiaa | \$2,077.64 |
| Hookupu Kuro | 7,606.21   |
| Laprahaa     | 23.        |
| Kio & Popoki | 222.82     |

Kanawai

\$2,258.44

\$12,184.16

Hookupu i ka la 31 o Dek. 1844.  
 Hookupu Airia \$2,923.96  
 Hookupu Kiho 4,397.12  
 Lapaahao 58.04  
 Popoki & Au 317.69  
 Kuwala o ka Makahiki 1843. 147.12

\$7,843.93

Na Mea i Marua Makahiki 1843. - 404 Huina  
 Na Mea i Marua Makahiki 1844. - 483 "  
 Na Huina o ke Kanawai i loko i na Kumu Kula  
 mai ka Makahiki 1844 a hiki i ka 1845

Na Prema Kahauolono \$309.30

Na Makaihee Kona 348.29

Na Kahale 155.50

Na H. Luauu 159.50

Na P. Kahananu 271.51

Na Kaapuni 110.85.

\$1,354.95

Na Waiwai a na Linaaukau i loko i na Kumu

Na Neherua Aoolili amauu \$69.87

Waikiki 141.81

Kapalama 20.

Kaliki 25.62

Moanalua 49.86

Ewa 703.18

\$1,011.04

|                                 |                                    |
|---------------------------------|------------------------------------|
| Ma a na Kumu i lene poro mai ke |                                    |
| Dala Maoli no Honolulu          | \$2869.49                          |
| Keliwaiwai                      | 481.64                             |
| Keli hulu hulu                  | 458.76                             |
| Kuana                           | 845.30                             |
| Kulepe                          | 497.64 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> |
|                                 | <u>\$5152.83</u>                   |

Ma na palapala a M. Tekuanoo ka hoona-  
opopo ana

Hooloia e na Lii a ka poakahi kalawai  
hou hora 10, o ke Kaauna o Kauai, a me na  
Kakukala ka hana.

Honolulu Mee 26 / 1843

|               |             |
|---------------|-------------|
| Matanui na Lu | Pule        |
| o. Kekuonohi  | Selechoku   |
| Keli ahonui   | Kapaahea    |
| Joane Pi      | W. Richard, |
|               | J.P. Cudd.  |

na pua i ka mai, a heluheluia ka palapala o na  
hookupu a pua o ka hookupu Cahu, a pua ia  
ku mai o W. M. Pitt Selechoku a kai mai i ka mui  
o ka pua i maieia ma Hawaii, eia ko lahou kua  
330 a pua ia, ku mai o Kapae a kai mai i ke koho  
ana a Suvida Mato ia ia nana e kai mai i na Lii  
i ka mui o ka waiwai i lilo i na kumu, a me  
ka mui o na kaumana

Eia ka mui o na kula, a me ka mui o  
na kaumana a me ka waiwai i lilo i na kumu,

ma na Mokuna 3 o Iauai me ka Makahiki  
1843 a hiki i 1845

|            |       |
|------------|-------|
| Na Kula    | 193   |
| Na Haumana | 5,771 |
| Na Kumu    | 232   |

Na Dala i lilo i na Kumu a me ke Kahukula \$4,944.50

• Na Dahu i ka waia Iane, Ie, ke Kahukula  
la mai ka Makahiki 1841 a hiki 1843

Eia na dala lilo i na Kumu \$4,355.82

Ika Makahiki 1844 o Na Kukehui ke  
Kahukula

|            |        |
|------------|--------|
| Na Haumana | 10,036 |
|------------|--------|

|         |     |
|---------|-----|
| Na Kumu | 133 |
|---------|-----|

|                     |            |
|---------------------|------------|
| Dala lilo i na Kumu | \$4,567.63 |
|---------------------|------------|

|                 |    |
|-----------------|----|
| " " ke Kahukula | 35 |
|-----------------|----|

|                               |            |
|-------------------------------|------------|
| Dala o Kauai i lilo i na Kumu | \$1,278.62 |
|-------------------------------|------------|

|                      |       |
|----------------------|-------|
| " lilo i ke Kahukula | 17.50 |
|----------------------|-------|

Hooholoia e na Lii, na Davida Malo e palapala  
aku i na Kahukula, e hae mai lakou i ka mui  
o na Kula, a me na haumana, a me ka mui o ka  
lilo o ke Aupuni i na Kumu.

Hooholoia e na Lii, e waitia ka Ahaohele  
ataita kauoha hou mai ka Moi

Pau i ka hua 12 Iule a Hoopa

Mamamakika 4 Iune 1845.

Kalawaii hui ka Ahaohele.

Kanuhakauha III

Kaeo  
 Pahi  
 Kamehameha  
 Nani  
 Liliuokalani  
 Pi  
 Kapaemahu  
 Piikoi  
 Alapai  
 Keliiahonui  
 Koni Ana  
 Kanaina

Ika poe i hiki mai, Pule Heluhelu ia  
 ka olelo no ka la 26, o Mei a hoshoto ia, alaila,  
 olelo o Pi i kona manao aole loa i pau ka  
 nui o ka wawai o na kumu, aia ma  
 Kuaiaina ka nui o ka lilo me ka maopopo ole.

Ioike ia mai la ke Kanawai honu no  
 ka pii honu o ke Dute - Penei ka olelo oia  
 palapala.

He Kanawai hoomakua i ke Dute  
 no ka wawai i lawe ia mai.

Ika akonaka ana o na Li' Ahoolo a me  
 ka poe i hohia e na Makaimana o Hawaii nei  
 hoshoto ia keia manao. Mahope aku o ka la 10,  
 o keia mahua e kan ia ke Dute mahua o  
 Kaukana apan, a me ka wawai a me  
 na mea kuai, o ka lolo, a me na mea e a

i hana ia, o na mea apanu i lani ia mai e hana  
maanei, o na mea apanu hoi i lani ia mai  
i keia aina no na aina e mai e hana teneke  
ma ke dala hookahi, ma na hale Iute Kahi i  
hoike ia ka waiwai malaila e uku ai a e hana  
na dala ma ke ano o ke kuni mua ana, no  
ke aupuni keia i mea e hana no na kuni  
ekolu ma ke dala hookahi o olelo ia ma ke  
pauku e hana o ka mokuna 48. Ua kapa ia  
keia Kanawai, ke Kanawai no ka auhau  
a me ke Iute a me ka waiwai o ke aupuni  
ana hookolo ia keia Kanawai ma Iahana  
i ka makahiki 1842 i ka la 11, o Mei, aole na e  
hookolo ia ma keia Kanawai hookahi olelo i ke  
e o Ioho o keia Kanawai.

Ua hanaia keia hookolo ia i ka  
la 4 o Iune ma Honolulu Oahu i ka  
makahiki 1845.

Kamehameha

Apono ia e ka moe Iekauohi  
a me ke Kuni maui i ka  
la 5 o Iune 1845.

Apana ku mai o Ioseph a hana mai  
i ka laka palapala i hookonopono ai no  
ka waiwai o na hookolo o J. B. Kuakini  
ana hookolo ka pue i Kona i na mea  
ke 20, a ke 7 Olelo o Wm Pitt Seliokuku na  
ka Ahoolo e hooko

Hanaia e ka Ahoolo a hookahi mea.

i hookohia o ka moku, etito ia Ie'i'ohoku ka  
olelo, aka, aole i pau ka olelo o ka moku  
na waiho ia a Kekahi la hou aku, alaila,  
hoopunopuni hou no a o ka mui o ka weiwai  
ke waiho nei no a hoopunopuni nu ka  
Ukaolelo. Haila he hana e ko ka la 6, o Iune  
a hoopau Pule. A hui mui na Iii

Honolulu June 5-1845

Kalawai hu na Iii Ukaolelo Pule, a  
Heluhelu ia ka olelo no ka hana i ka la 5, Iune  
a hookohia e na Iii

Haila ka hookupu ma ka Mokupuni  
o Kauai i ka Makahiki 1843 & 1844, aole no i  
maopopo ka hana ana ma na palapala  
hookupu na lauwili ka mui, ana waiho  
ia aole e hana ka Ukaolelo

Hookohia e na Iii etito ka hana  
i na palapala hookupu apana a  
M. Kekauonohi no ka Mokupuni o  
Kauai i na Iune Waiwai o ke Aupuni  
a hui hu mai i ka Ukaolelo.

Apropro hova 10 kalawai hou.

Mamakilika 6 June 1845.

Kalawai na Iii, Pule, Heluhelu ia  
ke Kanawai ~~hookohia~~ i na Iii Iuhia  
alii hana e hoopunopuni i na hana mui o  
ke Aupuni, Ka mailio pui mataita a  
Pule hoopau



Loa o Kamei 1843

Daka maoli Sala Pape Waiwai

|                            |               |                |
|----------------------------|---------------|----------------|
| Hookupu Kimo               | 650           | 2687 75        |
| Hookupu Aina               | 4 "           | 772 12         |
| Lapaahao                   |               | 391 44         |
| Ilio & Popoki              |               | 128 50         |
| Pa Ku & Pa Kumu            |               | 94 88          |
| Kuala Kimo & Aina          |               | 24 50          |
| Kanaka o na haele ma Holua |               | 290 00         |
| Kanawai                    |               | 134 81         |
| Aina Hoolimalina           | 288 63        | 73 30          |
| Holekahiiki & Awa          | 30 "          |                |
| Kale Kamei                 | 25            |                |
| Kale Hoolimalina           | 37 50         | 12 "           |
| Na Ohua o M. Kamehameha    | 150           | 95 75          |
|                            | <u>133 13</u> | <u>4705 05</u> |

1844

|                             |               |                       |
|-----------------------------|---------------|-----------------------|
| Hookupu Kimo                |               | 1267 75               |
| Hookupu Aina                | 20 75         | 1135 75 239 75        |
| Lapaahao & Kana o Ke aupuni | 156 "         | 18 75                 |
| Ilio & Popoki               |               | 91 "                  |
| Kanaka o na haele           | 62            | 85 69                 |
| Kanawai                     | 18 "          | 573 37                |
| Aina Hoolimalina            |               | 92 63                 |
| Na Iio Hoolimalina & Kamei  | 270 50        | 20                    |
|                             | <u>465 87</u> | <u>3284 94 239 75</u> |

Ka loa 1843

Ka loa 1844

|               |                |               |
|---------------|----------------|---------------|
| 133 13        | 4705 05        |               |
| 465 87        | 3284 94        | 239 75        |
| <u>599 00</u> | <u>7989 99</u> | <u>239 75</u> |

*Lilo o Kawai 1843 to 1844, Sala ma ka Sala Papa Waiwai*

|                             |        |         |        |
|-----------------------------|--------|---------|--------|
| <i>M. Kekauonohi</i>        | 219 50 | 546 31  | 7 50   |
| <i>na Iunakarawai</i>       | 11 87  | 246 62  | 7 50   |
| <i>na Iuna Auhau</i>        |        | 217 50  | 139 50 |
| <i>Na Makai</i>             |        | 6 25    | 88 25  |
| <i>na Kumuao</i>            |        | 90 25   | 474 87 |
| <i>Na Moku</i>              |        | 26 13   | 194 56 |
| <i>Pii o ke Aupuni</i>      |        | 556 "   | 20 "   |
| <i>Aupuni</i>               | 8 "    | 517 37  | 62 "   |
| <i>na Ika</i>               | 13 25  | 62 75   |        |
| <i>Papu o Waima</i>         |        | 10 00   |        |
| <i>na Iuna Waiwai</i>       | 181 00 | 6006 69 | 6675   |
| <i>Kapuni o na Ii</i>       | 15 00  | 130 25  | 1      |
| <i>Kamukamuka III Puaka</i> |        |         | 16 88  |
| <i>K. Kalama Puaka</i>      |        |         | 7 50   |
| <i>I. Papohaku</i>          |        |         | 3 25   |

|     |    |  |         |
|-----|----|--|---------|
| 448 | 62 |  | 1088 56 |
|     |    |  | 8410 12 |

*Apan ka Ahaohele, hohole ia ka  
olelo Apopo Kalawai hoo i ka 19 o ka  
hoo o ke Kakahele, Pule apan.*

*Mannakilika Iune 28-1845*

*Kalawai na Ii Pule  
Poe i hiki mai  
Kamukamuka III*

Kuini Uua

Kao

Leleohokun

Kanaina

Paki

Kekuanuoa

Keli'iahonui

Namau

Kanewa

Pikoi

Kuini

Kapalea

P. Kanoa

Keshokale

Kekauonahi

Alapai

Hetutulu ia Kahi palapala iki

Apau na Lii ka naho kii ia ka  
poe i Kahoia. Eia makaimana  
Eia ka poe iiki mai no keia ka  
lawai ana.

Umalele

Uwera

Kapae

Kalawahi

Keanakoi

A hetutulu ia Kahi palapala uku  
ana hoholo ia, Apau ia, hetutulu  
Iou ia no Iwi ka palapala Kanawoi

no ka hooihonoho ana i mau  
Kuhina alii elima, a maldila no ka  
imi ana, A pau ka Ahoolo, hooihonia  
apopo kalawai hui i ka 10, o ka lwa  
Pule apau.

Eia ke Kupe. ua wahi palapala  
uhia la i hooihonia.

I ka akohoa ana o na 'ii  
ahoolo, a me ka poe i Kohia e ne makaa-  
uinana o Hawaii nei, hooihonia keia manao  
ua noono makou i ka olelo a ke Koku  
Iunikanawai e hoakaka ana i ke ano  
o ke Kuniikanawai ka mea ana i  
huhuhui ai i mua o makou i ka la 21,  
o keia ana manao makou e noi ia  
aku via e palapala no makou i olelo  
hooihonoho i na poe o ke Kuniikanawai  
a me na Kanawai a kakou  
a e kakau hoi i na Kanawai  
miaoli no ka haawi ana i na kana  
elike me kana i olelo ai, E hoku pono  
nae via i na Kanawai a me ke  
ano o kakou a me ko kakou noho  
ana.

Ua hooihonia keia olelo ma ka  
Hale Ahoolo i ka la 24 Iune 1845.

Kanuhama

Keoni Ana

Maunakilikā Jun 25 - 1845

Kalawai lū nā 'līi ahāolelo a me  
ka poe 'ikohia e nā mākāinana  
o Hawai'i nei hōa 10, Pūle a pū

Eia ka poe i hiki mai

Kamuhamehame III

Keoni ana

Kao

Kapaka

Kanaina

Paki

Kekuanana

Keliiahonui

Kamau

Seleiohoku

Kamehwa

Piikoi

P. Kana

Kekohakole

Kekauonohi

Alapai

Eia lūi ka poe i hiki mai no  
ka poe i kohia ~~no~~ e nā mākāinana  
o Hawai'i nei

Kapae

Umalele

Amua

Kalawahi

Kaunakai

Hoopuka aia ka hui i ka palapala  
 hoohua a hui i na data i ke  
 aupuni, aia holo no na ka hui no  
 e hooponopono.

Heluhelu ia ka palapala  
 no Lahaina, e hui mai ana no ka hui  
 o ko lakou kaumaha, a me ka hui  
 ana mai i na kumu pono ole i  
 ko lakou manao, no na hui kaole  
 o keia aupuni a me ko lakou manao a  
 hoopau i ka hoohua ana o na hui  
 holo i ka hui ana oia ko lakou  
 hui 1515 ke hui ia. Heluhelu ia no hui ka  
 palapala o Wailuku, a like pu no ko  
 lakou manao me ko Lahaina a hui  
 ko lakou hui 2181. Ipania, heluhelu  
 ia ko Hawaii palapala hoohua na like  
 no me ko Lahaina a me ko Wailuku  
 a hui ka hui oia poe 203, me ai hui  
 hui a hui. Malaila no ka hooponopono  
 no hui ana i wana o na hui ana ole  
 a me ka poe i hui a na makahuna

Apan ka hui ole ana, hoohua  
 apana hui o ka hui hui hou no keia  
 man palapala hoohua

Pule Apan.

26  
Mamalahiki June 26-1845

Halo wai hou na Eii Ahaohe  
a me ka poe i Kokoia e na makaima-  
na o Hawaii nei hora 10. Pule apani.  
Eia na Eii i hiki me e.

Kanuhama III

P. Kanoa.

Kao Kuni

Kanaina

A. Paki

Kekuanaoa

Keliakouui

Kanama

Lihohoku

Kanaka

Kapaakea

Kohokalo

Hapai. Pihai

Eia ka poe i Kokoia

Kapai

Umalele.

Uwaa

Kalawahi

Ka auhau.

Eia ka kano o Keia la, no na  
palapala hoopii no o Lahaina & Wailuku  
& Kailua. Noke ala ka luna makaimama  
i ke kuhikuwa o Koluaka mau Haka  
no na luna kaole a na Eii i Koko  
ai i mau kuhina. Eia hoopoloia  
na pono no ko ka Mui Kokoia  
i na Kaole i mau kuhina, na  
na Eii Ahaohe i hoopolo a me ka  
poe luna i Kokoia no na makaimama  
o Hawaii nei, Noke ala, Mr Pihai

i na kuumu e oluolu ai na ~~makaa~~ makaaiana  
ke hui aku ko lakou mau mea i ahoai  
no ka manao wale ia, o joro ole ko lakou  
manao. no ke ko ole ana, o ke lakou mau  
olelo hoopii i ke Lii a me se Lii akawale.

Hooponopono ia no ka hooli ana mai,  
i ka hooliki ana a na hooli na hooponopono  
mai ia malaila, mea. hoololo ia, ~~o ke~~ ~~hooliki~~  
~~mai~~ ~~mai~~ ~~hooliki~~ ke joro no ke hooliki na  
hooli. Hooponopono hou ia no hui no ka  
hoopii auhau pohihihi, mea hoololo ia  
no e na Lii akawale a me ka jori i Koloia  
Penei, ka ae no, aole e hui ia ke  
Kanawai Pohihihi.

He Hooponopono ia no ke hui ole aku  
i ka hui e like me ka olelo hoopii ia  
mai, e na makaaiana. Mea hoololo  
pono na Lii akawale a me ka jori  
i Koloia e na makaaiana o Hawaii nei  
E hoopanee a maopopo ma ke Kanawai

Apania, Koloia o Keoni ana a  
me Keoni i mau mea nei na e imi  
i mea e oluolu ai na makaaiana,  
no na mea apania i hoopii mai  
ai lakou, Aka mai hui o G. P. Judd  
hoike mai no i kona manao no  
hoololo malalo i keia. ~~hoololo~~ mau  
olelo i hoopaaia ia me ka ae i keia  
a ~~hoololo~~ mau olelo a ae no, e hoike mai

ana no kekahi mau mea nui ana i  
 ike ai e lohu ai no hoi no na aupuni  
 Muo a me kekahi mau aina o ka mawana  
 Fakipika nei. a no keea nina no kekahi

Upau kee halawai ana hoi nui  
 na lii a me ka poe i Kohia, a ho-  
 holo ia apopo halawai hoi hua 10,  
 Pule, apau.

Maunakiliha 27 June 1845

Kalawai hoi nahi Ahalelo a me  
 ka poe i Kohia e na makai ana  
 hua 10. Pule apau.

Eia ka poe alii i hiki mai

Kamehameha III

Keoni ana

P. Kanae

Kaeo

Kanaina

Paki

Kamam

Leialoha

Kanhoa

Piki

Kapaakea

Keliakomii

Alapai Kemi

Mr Pukeke, i hoi i kona manaa, ana

like pu ko lana manaa me G. P. Judet

Eia ka poe i Kohia

Kapae

Umalele

Auwaa

Kalawati

Kaunohi.

Apau i ka noho

Heluhelu ia ka olelo

no ka la 26 June nei

apau ia hooholo pu

ia, Apau ia, Ku ae la

no na mea i hooholoia, a heoi no i na  
ina o na lina e alawa i hele ai me Kaalilio  
a Kamehilio nui. Rikake me alawa, a me Kikahi  
meu mea e ae hoike no ia, ua pono ka  
hooiki o na haele i mea e hiki ai i ka ali'i  
ke hoomalu e like me na kanaka Hawaii'i

Apa'u ia Muluulu ia ke Kahuwai hoou-  
hono i mau kuhina alii no Kahuwai nei  
a e hana ai ke alii i palapala nohoia i  
Lakou Puka i, au a hoholo ia.

Pauku 2, no ke Kuhuina nui ke Kuhuina Kalai-  
aina, ke Kuhuina Kiekie ia, a o ke Kuhuina no ko  
na Aina e ke mea Hanohano, a pela ke Kuhuina  
hana Kanawai, a pela ke Kuhuina aopalapala,  
a me o ke Koku a Lunakanawai <sup>ke, me i mahaloia</sup> ~~me~~ a Kama-  
hisi ia mialaila, Aua hooholo pono ia na  
olelo apau, a o ka inoa pakahi i  
Kapa ia no na Kuhuina, e waiho ia  
a mahope. Hoopono pono.

Pauku 3, ua nooholo ia.

Пункт 4, на восток.

Pauku 5, Eia ka mea i nooholo ia  
ahalo na snakakiki ke 25, alaila, lilo  
Kekahi alii i Kuluia ke Kupuna i ka  
mo'i, ~~uole i pau loa na olelo ma eia~~  
~~pauku i ka~~ <sup>ua</sup> nooholo ia na olelo apau.

Apan ka ah aolelo ana  
 Hoi mai u a Iii; Apopo hōa i  
 halawai hou. Iule apan.

Maua'akilika 28 June 1845.

Kalawai hou na 'lii ah aolelo  
a me ka poe i Kohala a na maha'ain  
nana o Hawaiiini. Pule apane.

Hulu hulu ia ka olelo no ka la 27. June  
aia hoholo ia. A hulu hulu no o  
Mr Rikaka i ka Pauku eua o ke  
Hanawai hoholo hoholo i mau kuhina  
aia hoholo ia.

Pauku 7. ua hoholo ia

Pauku 8. Ua hoholo maikai ia. — " —

Pauku 9. Ua hoholo — " —

Pauku 10. Ua hoholo ia. — " —

Pauku 11. Ua hoholo ia. — " —

Pauku 12. Ua hoholo ia. — " —

Pauku 13. Ua hoholo ia. — " —

Pauku 14. Ua hoholo ia. — " —

Pauku 15. Ua hoholo ia. — " —

Pauku 16. Ua hoholo ia. — " —

Pauku 17. Ua hoholo ia. — " —

Pauku 18. Ua hoholo ia. — " —

Pauku 19 Ua hoholo ia. — " —

Pauku 20. Ua hoholo mau ia ka hoolona  
o na Kia'aina ke poe Hanawai.

Hoholo ia o na hana a ke Kia'aina ma  
loko o ke Hanawai e hana oia me ka hiki  
i ka mo'i a me ke kuhina a e ho'opaa  
ia me ka Puke o ke mahu.

A o na mahu e hana maloko o keia

paau, ua hoololo like ia, ana kolo  
ana hoololoia ka Paau apana

Paau 21. Ua hoololo ia ----- " -----

Paau 22. Ua hoololoia ----- " -----

Paau 23 Ua hoololoia ----- " -----

Apana ka akaoelo ana hoololoia  
a Moneka hua is, kalawau hou  
Pule apana.

Maunakilikia 30 June 1845.

Halawai hou na 'lii' Akaoelo  
a me ka pou i Koloia e na mekaui  
mana o Hawaii nei. Pule apana.

Heluhelu o Mr. Pihiki i ka Kanawai  
hoolohoho i mau Kuluina.

Paau 24. ua hoololoia. ----- " -----

Paau 25. ua hoololoia. ----- " -----

Paau 26. ua hoololoia. ----- " -----

Paau 27. ua hoololoia. ----- " -----

Paau 28. ua hoololoia ----- " -----

Paau 29. ua hoololoia ----- " -----

Paau 30. ua hoololoia ----- " -----

Paau 31. ua hoololoia ----- " -----

Apana na paau Kewenai i ka  
hoololoia. ----- " -----

Koike a la o Kewenai i ka wewenai  
o Kuakini no ka maopopo ole, ana  
~~hoolohoho~~ maopopo via e hoolohoho  
no ka ai, e hiki ke uku ma ka

waiwai i Kaa ko Huakini aie, a pau  
 ka aie, alaila, e waiho ke Kona o ka  
 waiwai no na hooilina, a ohlo no  
 o Iliohoku ke hokaa nei noia i Ka aie  
 o Huakini - - - a ohlo no ke waiwai no  
 e hokaa i Ka aie aie ma Hawaii. no  
 Mikapalani. A ku aela o Keoni Ana  
 nissan aela i Ka mea i holo i Ko  
 Iliohoku <sup>ma</sup> manao, a ohlo o Iliohoku, o  
 ka mea i pono i kona manao, o ka waiwai  
 o Mikapalani ke lawe mai a hokaa  
 a i Kaa ole, alaila, lalan maoli iho  
 i Ka waiwai pumi o Huakini, a Koe ke  
 Kona, alaila, waiho no na hooilina.

Aua hooilina e lawe mai i  
 Ka waiwai o Huakini Kela waiwai  
 Kela waiwai i mea e Kaa aie Ka aie

Iu o Huanakai, e kai i Ka  
 manao o na makaimano Oahu  
 pui no ka mea a ke konohiki i lawe wale  
 ai, a me ka hoopai, <sup>hewa</sup> a ka Iunakana  
 wai, a me ka ka Iuna Aukau —  
 aka, nana via i ke Kanawai.

A ku o Mika Pihiki, ua naaopopaka  
 na makaimana, i na ua pui ole  
 i Ko Lakou manao na mea a na Kono-  
 hiki a me ka Iunakana wai a me ke  
 Kilaia e hoopii fakahi i ke Kilaia  
 ke hewa ke konohiki a me ka Iunakana wai

pela no e hoopi'i ai ahiki i ka mui, a i kolo ole  
hoopi'i mai i keia oha - i mea e maopopo  
ai --- ole o Mr Rikku, ua pono ko ma  
makacimama marea, hoopuka o Rikku, aole  
e pau na Lapasas, Emou ko lakou pilikia

Apan ka Ahaoalo ana, ~~hooholoia~~  
eia ka mea e hemo ai, o ka mui o  
na hiki, a me ke kawai lilo kua i ka  
cuna, a me ka hooholoia a maka-  
hiki, a me ka hana pono i kua kina  
a me ka maki ai o kua aina a me  
kaka'i mau mau eia, no ka mea, o  
ke kaka'i i kua i ka hana, aole e  
pono ke aupuni.

Apan ka Ahaoalo ana hooholoia  
a hiki i ka la a ka mui a olelo ai, <sup>olelo</sup> e hahawai  
hou. Pule apan.

Honolulu & Hale Alii & Iulau  
1845.

Kui na 'lii o ka Ahaoalo a me na  
mea i kuaia eike me ka olelo i hooholoia  
30. o Iune, a ako-akoa Pule. Maia ku  
mai la ke kuhina a huluhulu i ka pala-  
pala a laka o Iwane Ii i hana ai, eike  
me ka olelo i hooholoia 26. o Iune.

Ahuluhulu hou ka mui i ka palapala  
a ke kuhina <sup>i, huluhulu</sup> i kahi ka paku i

и изобразил на листе бумаги все как происходило  
Внутри на простом - - - - -

Warten auf Bootschiff - - - - -

Page 2 is a reproduction of \_\_\_\_\_

1. Ka 3 ka hohotia me ka maa pua

Iskra 4 Un bohotna - - - - -

Paucis - Na buologia - - - -

Apran ia heluhelu o G. F. Ludd i wahi

Wahalo ma Ke alii e hui'aku ana i ka-

Mucho gusto en conocerla y me da gusto a mi

na pro i kova - no na oblo i netubna

ana hōholaia o Kamehameha i Kona iho,  
mea o ana Apana ka Ahakelo ana hōhola

i'a a poaka hawaii hon Ma Mauna\_

Kilika Nov 10, Pulu apr an

Manu a Kihika 10 Euloi 1845.

Kalawwai hou na Lii Ahaoletia me  
ka pioe i Koluia, olike me ka olelo i  
hooholo ia i Ka la & o Iulai - Pule. apana  
huhuhua ia ka olelo mo ka la & o Iune  
ana hooholo ia.

Apania Ku eka o Kikike a Nulu  
Nulu i Ke Kama ai no no no no  
hana no na Kihina <sup>o Ke Kama ai</sup> o Nulu  
Nulu no i na faatu apania e no ai  
Ke Kikike Ka Ahuoto — — — Nulu 2.

A paau i Kahuwhiri is, huiwhiri pa kahi'a  
Ka paau i mea e mauropo ni ke  
horohe Ka Ah a oho mo na me me i huiwhiri

mua ia, me ka hoomaopopo ana i Keano, o Kela  
pauku Kua pauku a me na hua e pono ke  
hookeino hou no na hua hoomaopopo i Keano  
mua ia i Kupaia i ka pololei loa.

Apa ka Maaila ana, hooheleia  
apopo halawai hou a e hui mai o D. Molo  
e huike mai no na hana i pili no na kula  
apapaia, o na mea no i huihuhu mua  
ia, Pule apa.

### Kaunakihika Iulai 11 - 1845

Halawai hou no a Lii Ahiaia  
a me ka poe i Kahoia, Pule, apa.  
i ka oho iho, huihuhu ia ka olelo no  
ka la 10 o Iulai, hua hooheleia ole mea  
hoohele mai. Apaia ia - -

He iluna o D. Molo, a huihuhu no na  
mea kula o Mami wale no, ole i loa a mai  
ko ~~Maui~~ a wahi e ae, na loa hakaia mai,  
hua hui mai i Kona hui ana e  
kaapuni piipipi me ka hui mai  
no i Kona ana hana i hui ei.  
mea hui wahi hui wahi o Mami a me  
Lanaia a o na hui ana via hui ana  
4920. no ka makahiki 1843. apa ia hui  
pakahi i Kona o Kela hui hui hui.  
a eia ka hui o ka waiwai i lilo i na  
hui o ka hui a me ka hui hui  
\$4917.00 me ka waiwai hui hui hui.

apau ia hōike no ka makahiki 1844, ua  
emi no kumu a me na haumana  
a o ka lilo o ke aupuni 2135 dala me ka  
waiwai a o ka ma makua hoi 1935 dala  
ma ka waiwai hui ia 4070.00 dala. eia  
ka lilo no kaia makahiki 1844. ~~ia~~ ~~ka~~ kumu  
ao. apau ia, hōike hou no ka 1845,

Kole i mapopo - - - - - Uvike kou  
o I Malo no ka holo pono ole o kana  
kana i kona wa e hule ai e ka-puni.

Apaia i hoike, <sup>hou</sup> mai o no i ko Hilo iho  
i na Kumu ao, 1852 o ka waiver, a pa  
Kama hoike ana, Heluhelu o Pihuke no  
Ka palapa o Popoi'a a na makamaka  
o Lanai. o ko lakou mi 381 Kanaka.

Apani'a, Ketuketu'a ka palapala  
 na, na on aka ainana no i hoopii oia mai  
 a ko Lahaina, no ko lakou manao e  
 koho ia Pihiki i Lupa ma kuli oho no Kona  
 aina e a i unuhi Kumu Hanaiwai no  
 Ke aupuni, <sup>a</sup> ke koho nei ma kono ia  
 Keoni'i i Lupa waiwai no Ke aupuni.

~~oia i ka palapala~~ i ka palapala, a pua i ka palapala  
 hou i ka palapala. <sup>Kekahi</sup> Kailua na, ka poe ~~mai~~  
 i hoopi'i nua mai — 52 ka mihi o lakou, ana  
 hoopi'i pua i ana Kailua na Kailua, e kai  
 aku no ka palapala hoopi'i o Kailua, a o  
 Puki ka lua, a mu kekahi o mau luna e ae,  
 i hoopi'i nua mai, i mau nua o lakou  
 mu e pua aku no kua mau hoopi'i.



a o Ke Kānaka ānānā, i aia i hoohe Ka-  
 Ahahelo aia i hoohe Kānaka, e hoohe i aia i  
 Kānaka ānānā i hoohe ānānā i aia i  
 māhala, e hoohe ānānā i hoohe ānānā i aia i  
 no na māhala i Kānaka i hoohe māhala i aia i.

Apania, Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 i Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 Ka Ahahelo e i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i

Apania hoohe o M. Kānaka i aia i hoohe  
 Ke Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 i aia i hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i

Apania, Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i

Apania Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 apania Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i

Pule apania

Mānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i

Hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i  
 hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i

Hoohe Kānaka i aia i hoohe Kānaka i aia i

hoo holo. Apauia i hoo holo o Pitike  
 maama o na Kanawai hoo holo hoo holo  
 pakahi ka paau i kana hoo holo  
 ana o ka paau i hoo holo o hoo holo.  
 Paau 1 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 2 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 3 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 4 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 5 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 6 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 7 - na hoo holo ia.

Mokuna 1 - Hawina 1. No ke paai palapala o ke auauia.

Paau 1 - na hoo holo ia - ~~~~~

Paau 2 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 3 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 4 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 5 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 6 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 7 - na hoo holo ia. ~~~~~

Hawina 2. No na hoo holo paai o ke auauia.

Paau 1 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 2 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 3 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 4 - na hoo holo ia. ~~~~~

Hawina 3 -

Paau 1 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 2 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 3 - na hoo holo ia. ~~~~~

Paau 4 - na hoo holo ia.

Apania, kai mai o Wm. P. Liliuokalani no na  
 mea i hoopii ia e Hailua i mea o Ka Ahiaolo  
 no kona minau i Ke Kumu o Ke lakou hoopii ana  
 mea hoi pono ia mai na Davida M. aho, ~~and~~  
~~and~~ i paipai i keia hana, ana hookiki o  
 Hopu a me M. aho no ka laua mea i ike pono a  
 ka Davida M. aho paipai ana apania, olelo o  
 G. P. Ludd no ka D. M. aho hoi pono ana mai  
 ua kono pu noia ike o Ke Hewaii hoopii.  
 via ka mea nana ipaipaia  
 a olelo o G. P. Ludd e hoi o D. M. aho i mauie  
 hookiki i na Kanaka — mea ka manao hookiki  
 ana a mai no. Apania no ka weiwai o  
 J. A. Huakini Apania ka ~~hookiki~~ ~~hookiki~~  
 i hiki mai maanei, ke papa, ke manao  
 ki ana hoopono pono, ia malaila, a olelo o  
 Kanaina o ka waiwai o Mikapalani a me  
 Ke Huakini Ke laue ia mai maanei, a  
 hoi Ke Kona no na hookina, a olelo o  
 Liliuokalani olelo pono ia ia Ke Kona, o Kona  
 manao i na via ka hookina hookiki  
 ua hiki no iaia Ke hookaa, a me ka  
 mea o na hookina, pono ole au Ke Kona.  
 mai ka hiki. a olelo o G. P. Ludd, i na i  
 hiki Ke Kona mea i Kela hookina Keia  
 hookina a Kaa ole ka aia, olelo pono ia  
 apania olelo o Paulo Kana no Liliuokalani Kawaiwae  
 Hailua minau o Pikoia mea ai Ka wai  
 wai, apania mea <sup>e Kapa hui,</sup> hookiki ia, ~~and~~ Liliuok-  
 lani o Pahi o Kanaka o Ke Kona o Kana

Piikoi & Kana a me ka moikai woho no  
 Wm P. S. a olelo o John Young, eke me aupopo ia  
 ia mawana - ahiki mai i Keia la he pihiki  
 Kona, aole hiki ia ia ke Kani i Kona lina a lwa  
 ka mea mawa e wawao pono. i pua Kona pihiki  
 a hiki ka pua i Kona maw olelo, apan  
 Kana Kekahi i hiki ae, aua hupunopono nui  
 ia malaila - Aua hupunopono pua la ka  
 Aholelo no Iliohoku ka waiwai<sup>awa</sup>, apan  
 o Knakini<sup>e, waiho la</sup>, a o wa' waiwai e pili ana i  
 ke aupuni, aole mawa ia, no ke aupuni  
 no, Apan ka Aholelo ana wohoia  
 apopo malawai iwa Kona 10. Pule apan

### Mauaakilika Iulai 15 - 1845

Halawai hou na Ii Aholelo  
 a me ka pua ikohia Pule apan,

Ke ilana o C. Kanaia a <sup>hiki mai</sup> ~~hiki mai~~  
 i ka palapala Kanaia a Ke Kanaia  
 apania hiki mai o Tekanawa i Kana  
 palapala Kanaia ana.

Hoohipika o C. Kanaia Olelo mai i  
 ka wa e noho ana ma ka hale o Kanaia  
 lawe mai o Kuluwailua i Keia palapala  
 no ka minau ana o Tekanawa i  
 ia a olelo oia iau e Kanaia i Kona  
 inoa, olelo ia na Kanaia Kona inoa ka  
<sup>nana</sup>  
~~maua~~ pono Tekanawa i ka palapala

He manaa nei ou manaa mo i Kakau

Alaila, Kama'ilio mai o He anaina  
Kuluwailua hohiki'ia ole mai o Kona  
inoa ke Kama'ia. Na ike au i ke Kaka-  
ana o He Kama'ia i Kona inoa ma  
ke Kama'ia E ole ana o D. Malo  
o Lahilahi, Kama'ia, Kama'ia, Nain  
i Kama'ia i na hua o ke Kama'ia.  
Ole o He Kama'ia i'ia e Kaka'ia, Kaka-  
an manaa ole mai i pa'ululu  
no a ole mai e waiho a Kama  
hau I mai Kela e Kaka'ia hou a pa-  
hau mai i Kahi o Kama'ia i Ka  
la 14 ole i'ia e manaa i Ka pa-  
pala a i Ka la 15 Kaka'ia e Kii eku  
a Kama'ia mai i ke ahiahi oia Ka  
mapawa e Kama'ia i Ka inoa Nain  
mai Kela, Kama'ia o Kama'ia? oia Ke  
ai mai la, Kama'ia aku e hui mai a pa-  
Ka ai ana hui mai mo Kaka'ia<sup>no</sup> i Ka  
inoa, Ole oia i hui mai mai mo i Ke-  
hau a hui Ka Ka pa'ululu<sup>a hui</sup> ana  
o He Kama'ia o Kama'ia He hui mai mo  
au i Kela hua, ole hua e au, ole  
hau Kahi hua, ole hui hua Kama  
hou mai Ole o He Kama'ia e Kii i  
Ka papala hui mai he manaa  
hau hui oia pa'ululu ole hui  
no Kama'ia, Ole mapawa Kama'ia

Ka heluhelu no kua maua iwaia. Ia manawa  
 oho iai e kua au apua, a e kii aku ia  
 Pihike e wepa a maua no e wike i ke Lii  
 aole mai i kuaia, ka kua au e like  
 me ko Tekauahi manawa, aole au  
 oho iki aole ma kin manawa, aka, ma  
 kua wale no au i Kakaia

Pelehi Hoolihia. Oho mai ua kakaia  
 via i kua iwa no ka maopopo ua  
 ike via i ke kua ana o ko Tekauahi iwa  
 Oia no ia, ua ike au i ke kakaia ana  
 apua i ka heluhelu ia e kuhuailehu a  
 kakaia no.

Hoolihia via ke kakaia a  
 M. Tekauahi - Heluhelu ia pua - ----  
~~[Hoolihia ka pua no ka pua 4  
 o ka kakaia i kakaia maua  
 oho mai o ka palapala i kakaia i  
 ka la 5. Mei, via ka oho i pua o  
 ka pua 4. Heluhelu a ike ia kakaia  
 maua i hoolihia pua]~~

Hoolihia Mei 15-1845.

Owau, M. Tekauahi,

Ke hoolihia mai au i maua o  
 Ahua a i maua o ko ke no mai apua  
 e ike ma maua apua loa

He hui aku mai au ia o  
 H. H. M. Kawaharua III Oia no kin  
 hoolihia o kua wahi kiki o W.C. Sumala

Ke make au.

1. Oua Aina o Kōu makuakana a me  
Kōu makuahine a me Kōu no wai mai  
a Kamehameha I mai a mai a  
Kamehameha II mai a mai a  
Kamehameha III mai a iā e noho  
nei no Kuu wahi Kiki noia a mahope  
o Ke Lii ~
2. Eia Kekahi o na Aina hoilina o  
Hoapiliwahine iā e noho nei no Kōu  
hoilina noia a mahope o Ke Alii a  
me na Aina o Kaahumanu i ka awi mai  
ai iā i kona wa e ola ana a me Ke  
Kū au ~~noia i ka awi mai ai i~~  
kona wa e ola ana no Kōu hoilina noia  
a mahope o kona kaikuahine o Piholia ~
3. Eia Kekahi, o na waiwai paa a me na  
waiwai lewa o Kōu mau bipi a me  
Kōu mau aliʻi a me Kōu Dala i Ke Alii  
a me Kōu waiwai apau a me na  
hale o Lahaina o Iwalewale o Pelekane a  
me Ke Hale pohaku i Honolulu nei  
a me na hale ʻōu apau no Kōu ho-  
ilina noia Eia no Kōu Kanaka o  
Kuu Kame o Kanaina iā iā no Ka hō-  
ponopono o na mea apau a malalo no  
o Ke Kiki a maua.
4. Eia Keia, o Ka noho ana nei ʻōu e noho  
nei ʻōu paa noia i na palapala mau a

na ike no ke Lii o kekahi hua oia man  
palapala la na ~~h~~ holoia.

Eia ka hua hua o Kahi eia i haawi  
ai i kekahi Kane eia o Maui o Hawaii  
ia Kanainoaia, ia ka hana a malope  
o Pihia Pela no hui kekahi Kane eia  
Oahu o Hawaii ia M. Hukuanawa ia ia  
no ka hana a malope o ke Kaha-  
mahua amana o Pihia

Ike maha

Charles Kanaina Hekauohi  
J. Kuluwailua  
Peleu x  
Kaupuna -

Pirania ka Mui no ka puka  
o ke kaha - i kakania malua  
olelo mui o ka palapala i kakania  
i ka la 5. Mui oia ka olelo i pili ma  
ka puka 4 Heluheluia a ike ia kekahi  
manhua i holoia penei.

Honolulu Mui 1845

Ika Mui Hamakua

He hai aku nei au i kou manas  
Owau o M. Hekauohi ke Kuluia  
He olelo aku nei au i keia man  
mau au i nooio au ia au

No ka maua ali ali ou i mea  
manu la, aole akaka la ke ola a au

Ka ikaika in Notaila wan e manao  
mei. E hoojoojoo e ika waiwai o au  
man kiki elima.

1 Eia ka mua, o kahi o kum kaikamahine  
in e noho mei i kum kaikamahine noia  
a me ke alii o kona man waiwai  
a me kona man aia ia ia noia.

2 Eia ka lua, o koi waiwai pua i koi kiki  
noia e i kua kanaka no i kum Kane.

3 Eia ke kolu, o ke Moe man aia, na  
kaka no kona, o na aia no o kona  
kupunakau - nona noia a me kona man  
waiwai

4 Eia ka haka, o ke Iota man aia o kona  
kupunakau o kona no koi ia

5 Eia ka lima, o ke kum kaikamahine o P. Pua  
ia no ia i ke kupuna Kane oia, na  
o koi aku no hui au ia ia na loku noia.

6 Eia ke ono, Oia man kiki apau o alalo  
o kum kaikamahine o Victoria elike me  
ka noho ana a na me aku o me kua  
a me ka mana noho ana i no mei  
no hui me kum kaikamahine

Pela no hui lakou apau e  
noho ai malalo o ke Ii mei.

Ike maka

David's Mato

Kekerehihi.

Alapai x Kona  
I. I. x Kona  
Pau x Kona  
Gini Lahi x Kona  
Kamahi x Kona  
Kahi x Kona  
Kahi x Kona

147

Aua Kamailio auia i malaila  
a Hoolohia ua hui na palapala lua  
ia ke Kanaka. Kekaulohi.

Aua Hoolohia, apopo hahawai hou  
hwa 10, no keia hana no. Pule apau

Maunakulika Iulai 16 - 1845.

Hahawai hou na Lii Ahualo a  
me ka pue i kohoia Pule apau.

Hooponopunoi no ka hoolina.  
M. Kekaulohi i pololi - na ~~Kaula~~  
Kamailio auia i malaila e hoolohia  
pono i na aina a me na waiwai o keia  
mea keia mea o na kiki uli, o Victoria  
a me Hou a me Iota a me Wm. C. Lunalilo -

Aua hoolohia ka piau ~~ka~~ o ka palapala  
hoolina mea ke  
Pauka 2, o ka palapala mea na hoolohia  
Pauka 3, ua holo mea alaka me ka  
mea kahi. Pauka 4 - do - do -

Kanaka Hou  
Pauka 1, ua hoolohia -

Pauka 3, hoapunoi na waiwai  
apau keia hoolohia a me Pule  
Hooponopunoi apopo o hoolohia no ka  
hoolina. Ke o Pule apopo hana

Apau ka Ahualo ana  
hoolohia apopo hahawai hou  
no keia hana hwa 10. Pule apau



pono i na auna o Veltina a me Lunalilo aliki i Ka Ex  
 i na a palapala ala au i ke Kulu a Hesi  
 oia ka wa e hana ai Pule Apan.

Maunakihika Iulai 18 - 1845.

Halaawai non na Lii Ahaoalo  
 a me ka poe i Kohia Pule Apan.

Helu helu ia ka olelo no ka ea i kuhini  
 ana hosholoia ua pono.

Ahaila olelo o Rikike, aole pono  
 e-helu helu ia ma Kanawai i helu helu  
 ana ia i a hosholo. Ahalaawai me mai  
 me ka Mui, Ahaila, hosholo, ana ea ia  
 e ka Ahaoalo. Apan ia. Helu helu o  
 Rikike i na Kanawai hosholoia ana  
 no na kuhina elima o ke aupuni.

Mokuna 1. Haawina 4. no ke Kanawai  
 Kukala e pili ana no ke Ke Kulu a Hesi  
 aina kana, o kela paku keia paku  
 aole na i holo.

Haawina 5. No ka poe ma auhewa  
 a me ke poe pili. Ana helu helu no i  
 kela paku keia paku, ana hosholoia  
 no nae ma alaila, e maupopo ai kana.  
 o na paku i helu helu ia. Aole na i  
 holo.

Apan ka oia Maalawai ana  
 hosholoia auhewa ana non Pule.  
 Apan.

Maunatilikā Iulāi 19 - 1845.

ʻEalawai hōu ka mui a me  
ma ʻEi Ahaohele a me ka-poe i Kōhina  
Pule Apāu. Heluhelu ia kēu olelo no  
kala-imihini, ua holo maikai ia, a  
~~ole~~ pūia hōhōloia kikahi ~~ma~~ olelo  
pūi i ma la apau e. Hanaia ana  
ke-Kanawai o ke Aupuni, maunua  
wale no e hana ai. e o ma hōu  
hope loa o Kamanawa Ahaohele, ka la e  
hiki ke hana i ma hana e ae ke lōu  
he hana.

Apauia, heluhelu o Pihēke i ora  
Kanawai hōnōhōhō hana no na Kūhina  
ʻEliha o ke Aupuni ---

Mo Kūma 2. No ke Kūai maika nei

Pauku 1. Ua holo -----

Pauku 2 Ua holo -----

Pauku 3 Ua holo -----

Maawina 1 - no ka poe kūai uka ana a me

ka poe waiwai a me ka poe Pulepa

Pauku 1 Ua holo, -----

Pauku 2 Ua holo -----

Pauku 3 Ua holo -----

Pauku 4 Ua holo -----

Pauku 5 Ua holo -----

Pauku 6 Ua holo -----

Pauku 7 Ua holo -----

Pauku 8 Ua holo -----

Хамина 2 Но Ки-Ки ай рама.

Starker 1. var novo. / -----

Ранки 2 на ново — — — — —

1 Punkt 3 ist zu lo - - - - -

Ранку 4' на нолу

~~Letter 5.~~ Aole je suteru o Ka Hanawai  
rama i holo, aua mo holo in a  
pro a ka hi Maana mo, a pua ia  
Helu helu ia ka palapala a T. Keawewi  
ma Pakia me Poamahi, no ka lana pala-  
pala ana ke, aua mai pua mai o  
T. Keawewi, na ole mai, aole e pau  
ke laka hoopii a pau ma Lina  
hale i ka hoopii.

Apamā, Iululu o Pihaka  
 i Ka palapala hoopū o Molokai  
 1844 Kolakou mui ana hoopohia  
 o waiho keia mea mea ana ka  
 pūhu apau ke ahaholo ana  
 hoopohia. O Hoakahi Kalanui  
 hou Pūle apau

James K. McKim, Secy 21<sup>st</sup> 1845

Hānauwai ke Kūmāna, a me na Lii a haolelo,  
a me na poe i hōhoia. Pule a pau. Heluhelu e na  
alelo o ka poeono, a ua hōhōlo maikaika e na  
Lii a pau Heluhelu mai o Kikoke i ka

Хаанага б. М. Хаанагагаг но хо-хуа-хуа-хуа-хуа-хуа  
е-хуа-хуа-хуа, а ме на-хуа-хуа-хуа-хуа-хуа

He nui ke kamailio o na Lii, ma ka olelo o ka haawina  
 6. a ua holo ia lakou ia olelo, a me na paau e pili  
 Paau 1. ana ia haawina, hookahi paau i waihoia  
 Paau 2. oia hoi ka paau 3. na na Ahaole e imi i  
 ka olelo e maopopo ana ma ka olelo Hawaii a hoi  
 mai i ka Ahaole, a o ke Lii ka moe kekahi mea  
 e hoohele pu me ka Ahaole no ia paau.

Heluhelu o W.<sup>m</sup> Richards i ka Haawina 1. no  
 ke Alanui, a me na Ala hie a pau, a me na  
 paau e pili ana i na pono a pau i manaoia  
 no na hana alanui ana, a ua holo no ia lakou

Heluhelu o W. Richards i ka Haawina 2. no  
 na pa Kuai, a me na mea Kuai a pau ua  
 waihoia keia haawina, a noonoo na Lii, a hiki  
 i ka manawa e hatawai hou ai, alaila hoopon-  
 opono hou, pau ka hatawai, a ka poe hana  
 hatawai hou, Pule a hoopau

Maunakulika Iulai 22/1895.

Hatawai hou ke Kuhina, a me na Lii Aha-  
 olelo, a me ka poe i kohoia, Pule a pau. Heluheluia  
 ka olelo no ka poe hana, a <sup>hooponopono</sup> hoohele iho la na Lii Aha-  
 olelo, a ua <sup>po</sup> hoohele maikai ia lakou, alaila heluhelu  
 mai la o Pitike i ka Haawina 3. No na Hale  
 Inatamalama, a me na Mou, a me na Kowa, a ua  
 holo maikai no i na Lii, aole he wahi pohihihi ma ia  
 Haawina, a me na Paau e pili ana. Heluheluia ka  
 Haawina 4. No na Hale Paeha, a me na wahi  
 hoopai, a ua <sup>hooponopono</sup> hoohele maikai na na Lii ia Haa-

ina, a me na pauna e pile ana ia Haawina, me  
ka manaa ake he mui o na mea kikia maloko oia  
mau olelo a pau, mai ka mua a ka hope oia Haawina.  
Helu helu houia ka haawina 5. No ka hoo-  
ku ana, a me ka hoopau ana i na holo holo  
hele hewa. He mui ke kamailio o na Lii ma keia  
Haawina ake e hoo pono hoopau a haia i  
ka poakolu hatawai hou. Pule

Maunakiliha. Pule 23/1845

Hatawai hou ka Kihuna, a me na Lii  
e Ahaole, a me ka poe i kohoia, Pule a Helu  
luna ka olelo no ka la 22 a paia. Helu helu  
Mr. Kikeke i ka Moku 4. No ka hoo pono.  
Haawina ana, a me ka Haawina 1. No ka mare  
ana. He mui ka hoo pono pono o na Lii, aole  
nae i pau loa, Pule a hoopau. Haia i ka hoo  
hope o ka manawa, e hanaia na Lii o Pule.  
ma, e hoopau hatawai hou.

Hale Ahaole. Pule 24 1845

Hatawai ka Mui, a me ke Kihuna, a me  
na Lii e Ahaole, a me ka poe i kohoia, Pule  
e helu helu ka olelo no ka la 23 a hoo pono  
i ka la, a pau, helu helu o Mr. Kikeke, i ka  
Haawina 2. No ka poe huai rama

Pauna 1. Ha holo maikai i ka mui, a me na

Pauna 2. Ha holo

Pauna 3. Ha holo

Pauka 4. Ua holo maukai  
 Pauka 5. Ua holo - - - -  
 Pauka 6. Ua holo - - - -  
 Pauka 7. Ua holo - - - -  
 Pauka 8. Ua holo - - - -  
 Pauka 9. Ua holo - - - -  
 Pauka 10. Ua holo - - - -

Ua holo pono i ka Mo'i, a me na  
 Lii a me ka po'e i Kohoua, ke kau ana i ke  
 Kanawai Kuai rama ma ka pae Uina Hawaii.

Heluhelua. Ka Haawina 3, i ka Hotel, a  
 me na Hale Hookupa, a me ~~ka~~ Hale Ahaina, ole  
 nae i hoolohia, a haeia ke wahi ho'oponopono no ke  
 Kuai ana ana, ke nui no ka ho'oponopono o na Lii, a me  
 ka po'e i Kohoua ole nae i pau a <sup>he</sup> ~~ma~~ paha hana hou.

Hea ka nui o na Uina o Victoria, mai Hawa-  
 ii a Kauai, a loheia e na Lii, a me ka po'e i Kohoua  
 i hoolohia na Lii, a me ka po'e i Kohoua, o  
 na Uina a pau i kakaia malalo mo nei, ua  
 akaka no Victoria wale no, ke loaa ole kekahi  
 huleana e akaka ai mo kai, eia ka nui o  
 na inoa o na Uina.

Hea ka nui o na Uina o Victoria mai  
 Hawaii a Kauai

Hea ka nui o na Uina o Victoria

1 Maunawili

3 Kalalau

2 Waima a me Nihau

4 Pihai

- 5 Wailua
- 6 Hanamaulu
- 7 Kalapaki
- 8 Lawiliwili

9. Lii'umu
10. Haku
11. Kipu
12. Wakaulepu

Eia na Ahupuaa o Victoria ma Oahu

- 1 Waimanalo
- 2 Kalahele
- 3 Kahuku
- 4 Puukoa
- 5 Kamanama

- 6 Paala
- 7 Kaula
- 8 Waiawa
- 9 Waikeke

Eia ke Ahupuaa o Lanai

- 1 Kaa

Eia na Ahupuaa o Maui

- 1 Kurekure
- 2 Moali
- 3 Hamiki
- 4 Kiki
- 5 Kelauea

- 12 Waihee
- 13 Haku
- 14 Kalauea

- 6 Pansau
- 7 Pahoa
- 8 Olowalu
- 9 Kulauea
- 10 Waikeke
- 11 Kalauea ke ili no Wailuku

Eia Ahupuaa ma Hamakua

- 1 Kulauea
- 2 Kulauea
- 3 Honokala

- 4 Makapuu
- 5 Kaula
- 6 Olowalu

- 7 Kaumau
- 8 Kahalahili
- 9 Kahalahili 2
- 10 Kaeleku
- 11 Kaeleku 2
- 12 Kouokalani
- 13 Kawaipapa
- 14 Palmo 1
- 15 Palmo 2
- 16 Wananalua 1
- 17 Wananalua 2

- 18 Niimatu 1
- 19 Niimatu 2
- 20 Niimatu 3
- 21 Niimatu 4
- 22 Niimatu 5
- 23 Pakakia 1
- 24 Pakakia 2
- 25 Pakakia 3
- 26 Ahuakamalii 3
- 27 Ihuala
- 28 Olewa
- 29 Papa Auhau 4

Via na Ahupuaa ma Lana

- |                            |                 |
|----------------------------|-----------------|
| 1 Aumoa                    | 17 Papahawahawa |
| 2 Moka 4                   | 18 Mooka        |
| 3 Puekahi                  | 19 Koali        |
| 4 Punihi                   | 20 Puhaoa       |
| 5 Kapohue 3                | 21 Ohia         |
| 6 Pukuitua                 | 22 Nahahawale   |
| 7 Haou 2                   | 23 Kolohe       |
| 8 Halehana                 | 24 Kapuomahuka  |
| 9 Kauhahalahala            | 25 Mahulua      |
| 10 Piipia 2                | 26 Poopo        |
| 11 Koakapuna               | 27 Lapalapaihi  |
| 12 Kawaaloa                | 28 Waieli       |
| 13 Puekah <sup>ui</sup> hi | 29 Pahihi       |
| 14 Pohakanele              | 30 Kalihii      |
| 15 Ahuakauo                | 31 Keakiwaka    |
| 16 Kihapuhala 2            | 32 Kailikakoko  |
|                            | 33 Puhokohu     |
|                            | 34 Hakalawe     |
|                            | 35 Puualu 4     |

Eia na Ahupuaa o Kahihiini

- |                   |              |
|-------------------|--------------|
| 1 Mena            | 19 Polai     |
| 2 Kipapa 2        | 20 Pilihua   |
| 3 Kipapa 2        | 21 do 2      |
| 4 Kachua 1        | 22 do 3      |
| 5 do 2            | 23 Pohaalai  |
| 6 Kaaha           | 24 Kahihi    |
| 7 do 2            | 25 Koalanau  |
| 8 Louluapo        | 26 Kamoku    |
| 9 Lanipo          | 27 do 2      |
| 10 do 2           | 28 do 3      |
| 11 Pimpesee       | 29 do 4      |
| 12 Palala         | 30 Ahupere   |
| 13 Kahawaipapa    | 31 Kukea     |
| 14 Kahawaipapamui | 32 do 2      |
| 15 Kamoku         | 33 do 3      |
| 16 Meha me haou   | 34 Wailanlan |
| 17 Kahihi         | 35 do 2      |
| 18 Puokamuku      | 36 do 3      |

Eia na Ahupuaa ma Hawaii ma ka ohana o Kohala

- |           |         |
|-----------|---------|
| 1 Halaula | 5 Kahua |
| 2 Honoipo | 6 do 2  |
| 3 Hihii   |         |
| 4 do 2    |         |

Eia Ahupuaa ma Kona

- |           |            |
|-----------|------------|
| 1 Oma     | 4 Holualua |
| 2 Lanikau | 5 do 2     |
| 3 Keopuni | 6 Kahaluu  |

|                |                |
|----------------|----------------|
| 7 Keouhou      | 15 Kaukalua    |
| 8 Honuaini 2   | 16 do 2        |
| 9 Honohua      | 17 Pahoe-hoe 2 |
| 10 Pahoe-hoe 1 | 18 Opikali     |
| 11 Maunani 7   | 19 do 2        |
| 12 Makim       | 20 Kipahoe-hoe |
| 13 do 2        | 21 Anapuka     |
| 14 Katsili     | 22 Copuloo     |

e Va Ahupuaa ma Kai.  
 1 Pakini  
 2 Waiohiua

e Va Ahupuaa o Puna  
 1 Kaanaka  
 2 Kahua:  
 3 Kauhalean

e Va Ahupuaa ma Ili  
 1 Katalan  
 2 Hae  
 3 Pahoe-hoe  
 4 Olomea  
 5 Kuhu  
 6 Humu  
 7 Honohonome he ili i Waiakea  
 8 Mahuli

e Va Ahupuaa o Lanakua.  
 1 Kaka  
 2 Kalopa  
 Ke Kela ni he ili aia i Waiman.

ʻEia hou keia mau Aia o Victoria i lohe  
houia mai, ma Puna i Hawaii

1 Honolulu 3 Popoki

2 Koa

e ka Ahupuaa ma Kain

1 Homapo

3 Keauhou he ili

Ke Ahupuaa ma Kona

1 Oloona

e ka Ahupuaa ma Kohala

1 Kaholei

2 Hikiia

ʻEia na Ahupuaa o Victoria ma Kila i Hawaii  
i lohe hou ia mai.

1 Kulaimani

5 Pihā 2

6 Laupahoehoe

2 Kaiwika

7 Alo 2

3 Hailea

4 Pihā 1

ʻEia keia mau Ii o Victoria ma Oahu

1 Kaelepu 3 Kikiwelawela

2 Kalua

He mau Ii aia i Kahaluu

He mau Ii aia i Waimanalo

He mau Ii ma Honolulu

1 Kapohoulu

4 Puumi 1

2 Kaakaukukui

5 Puumi 2

3 Nuuanu

6 Aiea

- 7 Kukimano
- 8 Kuwili
- 9 Kaaleo
- 10 Puwa
- 11 Kauchakoku
- 12 Palikea
- 13 Oloku
- 14 Haukauki
- 15 Kapiwai
- 16 Kapiwai 2
- 17 Kaitahi
- 18 Kaalaa
- 19 Kaakopua
- 20 Olomana

- 21 Kalekikohou
- 22 Kuipaipei
- 23 Kapohuluhulu
- 24 Puna Anana
- 25 Lau Kale
- 26 Kunawai
- 27 Kuipaahe
- 28 Spowale
- 29 Kuaiula
- 30 Kului
- 31 Aala
- 32 Kapalepo
- 33 Kaulula

Uia hoi Keia mai Ili o Victoria ma Waikeke

- 1 Wualae
- 2 Keaonera
- 3 Kani Kuanla
- 4 do 2
- 5 Auau kai
- 6 Kaluaokan
- 7 Kaluaolohe
- 8 Haole
- 9 Patupahuaapuaa
- 10 do 2
- 11 Waiaka
- 12 Kachewai
- 13 Kana moa

- 14 Konewai
- 15 Puahia
- 16 Tipawai
- 17 Kalawale
- 18 Halalena
- 19 Waihi
- 20 Luualaea
- 21 Pochao
- 22 Kakaumakaawe
- 23 Kachowai
- 24 Kalia
- 25 Opu
- 26 Kumuula

27 Kaluakole

28 Kapaemaka

Apaun, hāia Apopo Kalawai Hou i'ka Hora 10  
Pule a hoi mu' nei Lii.

Maunakulika Iulai 25 1845

Kalawai ke Kuhina, a me na Lii (Ahaolelo  
a me ka poe i Kohoia). Pule a paun, heluhelua ka  
olelo no ka la 24 a paun hookolo iho la na Lii, a paun  
hāia o ka hana mua i hooponopono i ka la  
<sup>no ka hana pūna ana</sup> 24, eia ka hana o Keia la, a hooponopono no na  
Lii a paun me ke kukakuka i ka mea e pona ai  
ke hookolo i mea e pūna ai ka aina, a me na ka-  
naka, a paun ia, hookolo iho la ka Ahaolelo penci  
Na ke Kuhina mui e palapala aku i na Lii  
i'koe aole i hiki mai i'ka Ahaolelo, e kele  
mai lakou a paun i'loke i'ka pono, a me ka  
hewa o ka hookolo ana i na Kanawai a paun  
Eia Keia mea i hookoleia, e waihoia. Ka  
olelo no ke Keia aina ana, a paun i'ke  
Kakauia, alaila laue mai imua o ka  
Ahaolelo ~~alaila~~ hooponopono hou ia manawa  
a paun ia, hāia, o ka hana o ka la Apopo,  
o ke Kanawai no. Pule a hoopaun.

Maunakulika - Iulai 26 1845

Kalawai ka Mui, a me na Lii, a me  
ka poe i Kohoia, Pule a paun, heluhelua ka  
olelo no ka la 25 a paun ia, hookolo iho la na

Lū a pau, a heluhelu ia ke Kanawai, <sup>noka</sup> Mare ana,  
 A hooloholoho la na Lii i ka Pauhū 1, me ka  
 Maopopo, a me ka oiaio maole.

Pauhū 2. Ua holo i - - - - -

Pauhū 3. Ua holo aka hooloholoho ia e ke Aha-  
 olelo, <sup>iloko oia pauhū</sup> aole pono ke hana i ka palapala, a me ko  
 luma mare pono ana, o ke hane, a me ka wahine,  
 a e mare me e like me ke hana oae manawa i  
 kaula, a o ka pauhū 4. Ua hooloholoho, aole e kaula i  
 kaula, (ka pauhū 5. aole i hooloholoho, a maopopo  
 puka e hooloholoho ai, a me ka Pauhū 6, a me ka hiku, a  
 me ka walu a me ka iwa a me ka umi, a me ka 11  
 a me ka 12 a me ka 13, a me ka 14 a iloko o ka pauhū  
 14 Ua hooloholoho na Lii he 10 data na ka Makua i hoi  
 ole i ka hana ana o ka luma keiki i ke Kiaina, o  
 ka Pauhū 15 aole i hooloholoho, a me ka pauhū 16.

Heluheluia ka Arawina 2 i ka poe Kiapa, Kai,  
 a me na mea e pili ana.

Pauhū 1 aole i hooloholoho, a ka hooponopono na  
 Lii a pau, Pita no ka pauhū 2, a me ka Pauhū 3  
 Hooponopono na Lii me ka imi maopopo i  
 ke ano potolei o ke Kanawai, a me ka oiaio  
 kupaa mau loa Pite a hoopau.

Mauwikelika Iulai 28 1845

<sup>he kaula</sup> Arawina <sup>me</sup> na Lii o ke Ahaole, a me ka poe i Kaula  
 Pite a pau, Heluheluia ka olelo no ka la 26, a pau  
 hooloholoho la, a pau ia.

Heluheluia ke Kanawai no na Luina

Maoli, i makemake e holo ma na moku Tahiti, mai keia  
Pae Aina aku, a me na Pauku eolu no keia mau  
mea, ua hana maopopo mo na Lii, i keia Kanawai i  
heluhelua, a me na pauku i pili ana, me ka  
oiaio, a me ka hooponopono maopopo, ~~oiaio~~, aka  
ole i hooholoia elakou, aia a hiki mai ka  
Moi, oia kekahi o lohe i ka hooholo ana.

Heluhelua ke Kanawai. No ka poe Mahuka  
a me na mea e pili ana, Ona Pauku 3 o keia  
Kanawai ua Aponoia e na Lii a me ka poe i  
Kohoia, o ka hooholo maoli no nae koe,

Heluhelua ke Kanawai. No ka poe Hoomalua, a  
me na Koa. Ona Pauku 7, o keia Kanawai, ua Apono-  
ia e na Lii, aka ua waihoia no a o ke Lii kekahi  
pu ma ka hooholo ana.

Heluhelua ke Kanawai. No ka waiwai Aupuni  
Ona Pauku 5 o keia Kanawai, ua pono nae  
kei i na Lii a pau, ole nae i hooholoia.

Heluhelua ke Kanawai. No na mea i manao  
wale ia. Mai ka mua o ka hope oia ~~mao~~  
Kanawai ua pono no i ka hooponopono ana  
a na Lii o ka hooholo nae koe. Pau i ka hora  
12 a me ka Papa Haina a popo halawai hou  
Pule a hou mui na Lii

Julai 30 1845

Halawai ka Moi, a me ke Kahu, a me  
na Lii, a me ka poe i Kohoia, Pule a  
heluhelua ka olelo no ka la 28, a hooholo

ino la na Lii, a pau ia, Helukelua Ke Kanawai  
 Ke na Hale hookipa, a me na Hale Ahia<sup>5</sup>

Pauku 1. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 2. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 3. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 4. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 5. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 6. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 7. Ua holo \_\_\_\_\_

Helukelua Ke Kanawai 4. No na mea  
 Kakala.

Pauku 1. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 2. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 3. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 4. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 5. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 6. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 7. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 8. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 9. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 10. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 11. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 12. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 13. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 14. Ua holo \_\_\_\_\_

Helukelua Ke Kanawai 5. No na  
 Meaaua, a me Ka pisi.

Pauku 1. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 2. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 3. Ua holo-----

Pauku 4. Ua holo-----

Pauku 5. Ua holo-----

Pauku 6. Ua holo-----

Pauku 7. Ua holo-----

Heluhelua ka Haawina 6. No na.

Mupepa, a me na mea fa'i fau i'ka manawa.

Pauku 1. Ua holo-----

Pauku 2. Ua holo-----

Pauku 3. Ua holo-----

Pauku 4. Ua holo-----

Pauku 5. Ua holo-----

Pauku 6. Ua holo-----

Pauku 7. Ua holo-----

Pauku 8. Ua holo-----

Heluhelua ka Mokuna 3. No na mea

hou matua o ka auia

Pauku 1. Ua holo-----

Pauku 2. Ua holo-----

Pauku 3. Ua holo-----

Heluhelua ka Haawina 1. No na

Alani, a me na Ala loa, a me na Alaka ka

Pauku 1. Ua holo-----

Pauku 2. Ua holo-----

Pauku 3. Ua holo-----

Pauku 4. Ua holo-----

Pauku 5. Ua holo-----

Pauku 6. Ua holo-----

Pauku 7. Ua holo-----

Pauku 8. Ua holo.

..... i Kokoia, a ka poakuku, kala-  
wai hou, Pule a koruui na Lii.

Nuuanu Augate 13 1845

Kalawai Ka Moi, a me ke Kukuna, a me  
na Lii, a me ka poe i Kokoia, Pule, a pau  
Heluhelua ka olelo no ka la 30 o'ulu, a  
hoo'olo'ihio la na Lii, a pau ia, Heluhelu-  
ia ka Haawina 2. No na Awa Komo, a me na  
pa Kuai, a me na <sup>wahi</sup> ~~mea~~ Kuai

Pauku 1. Ua holo - - - - -

Pauku 2. Ua holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo - - - - -

Pauku 4. Ua holo - - - - -

Pauku 5. Ua holo - - - - -

Heluhelua ka Haawina 3

No na hale malamalama, a me na Mouo, a me na  
Kowa.

Pauku 1. Ua holo - - - - -

Pauku 2. Ua holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo - - - - -

Pauku 4. Ua holo - - - - -

Heluhelua ka Haawina 4.

No na Halepaaka, a me na wahi hoopai

Pauku 1. Ua holo - - - - -

Pauku 2. Ua holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo

Pauku 4. Ua holo — — — — —

Pauku 5. Ua holo — — — — —

Pauku 6. Ua holo — — — — —

Pauku 7. Ua hoolia keia pauku

(Heluhelua ka Haawina 5

No ka hooki ana, a me ka hoopaa ana i na  
Soloholona heleo hewa.

Pauku Hooholoia e waihoia ka haawina 5  
a imi hou na haole, alaila hai hou mai i  
ka Ahaolelo, oia ka manawa e hooponopono  
hou ai

Heluhelua ka Mokuna 4

No na hana Kiaaina

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Pauku 3. Ua holo — — — — —

Pauku 4. Ua holo — — — — —

Pauku 5. Ma keia pauku na hana ka mui o na  
hana, a na Kiaaina, Ua hooholoia nae na Li

( Heluhelua Haawina 1

No ka Mare ana.

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Hooholoia Upopo Hora 10 Kulawai hou

Pule a hoopun

Nuuanu Augate 14. 1845

Kulawai hou ka moi, a me ke Kuhina, a me  
na Li, a me ka poe i kohoia, Pule a pau, He-  
luhelua ka olelo no ka la 13. a pau Hooholoia  
la na Li, a pau. Heluhelua ka Pauku 3. No ka

Mare ana Ua holo ia Pauku.

Pauku 4. Ua holo -----

Pauku 5. Ua holo -----

Pauku 6. Ua holo -----

Pauku 7. Ua holo -----

Pauku 8. Ua holo -----

Pauku 9. Ua holo -----

Pauku 10. Ua hoo holoia aole e uku, ua pauia pauku aole e kavia i Kanawai.

Pauku 11. Ua holo -----

Pauku 12. Ua holo -----

Hoo holoia a ka poaono halawai  
hou ma Maunakilikia. Pule a hoopau

Honolulu Augate 16<sup>th</sup> 1825

Halawai hou ka Mo'i, a me ka Kuhina,  
a me na Lii Ahaolelo, a me ka poe i Kohoia. Pule  
a pau, Alaila heluheluia ka olelo i ka la 14 a  
hoo holo iho la na Lii, a pauia Heluheluia ka  
pauku 13. Ua holo

Pauku 14. Ua holo.

Ua waihoia ka Haawina 2 a mahope kai  
hou mai i ka Ahaolelo

Heluheluia ka Haawina 3 No ka hoo-  
holo ana i na Luina Kanaka maoli ma luna  
o na Moku Waiiki.

Pauku 1. Ua holo -----

Pauku 2. Ua holo -----

Pauku 3. Ua holo -----

Pauku 4. Ua holo Pauku 5, 6, 7. Ua holo.  
~~Pauku 5. Heluheluia ka pauku 5 a hiki i ka pauku  
7 aole hookoloia aha mui no ka hoopunopu-  
no e na Lii, me ka noona aiaie i ke ano, a  
pauia. Heluheluia ka haawina 4 i lo na lue-  
kala i Makuka.~~

- Pauku 1. Ua holo
- Pauku 2. Ua holo
- Pauku 3. Ua holo

Hai ia a ka proakahi halawai hou  
i ka hora 10 Pule a hoopau

Honolulu Augate 18<sup>th</sup> 1845

Halawai hou ka Mui, a me ke Ku-  
hina, a me na Lii. Ahaole, a me ka poe i  
kohioia. Pule, a heluheluia ka olelo no ka  
la 16 a pau heluheluia ka Haawina 5.  
No ka poe hoomalu, a me na Roa.

- Pauku 1. Ua hookoloia - - - - -
- Pauku 2. Ua holo' - - - - -
- Pauku 3. Ua holo. - - - - -
- Pauku 4. Ua holo - - - - -
- Pauku 5. Uu holo' - - - - -
- Pauku 6. Ua holo - - - - -
- Pauku 7. Ua holo - - - - -

Heluheluia ka Haawina 6

No ka Waiwai Supuni

- Pauku 1. Ua holo - - - - -
- Pauku 2. Uu holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo - - - - -

Pauku 4. Ua holo - - - - -

Pauku 5. Ua holo - - - - -

Heluheluia ka Haawina 7

No na hana i noonoo wale ia

Pauku 1. Ua holo - - - - -

Pauku 2. Ua holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo - - - - -

Heluheluia ka Haawina 8.

No na hana i hoakakaia.

Pauku 1. Ua holo - - - - -

Ua hoo holo maikai na Lii i na Haawina a pau i haina maluna, me ka oiaio, a me ka maopopo.

Huina o ka hana o ka poakolu oia.  
Ka <sup>Mokuna</sup> Haawina 5. Pule a hoopau

August 20 / 1845

Halawai ke Mukina, a me na Lii. Ahaolelo, a me ka poe i kohoia. Pule a pau Heluheluia ka olelo no ka la 18 a pau ia Heluheluia ka Mokuna 5. No na kanaka o keia Aupuni, a me na Aupuni e.

Heluheluia ka Pauku Akahi, a haina a i na hana 1 No na Aupuni e, a me na mea pili Aupuni, eua a me ko Hawaii poroi

2. No ka holo ana i kahiiki

3. No ka haole i make kaoha ole ma keia Aupuni, a me ka hoonoho ole i hope nona

(1. Heluheluia ka Haawina 1. No ka holo ana mai  
Pauku 1. a hiki i' ka Pauku 14. Ua hooponopono  
na Lii ia mau pauku, me ka hooponopono i'  
na hua pahema hema, a hoo kono i' ka mea  
i'pono a pololei, i'ko lakou manaa, ma  
keia mau pauku nae aole kekahi o lakou  
i' hoo holoia, aka ua waihoia no a o ke  
Lii kekahi ma ka hoo holo ana, pela e pono  
ai ka hoo ko Kanawai ana.

2. Heluheluia ka Haawina 2. a me na  
Pauku e pili ana ia Haawina, he hoopono  
pono wale no ka na Lii aole lakou i' hoo holo  
i' kekahi mea e pili ana i' keia mea Haawina

Heluheluia ka Haawina 3. No na haole i  
make kauoha o le, a me na pauku e pili ana  
i' keia Haawina, ua pono i'ko na Lii manaa  
aka, o ka hoo holo ko.

~~Ka hoo mai o Kalawahi a hai mai i' ka  
pilikia ana i' hai mai ai i' Nuuanu,~~

Hai o <sup>10<sup>th</sup></sup> Pitt Leleiohoku e noi ana, <sup>e ke</sup> i' ka mai  
o ka <sup>na</sup> wahine, <sup>e like me kana i kauoha magai ia ia</sup> a ua hoo holo ka Ahaolelo e  
holo no ia e like me kana i' hai mai  
no ka pilikia o Kana Wahine, Hoo holoia  
a ka poakahi Ahaolelo hou na Lii Pule  
a hoopau.

(Honolulu Augate 25 1845

Halawai hou ka noi, a me ke kuhina  
a me na Lii Ahaolelo, a me ka poe i' kotoua

Pule a pau Heluhelua ka oleto no ka la 20 a pau ia  
hoohelecho la na Lii a pau ia Heluhelua ka Mokuna  
5 No na Kanaka Hawaii, a me kona Uina e

Pauku 1. Ua holo. ---

Pauku 2. Ua holo. ---

Heluhelua ka Haawina 1. No ka holo ana mai

Pauku 1. Ua holo. ---

Pauku 2. Ua holo. ---

Pauku 3. Ua holo. ---

Ua waihoia ma Pauku hope o Kea. Haawina  
a paa hou i ka hooponopono ~~hou~~. alaila hoi mai i  
ka Uhaolelo ia manawa paha e hoohele ai

Heluhelua ka Haawina 2. No ka holo ana i  
ka Uina e, aole e hooheleia Kea Haawina

Heluhelua ka Haawina 3. No ka holo i  
make Kanoka ole

Pauku 1. Ua holo. ---

Pauku 2. Ua holo. ---

Pauku 3. Ua holo. ---

Pauku 4. Ua holo. ---

Pauku 5. Ua holo

Heluhelua ka Mokuna 6. No na Kowa, a  
me ke kuai ana, mai kekahi awa, a i kekahi awa, a  
me ka lawaia ana,

Pauku 1. Ua holo. ---

Heluhelua ka Mokuna 6, a me na Haawina  
a pau e pili ana ia Mokuna aole oae  
e hooheleia kekahi oia mau Haawina a pau

Apropro halawai hou Pule a hoopau

Honolulu August 26, 1845

Halawai hou Ka Mo'i, a me Ke Kihina, a me  
na Lii Ahaolelo, a me Ka poe i'kohora Pule a pau  
heluheluia ka olelo no ka la 25 a hoo'olo iho la  
na Lii a pau i'ku mai o M Kekuananaa a hai mai  
ia Lii i'ka Ahaolelo, no kona pilikia i'ka waiho  
wale o ka Mokupuni o Kauai i'ke kiauina ole, a hoi  
mai i'ka Ahaolelo o Paulo Hanoo ka mea pono ke hoi  
Hoo'olohia e ka Ahaolelo e hoi no o Paulo Hanoo  
i'Kauai e like me ka Kekuananaa i'noi mai ai. a  
pau ia Heluheluia ka Mokuna o kona kowa, a me ke  
kuai ana mai Kekahi awa a e Kekahi awa, a me  
ka lawaia ana

Pauku 1. Ua holo -----

Pauku 2. Ua holo '-----

Haawina 1.

Pauku 1. Ua holo -----

Pauku 2. Ua holo -----

Pauku 3. Ua holo -----

Haawina 2. Mo na Palapala o Ke Hawaii mau moku

Pauku 1. Ua holo -----

Pauku 2. Ua holo -----

Pauku 3. Ua holo -----

Pauku 4. Ua holo -----

Pauku 5. Ua holo -----

Pauku 6. Ua holo -----

Pauku 7. Ua holo

Haawina 3. Mo ke Kafepa mai Kekahi awa, a i Koko  
hi Uwa.

Pauku 1. Ua holo - - - - -

Pauku 2. Ua holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo - - - - -

Pauku 4. Ua holo - - - - -

Pauku 5. Ua holo - - - - -

Pauku 6. Ua holo - - - - -

Pauku 7. Ua holo - - - - -

Haawina 4. Nona Eke palapala, mai Kekahi Mo-  
kupuni; a i Kekahi Mokupuni.

Pauku 1. Ua holo - - - - -

Pauku 2. Ua holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo - - - - -

Pauku 4. Ua holo - - - - -

Pauku 5. Ua holo - - - - -

Pauku 6. Ua holo - - - - -

Pauku 7. Ua holo - - - - -

Pauku 8. Ua holo - - - - -

Pauku 9. Ua holo - - - - -

Hooholoia apopo nahanaai Mou Pule a hoopau

Honolulu Augate 27 1845

Hatawai hou ka Moi, a me ka Kukuna, a me  
na Lii Uhaolelo, a me ka poe i kohoia Pule a hooholo-  
helu iho la i ka olelo no ka la 26 a hooholo iho la ia  
Lii a pau, a heluhelua ka Mokuna 5, <sup>Komaka</sup> Haawina 1

Pauku 4. Ua holo - - - - -

Pauku 5. Ua holo - - - - -

Pauku 6. Ua holo - - - - -

Pauku 7. Ua holo - - - - -

Pauku 8. Ua holo - - - - -

Pauku 9. Ua hili --

Pauku 10. Ua holo --

Pauku 11. Ua holo --

Pauku 12. Ua holo --

Pauku 13. Ua holo --

Pauku 14. Ua holo --

A heluheluia ka Haawina 5. No ke ke Aupuni, a me ke ke Kanaka pono ma ka hawia ana, a me na Pauku 8 o fule ana ia Haawina me hoonaopopo i ke ano o fone ke kau e Kanawai no ka Lahuikana ka Ahiwai aole nae i noohotera kekahu pauku, a ma hope hoooho Apepo hatawai hou. Pule a hoopau

Honolulu. August 28 1815

Halawai hou, <sup>ke Li a me</sup> ke Kikuna a me na Li Ahaole, a me ka poe i kohoia. Pule a pau heluheluia ka olo no ka la 27 a pau hoooho iho la na Li a pau, a heluheluia ka Mokuna 7. No ke Haawaii waiho na Aina

Pauku 1. Ua holo --

Pauku 2. Ua holo --

Heluheluia kekahu palapala Hou, eia ma lalo yhu nei.

No ke manao ana ua pono ke Kuai i ka Aina i na Makaaianana, a no ka hikiia i ka Kuleana o makou, ke ae like nei makou e Kakuu ma ka pepa i ka mui o ke dala o ke Aupuni e ukue mai ai i kela makahiki a i keia Makahiki a lilo ko makou ku.

Keana a pau i ke Aupuni. He mea hoao  
Ua holo maikai i na Lii a pau. Ka olelo o  
Keia palapala.

Mokuna 7. No ko Hawaii waihoia Aina

Pauku 1. Ua holo —————

Pauku 2. Ua holo —————

Pauku 3. Ua holo —————

Heluhelua ka Haawina 1. No ka hoolilo  
ana i na Aina, o ka mea Aina i ke Aupuni.

Pauku 1. Ua holo —————

Pauku 2. Ua holo —————

Pauku 3. Ua holo —————

Apopo hahawai hou Pule a hoopau

Honolulu August 29 1845.

Hahawai hou ka Moia a me ke Kuhina, a  
one na Lii Ahalelo, a me ka pue i kohoia, Pule a  
hoopau, heluhelua ka olelo no ka la 28 a ho-  
hola iho la i na Lii, a pau heluhelua ka Ha-  
wina 1 mai ka pauku 1 a hiki i ka pauku 10.  
he mui no ka hooponopono o na Lii, me  
ka oiaio maoli, i loko o Keia mai pauku  
aole nae he mea i hoholoia Pule a  
hahai aole he hana o ka proaona, a  
ka proakahi hahawai hou

Honolulu August 30 1845

Halaawai hou na Lu Ahaolelo, a me ka poe i' kohoia, ana ka hale o ke Lii Moi Kamehameha a pau Pule, a hooholoia kekahi olelo ma ke Kanawai mare no ka pilikia i' kekahi paku o ke Kanawai no na haole hooiki ma ka Mokuna 10 Paku 9 eia ka mea i' hooholoia e kui aku ma hope oia paku, alaila pono i' na haole la ke hoopui i' ke Kukina nui, nana e noono i' ka pono o kona mare, a kakan ka Moi, a me ke Kukina i' ko lala mau i' na i' hoolilo ana i' Kanawai no ke Aupuni Hawaii

Honolulu September 1 1845

Halaawai hou ka Moi, a me ke Kukina a me na Lu Ahaolelo, a me ka poe i' kohoia Pule a pau Heluheluia ka olelo no ka la 29, a me ka la 30, a hooholoia e na Lii a pau, alaila heluheluia ka Paku 11. o ka Haawina 1. No na mea kapu ke lilo ka aina i' ke Kuaii e ke Aupuni, a hoopauia ma hope hana hou kea Haawina no ke Kuaii aina ana. a heluheluia ka Haawina 5. No ko ke Aupuni, a me ko ke Kanaka pono, ma ka lawaia ana.

- Paku 1 Ua holo - - - - -
- Paku 2 Ua holo - - - - -
- Paku 3 Ua holo - - - - -
- Paku 4.

Pau ka manawa, Hoopau na Lii, Apopo  
halawai hou Pule a hoi mui na Lii.

Honolulu September 2/1845

Halawai hou ka Moi, a me ke Kuhina, a  
me na Lii Ahaole, a me ka poe i kohoia. Pule a  
pau heluheluia ka olelo no ka la 1. A hoocholo iho  
la na Lii, a heluheluia ka Pautu 4, o ke Ha-  
awina 5. Ua holo na olelo oia Pautu

Pautu 5. Ua holo

Pautu 6. Ua holo

Pautu 7. Ua holo

Pautu 8. Ua holo

Pautu 9 Ua holo

Pautu He mui ke Kamailio o na Lii, no na La a na  
Konoiki i huihu me ka La o ke Aupuni, aole oia  
i holo pono ia lakou kekahi olelo no ia mau mea  
a nolaila haawi aku o Wm Richardz i kekahi  
mau olelo e imi ai na Lii, eia ua mau olelo  
la. Eimi i ka mea e mui ai ka ia, 2 Eimi i  
ka mea e ai like ai i ka ia, a ua holo like i  
na Lii ia mau olelo na lakou e imi.

Pule a hoi mui na Lii.

Honolulu September 3/1845

Halawai hou ka Moi, a me ke Kuhina, a  
me na Lii Ahaole a me ka poe i kohoia  
Pule a heluheluia ka olelo no ka la 2  
a hoocholo iho la, a ku mai o M. Kekuanana

~~a hai mai o na ninau i ka laa, a ka wa e  
hookapua ai ka Luna i ke Kai no Kanawaia  
alaila he ia o ka ke Korohiki iloko oia  
kai i hookapuaia~~

Ku mai ka Mo'i, a hai mai i Kona mana  
ua huli aole he loaa o ka pono, eae i oi  
aku mamua o ke Kanawai no na Kai Kapu  
e hoi hoi aku no ka pono ma ke Kanawai  
he ia o nae ka ke Korohiki iloko oia  
mau Kai i hookapuaia

Eia ka mea i holo i na Lii a hohui i ka Pau-  
ku 8 Ua na Kai Kapu a pau He ia o ka ke  
Korohiki iloko oia mau Kai Kapu hoo-  
kahi ia. Ona pua ia, e Kioe no na mea  
loko papohaku i na mau Kai Kapu la  
hi pilipili ka ia kapu a ke Korohiki  
me ke Lii, he hapakolu ka ke Korohiki  
iloko oia. Ma Inolokai a me Oahu wale  
no Keia mau olelo

Pauku 8. Ua holo maikai - - - - -

Pauku 9. Ua holo - - - - -

Pauku 10. Ua holo - - - - -

Pauku 11. Ua holo - - - - -

Pauku Hai mai o Hamanu i ka pilikia  
o ke Kanaka ona, i ka lilo ana o ka aina  
ia Davida Male

~~Eia ka mea i holo i na Lii e hoi no ka  
aina i ke Kanaka o Hamanu~~

ʻEia ka mea i holo i na Lii na ʻIke Kuhuia  
e palapala aku i ke Kaima o Maui e  
hooponopono mawana o Davida Mals  
a me ka hoolihia o Kaohi

Pau hoolohia a ka poakahi halawai  
hou iule a hoopau.

Honolulu Septemaba 9 1845

Halawai ka ~~Mea~~<sup>ʻAmenat</sup> me ka poe i Kohora, Pale  
a pau, heluhelua ka olelo no ka la 3 a hoo-  
hola iho la na Lii, a pau heluhelua ka  
pauku 12. Laawina 5. Ua holo - - - - -

Pauku 13. Ua holo - - - - -

Pauku 14. Ua holo = = = - - - - -

Hooponopono hou ia kahi palapala unku  
i hoolohia i ka la 3, (eia ka mea i kono  
hou iloko, a me na muliwai o Kauai keia mau  
olelo.

Hoolohia e na Lii aole he kapu i koe no  
na La ma i Viikaw, e like me ka mea i  
hoolohia mamua, ana hoolohia na hua  
penei (O na Koa ia Ko e Viikaw)

Hai mai o Heoni Ana e ke moi ana mai  
o ka Makuahine o ka Wahine a Pokini, e  
hoihoi mai na pau ka noho ana ma  
ka aina e, no ka mea na make o  
Pokini

Ku mai o Kekuanawa a hai mai

e hoi mai ua wāhine la i' anei e hooponopono ai. Ua hoo holo maikai i' ena Lii

Afopro halawai hou. Pule a hoopau

Honolulu, Iepatemaka 10 1845

Halawai hou ka mo'i, a me ke Kūhina, a me ka poe i' Kōhōia Pule a heluhelua ka olelo no ka la a hoo holo iho la na Lii a pau i' heluhelua ka <sup>hoo holo</sup> Haawina, No ke Hawaii waihoua aina.

Pauku 1. Ua holo - - - - -

Pauku 2. Ua holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo - - - - -

Haawina 1. Ka hoolilo ana i' ka Aina o ka mea Aina i' ke Aupuni.

Pauku 1. Ua holo - - - - -

Pauku 2. Ua holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo - - - - -

Pauku 4. Ua holo - - - - -

Pauku 5. Ua holo - - - - -

Pauku 6. Ua holo - - - - -

Pauku 7. Ua holo - - - - -

Pauku 8. Ua holo - - - - -

Pauku 9. Ua holo - - - - -

Pauku 10. Ua holo - - - - -

Pauku 11. Ua holo - - - - -

Pauku 12. Ua holo - - - - -

Haawina 2. Hoi holoia a ka poalima, halawai hou Pule a hoopau.

Honolulu i Epitēmatō 12/1845

Hala wai hou ke Kuhina a me na Lii Aha-  
olelo, a me ka poe i kohoia. Pule a Heluhelu-  
ia ka Haawina 2. i ka hoolilo ana aku  
i na Lina o ke Aupuni.

~~Pauka 1. Ua holo~~ — — — — —

Pauka 2. He nui ke Kamailio, <sup>o na Lii</sup> no ke Kuai  
Alodio ana, me ka hooponopono oia i ke  
ano, oia mau Pauka, aole nae ke pauka i  
hoololoia i keia la ua waihoia a o ka Moi  
kekahi, ma ka hoololo ana e pono ai

Hoopau Aopopo hoololo i keia mau Pauka  
o ka Haawina 2. Pule a hoopau

Haleakala i Epitēmatō 19/1845

Ua hala wai ka Moi ke Alii, a me ke  
Kuhina Nui, a me na Lii Ahaolelo, a me  
ka poe i kohoia e na Makua inana.

Heluhelua ka palapala a Mar. Ke-  
kuanawa, ke Kiaina Oahu, e koho ana i  
Lorrin e Ineru i panihakakaka no na Ci-  
hana iuna hana wai ana.

Hoololoia ua palapala nei, e na  
Lii a me ka poe i kohoia.

Kau ka Moi, a me ke Kuhina i  
ke laua inoa e hoopono aku ana i  
ua palapala la.

Hooiki o L. Ineru i Kanaka  
Hawaii no Kamehameha III

23

i Kohia o S. P. Fudd, a me A. Paki, a me  
Joane Lii i poe mana e noono i ka uku  
o S. e Imeru.

e Voi mai ka poe i Kohia i na Lii e kuu  
ia lakou i hookahi malama, no ko lakou  
pilikia. Ue iau e na Lii.

Honolulu Oketopa 2. 1845

Halawai hou ka Mui a me ke  
Kuhina Nui a me na'lii a me ka  
poe i Kohia, heluhelu ia ka olelo no  
ka la 19, o Sept 1845, aia hooholoia.  
Aha ia heluhelu ia ka Hawina 2, o ke  
kanawai "No ka hooholo ana i na  
aina o ke aupuni" like me ka olelo  
i hooholoia e ke Kuhina a me na Lii  
a me ka poe i Kohia, o ka Mui  
kekahi e hooholo i pono ai.

Pauku 1. Ua hooholo maikai ia.

Pauku 2. Ua hooholo                     

Pauku 3. Ua hooholo

Pauku 4. Ua holo                     

Pauku 5. Ua holo                     

Pauku 6. Ua holo                     

Pauku 7. Ua holo                     

Pauku 8. Ua holo                     

Pauku 9. Ua holo                     

Pauku 10. Ua holo                     

Pauku 11. Ua holo

Pauku 12. Ua holo - - - - -

Pauku 13. Ua holo

Haawina 3.

Mo ka haku Makahiki o ka waiwai paa, a  
me ka haute poho, <sup>haute</sup> hane ka hoi hou ana o na  
Aina.

Pauku 1. Ua holo. - - - - -

Pauku 2. Ua holo - - - - -

Pauku 3. Ua holo - - - - -

Apofo hatawai hou Pule a Noopaa.

Ku mai o Kanaina i kona manas no ka Noopono-  
pono hou i ka waiwai hoolina o M. Kekauluohi  
hoololoia a ka la Apopo kama.

Honolulu October 3<sup>th</sup> 1845

Hatawai hou ka Moi, a me ke Kuhina, a  
me na Lii, Ahalelo, a me ka poe i Kohoia. Pule  
a paa Heluheluia ka olelo no ka lawa a hoololo  
iho la na Lii a paa, ulaila heluheluia hana  
o ka hana o keia manawa o ka Aina o Victoria  
ku mai o C. Kanaina, a hoakaka mai no  
na palapala hooponopono o na aina o Victoria  
a me M. Kekauluohi hui maopopo mai oia i na  
Kuleana a paa i aina ai laua me kana wahine  
me M. Kekauluohi.

Ku mai o M. Kekauluohi a hai mai i  
ka mui o na aina o Victoria aka ua mui  
i no ka hikiia mawana o keia manawa  
a ole i holo pono ia C. Kanaina, a me M. Ke-

Kuanaon kēia mau auna i kana nei i mea o ka Aha-  
olelo.

Kū mai ka Moi, a hai mai i kona mana o  
i koho ka Ahaolelo i mau kanaka nana e  
hooponopono mawana o M. Kekuanaoa, a me  
C. Kanaina a o ka hana a kela Kanaka, o ka  
hooponopono i na mea i holo mai kēia (M. K.)  
a me (C. K.) a o ka mea i holo ole iā lāua  
oia ka ke Kanaka a ka Ahaolelo, <sup>i koho ai</sup> e hoopaa ai  
ma ka palapala a hai mai i ka Ahaolelo, a  
ua holo mai kēia i na Lii a me ka poe i kohoia  
i kohoia o Paki i ua hoholo ka Ahaolelo.

Ua holo kōkō i ka hōra 10 Pule a pau.

Honolulu October 14<sup>th</sup> 1845

Hatalawai hou ka Moi, a me ke Kūhina, a  
me na Lii i Ahaolelo, a me ka poe i kohoia i na  
Makaimana Pule a pau heluheluia ka olelo no  
ka la 3 a hoholo iho na Lii a me ka poe i  
kohoia a heluheluia na palapala o ka hoopono-  
pono ana a ke Kūhina o Maui mawana o  
Sawida Mato a me Kaohie, a pau, utāia hoholo  
iho la na Lii, e hoi no ka Aina o Mooula iā  
Kaohie ki-hoaitina o Kanekoa. a pau ia, helu-  
heluia ka Puka 4 o ka Haawina 3 No ka  
uku Makahiki o ka waiwai pau, a me ka  
poho hāuē, me ka hoi hou ana o na Aina.  
Puka 4 Ua holo - - - - -  
Puka 5 Ua holo - - - - -

Pauku 6. Ua holo — — — — —

Heluhelua Ka Aawina 4

No na Luna hoona i na kumu Huleana Aina

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Pauku 3. Ua holo — — — — —

Pauku 4. Ua holo — — — — —

Pauku 5. Ua holo — — — — —

Pauku 6. Ua holo — — — — —

Pauku 7. Ua holo — — — — —

Pauku 8. Ua holo — — — — —

Pauku 9. Ua holo — — — — —

Pauku 10. Ua holo — — — — —

Pauku 11. Ua holo — — — — —

Pauku 12. Ua holo — — — — —

Pauku 13. Ua holo — — — — —

Olelo pili i o i anei

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Pauku 3. Ua holo — — — — —

Pauku 4. Ua holo — — — — —

Hei me keia apana  
Eia keia Mokuna, a ka prokahi  
halawai hou. Eula a hoopau.

Honolulu October 6 1845

Halawai Ka <sup>a me</sup> Mui, Kihina, a me na Ii,  
a me ka proe i Kohoa, Eula a pau i Helu-  
helua ka olelo no ka la 4 a pau  
a hai mai o Mr. Pihake i Kekahi manao  
ma ka Eula Hawaii, no ke paia ana ma

ka mea pae Palapala o ke Aupuni, <sup>me ka olelo</sup> e <sup>mai</sup> mai.  
ana e pae ma ka olelo Hawaii.

Hai mai o Mr Pukeke i ka pilikia o na  
Kanakas o ka Puhi o Maui no na Tipi e  
hule wale ana, a me ka pioho o na Kanakas i  
ka pahu o ka lakou mea Kanu.

Ia imanao auhou he pono ke Kanu  
i Kanawai oia o na Tipi a Kanou,  
naa Pukeke e kai aku ia I. Ricord, a  
nana e hana i Kanawai. Na Kanu mui na  
lima e hoo holo ana. a pahu ia alaila  
kai ia na Mr. Pukeke e olelo aku ia I. Ricord  
nana e hana ka mea pono o ke pae ana  
ma ka olelo Hawaii, a holo maikai, a kaiia  
na hoo paapaa ana o M. Kekuanana a me C.  
Kunaina no na Aina o M. Kekaulaohi, a me  
Victoria, eia <sup>na</sup> mea e holo i ka Ahaolelo no  
ia mau Aina.

- o Pahu no Kekaulaohi ia
- o Kaulaohi no Victoria ia
- o Kaulaohi no Kekaulaohi ia
- o Pahu no Victoria ia
- o ~~Kaulaohi no Kaulaohi~~
- o Kaulaohi no ~~Kaulaohi~~
- o Kaulaohi no ~~Kaulaohi~~ C. Kunaina ia
- o Pahu ~~Kaulaohi~~ no Victoria ia no Kaulaohi III
- o Kaulaohi

Honolulu October 14 1845

Hawaiian - hou ka Pukeke, a me na Lii  
Ahaolelo, a me ka pioho i Kaulaohi; Pule a pahu

helu helua ka olelo no ka la 4 a pau, i lili hui ia  
 ke koena o na Aina o M. Kekaulohe a me Victoria  
 Eia malalo, ho oia na mea i holo i ka Ahaolelo  
 o, Kelauea no Victoria, aka na he mea kuleana e ae kekahi  
 i kono i kea Aina, e hae no ia i ka Ahaolelo, alaila hoo-  
 piono hou, no

Maui no Kekaulohe, e like me ka palapala Aupuni  
 Kahalo  
 Kahalo } no Victoria, e like me ka palapala Aupuni  
 Kahalo

Honolulu no M. Kekaulohe e like me ka palapala Aupuni  
 Maeha no M. Kekaulohe, ua holo ia C. Kanama a me  
 M. Kekuanaoa a ua Markai i ke laua manao, i a holo  
 ana, a ua hoo holo markai no ka Ahaolelo ia manao o laua

Ua holo ia C. Kanama a me M. Kekuanaoa, no  
 ka hoi aku o (M. K.) ma ke kope wale no, e noho au  
 ma ka aina ma Kowale, a ma he noho lopa nae  
 ma ka hana a ke kanaka o (C. K.) malaila ke kanaka  
 o (M. K.) e hana au, a ma ka hoo kupa o ka aina  
 e uku no o (M. K.) Ua hoo holo na Eia a me ka proe  
 i Kihona, e like me ka mea i holo ia (C. K.) a me  
 (M. K.) Pule a hoopau

Honolulu, October 17 1845

<sup>ke kuhina a me na Eia</sup>  
 Halawai hou ka Ahaolelo, a me ka proe i Kihona  
 Pule, a helu helua ka olelo no ka la 14, a hoo holo i ka  
 ka Ahaolelo. a helu helua ka Apana II No Kona Aina  
 e, a me na paau e pili ana i Apana, me ka hoo mau-  
 pio ma i ke ano a helu helua ka hoo kupa  
 e, to na Eia hoo kupa i Kona Aina e, a me

na Pauku e pili ana. A heluhelua ka Mokuna Eua  
 No na pono o ke ku i ka awa, a me ke kapa<sup>ua</sup>, a me na  
 pauku e pili ana. aole nae i hooholoia kekahi o keia  
 mau mea, a o ka Mui kekahi ma ka hooholo ana  
 e pono ai. Pule a pau hania Apopo hahawai hou.

Honolulu October 18<sup>th</sup>/845

Hahawai ka Mui, a me ke Kukuna, a me na Lii  
 Ahaolelo, a me ka pue i hooia, Pule a pau heluhelua  
 ka olelo no ka la 17. A hooholo iho la ka Ahaolelo, a  
 heluhelua ka Aflana 2.

No ko na Aina e — — — — —  
 Pauku 1. Ua holo — — — — —  
 Pauku 2. Ua holo — — — — —  
 Pauku 3. Ua holo — — — — —  
 Pauku 4. Ua holo — — — — —  
 Pauku 5. Ua holo — — — — —  
 Pauku 6. Ua holo — — — — —  
 Pauku 7. Ua holo — — — — —  
 Pauku 8. Ua holo — — — — —  
 Pauku 9. Ua holo — — — — —  
 Pauku 10. Ua holo — — — — —  
 Pauku 11. Ua holo — — — — —  
 Pauku 12. Ua holo — — — — —  
 Pauku 13. Ua holo — — — — —  
 Pauku 14. Ua holo — — — — —  
 Pauku 15. Ua holo — — — — —

Heluhelua ka Mokuna 1. No na Lii hooia i ko na Aina e  
 Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo -----  
 Pauku 3. Ua holo -----  
 Pauku 4. Ua holo -----  
 Pauku 5. Ua holo -----  
 Pauku 6. Ua holo -----  
 Pauku 7. Ua holo -----

### Heluhelua ka Mokuana 2

• Eo na Pono o ke Ku i' ka wa, a me ke Kana

Pauku 1. Ua holo -----  
 Pauku 2. Ua holo -----  
 Pauku 3. Ua holo -----  
 Pauku 4. Ua holo -----  
 Pauku 5. Ua holo -----

a pau ka hana ana i ke Kanawai, heluhelua ka  
 palapala hoopii a kekahi mau Kanaka o Tono-  
 lulu nei, no kekahi mea hemahema ma ke Ka-  
 nawai no ka hoosohoa i ke ana;

Eia ka mea i holo i' ka Ahakelo, i waiho no  
 a hiki i' ka manawa e hana hou ai' ke Kanawai  
 hoosonohono i ke, alaila hana pu ia.

Pau ka Manawa Iule a pau haia a ka  
 poakahi hahawai hou.

Honolulu October 20 1845

Halaue hou ko Mui, a me ke Kuhina, a me  
 na Lu' i Ahakelo, a me ka poe i Kokoia Iule a pau  
 heluhelua ka olelo no ka la 18 a pau hoohouia iho  
 i' ka Ahakelo, a heluhelua ka Mokuana 3

• Eo na hana maloko o keia Aupuni i' pili i' ko  
 na Uira e - -

Pauku 1. Ua holo — — — — —

~~Pauku 2. A heluheluia he wahi palapala e hai  
mai ~~ma~~ i kona manao, e imi waiwai hou no ke  
Aupuni Hawaii, no kona manao ua mui loa ka  
uku hoo-pane maanei ke aie ki Aupuni i na  
haole, a ka iwa e ae oluolu ka mo'i nana e pala-  
pala hoakaka aku i kona pue i hope ma Beri-  
tania, e aie aku ia lakou, ua uuku ka uku hoo-  
pane malaila,~~

A heluheluia he palapala na R. C. Wyllie imua  
o ka Ahaolelo, penei ia palapala.

Ua hoo-holoia keia manao na Robert. C. Wyllie  
ke kuhina no ko na Aina e, choolimalima me London  
e like me kona ike ana, a me <sup>ko</sup> kona mau hope  
he pono, i elua tausani pauna, <sup>Sterling</sup> a i umi tausani  
paha no ke Aupuni, e hana nae e like me ka  
olelo ana o na Luna Waiwai, a me ka Mo'i, a  
me ke kuhina mui, a ua hoo-hikiia ka manao  
o ke Aupuni, a me ka waiwai Matakiki, e  
uku pono aku i ke kumu paa, a me ka uku hoo-  
pane, o ke dala loa mai.

Ua holo maikai na olelo o keia palapala a R.  
C. Wyllie, i ka Ahaolelo Hanohano a ka Mo'i.

Heluheluia ka pauku 2. a ua hoo-holoia.

Pauku 3. Ua holo — — — — —

Pauku 4. Ua holo — — — — —

Pau ka manawa Pale a hoi  
mui na Lii.

Honolulu October 22/1845

Aatawai hou ka Moi, a me ke Kuhina, a me  
na Lii Ahaolelo, a me Kappoe i Kohoia, Pule  
a heluheluia ka olelo no ka la 21<sup>a</sup> a hookolo  
iho la ka Ahaolelo, a pau ia heluheluia ka  
pauku 1, i haule o ka Mokuua 3. No na  
hana maloko o keia Aupuni i pili i Kona  
Aina e, Aua hookolo pono ka Ahaolelo.

Heluheluia ka Haawina 2.

No ka holo ana i ka Aina e.

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Pauku 3. Ua holo — — — — —

Pauku 4. Ua holo — — — — —

Pauku 5. Ua holo — — — — —

Heluheluia ka Haawina 3.

No ka waiwai o na haole, make ka naha ole.

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Pauku 3. Ua holo — — — — —

Haawina 4.

No na palapala Moku, no ke Hawaii mau Moku.

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Haawina 5.

No ka noi hou ana o na Aina i ke Aupuni.

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Pauku 3. Ua holo — — — — —

~~Pule a hoi mui na Lii~~

Hei mai o Auwaa i Kakahe Jilikia o na  
Makaamana no ke Kuumaha o ke Auhau  
o ke aina.

Eia ka mea i holo i ka Ahaolelo, na ke Kii-  
na no e hooponopono.

Pule a hoi mui na Lii

Honolulu October 29 1845

Kalawai hou ka Moi, a me ke Kuhina  
a me na Lii Ahaolelo, a me ka poe i kokeia  
e na Makaamana, Pule a pau heluhelua ka  
olelo o ka la 22 a pau hoohele iho la ka  
Ahaolelo, a pau ia. Alaila hui ia o ka hana  
o keia la kalawai hou, o na Kanawai i hoohe-  
le mai ia e ka Ahaolelo Hanohano a ka Moi,  
aka, uole i kakahe ka Moi i kona inoa ma ua  
mau Kanawai la; a molaila e heluhelua a  
pau o ka Moa, a me ka lua, a hoohele like,  
alaila kakahe ka Moi i kona inoa.

Ma hoohele mai ka Ahaolelo a ka Moi  
i ke Kanawai no ka hoohonoho ana i mau  
Kuhina ~~Alia~~ Alia ma Hawaii nei, a o ke  
kakahe o ka Moi i kona inoa malalo iho  
o na Kanawai la, a kakahe ka Moi i kona inoa.

Pule a hoi mui na Lii

Honolulu Nov 14 1845

Malawai hou ka Moi, a me ke Kuhina  
 mui, a me na Lii Ahalelo, a me ka poe i Kihona  
 Pule a pau, <sup>a heluhelua ka olelo o ka la 29 o Oct. pa hoopalo kua la</sup> a heluhelua ka Afana III.

Ka Oihana o ka Waiwai Aupuni. A heluhelua  
 me ka hooponopono i na hua hoohiki, a pake-  
 mahima hoi, a pau ia heluhelua ka Moku  
 I. oia Afana a me na paku e pili ana  
 ua pono maikai no ia Moku, a heluhelua  
 ka Haawina I. Kookahi ana mai o na Moku Kahi  
 a me kekahi mau paku oia Haawina, aole nae  
 he mea i hooholoia o keia mau mea i kahi  
 ae nei maluna.

A hoike mai ke Kuhina i kekahi palapala  
 na Hooliamanu mai, a heluhelua ua  
 palapala la imua o ka Ahalelo, Hanohano  
 a ka Moi, a eia ka mea i holo i ka Aka-  
 olelo a ka Moi, aole e ko ka Hooliamanu  
 palapala.

Hai mai ke Kuhina mui o L. Ana  
 no ke koi ana mai o M. Kekuanaoa e koi  
 ka hoolimalima a C. Farina ma Pehane  
 ia ia, a me na dala ~~per~~ \$30.00

I Eia ka mea i holo e lilo ia mau dala  
 a pau oia hoolimalima no Wm. C. Lunatili  
 O na hale pili a pau o Pehane no Kanaina  
 no ia, o ka waiho a hoohiki Mahina i koe  
 oia hoi ka Malama o Dekemaba a pau  
 ia malama hoi pono a pau no Kitoria

O Pelekane ma ka Moku o Maui  
 Pau ka Manawa Huiā a propo halawai  
 hou. Pū a hoi nui na Lii,

Honolulu Nov. 15 1845

Hatawai hou ka moe, a me ke Kūhina nui, a  
 me na Lii, a me ka pū e kōhoia. Pū a pau, heluke-  
 lūia ka olelo no ka la 14 a hōhōlo iho la hoi  
 a paua hoike mai ka Mōa Lānōhano ke Kūhina  
 nui ke mau palapala hoopii na na Kūmukula  
 no ka hana paeawa o ke Kūmukula o Pahu-  
 nei, a ua lohe ka Ahaolelo ia palapala, a eia ka  
 mea i holo i ka Ahaolelo, e lilo o Hanehoa, a me  
 Haaukai i mau mea nana e minau pono i  
 ke Kūmukula, a masopu ia lano, alaila hoi  
 hoi mai i ka Ahaolelo, a heluhelua ka pala-  
 pala hoopii a ka Ahakui Kumu ao ma Wailuku,  
 imua o ka Ahaolelo a ka Mōi, a ua lohe pono  
 na Lii i na olelo a pau oia palapala, a eia  
 ka mea i holo, na ke Kūhina nui e pala-  
 pala aku i ka hope Kūhina o Maui, nana  
 e, <sup>olelo aku i ke Kūmukula e</sup> hooponopono <sup>o mau mea</sup> ~~mau mea~~ o ke Kūmukula.

A heluhelua ka hope o ka Haawina 1.  
 a me na paau e pili ana, me ka hooponopono  
 i na mea pa kēkēhema, a pau ia heluhelua ka  
 Haawina 2. a me na paau e pili ana, a helu-  
 lūia ka Haawina 3. aole i pau loa na paau  
 oia Haawina i ka heluhelua, aole nae ke mea i  
 hōhōlora o Kūia mau mea i kaila ae nei ma

luna. a pau ka heluhelu Kanawai ana, (laila  
hoopuka mai la o Mr. Lihke i ka mui o ka  
jilikia ma Oahu nei, no ka mui o na Kaima-  
hine i hele ma na Alani i ka po, a me ka  
hoopoino i ke Aupuni mamuli o ke laka lealea  
a me ka Uhaika ana. He mui ke Kamaaitia ana  
o na iu no keia wahi manao i hoopukaia ae  
nei, me ka hooponopono mu, a mahope aku paha e  
hooponopono hou ae no keia mau mea.

Fauka Manawa Pule, a kalia a ka poakahi ka-  
lawai hou.

Nov. 17 - Halawai hou kekahi poe, a no ka unku  
o na mea hiki mai hoopaneia ka hana, a apopo.

Honolulu 18<sup>th</sup> Novemaba 1845

Halawai ka Ahalelo, Pule.

Hoololoia ma paku apan i ke  
o na olelo mua o ka apana e kolu, a me  
ma paku 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 o ka Mokuna mua  
Hailo heluhelu ka Haawina I No ka hiki ana mai o na  
Moku Kahiki. Holo ma Paku, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12,  
13, 14, 15, 16. Apania heluhelu ka Palapalahoopu  
a Hoolihamaana i kakaia i keia la, a me ka G. P.  
Iudd no keia la, a o ka G. P. Iudd ka i hoololoia,  
hoolia ka Hoolihamaana. Apania pule, a hoi,  
apopo halawai hou.

11  
Honolulu Nov. 19 1845

Halawai ka Ahaoalo, Pule a paue Heluhelua  
ka olelo i hookolona o ka la 17<sup>th</sup> a paue hookolona  
la, a heluhelua ka pautu 17 o ka Haawina I. no  
ka hiki ana mai o ra Moku Tahiti.

Ua holona Pautu

Pautu 18. Ua holo

Heluhelua ka Haawina 2. No ka holo ana aku  
o na Moku Tahiti

Pautu 1. Ua holo — — — — —

Pautu 2 Ua holo — — — — —

Pautu 3, Ua holo — — — — —

Heluhelua ka Haawina 3 He Kanawai  
mai Kōkahu ana, a kekahi ana

Pautu 1. Ua holo — — — — —

Pautu 2. Ua holo — — — — —

Pautu 3. Ua holo — — — — —

Pautu 4 Ua holo — — — — —

Pautu 5. Ua holo — — — — —

Pautu 6 Ua holo — — — — —

Pautu 7 Ua holo — — — — —

Pautu 8 Ua holo — — — — —

Pautu 9 Ua holo — — — — —

Pautu 10 Ua holo — — — — —

Pautu 11. Ua holo — — — — —

Pautu 12 Ua holo — — — — —

Pautu 13. Ua holo — — — — —

Pautu 14 Ua holo — — — — —

Pautu 15 Ua holo — — — — —

Maawina 4 He papa hoakaka ~~ma~~ na dute, a  
one na koena, a me na lilo e pili i ka Mokuna  
mua o ka Apana Ekolu.

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Pauku 3. a heluhelu a pakahia na <sup>Uku</sup> ~~hana~~ a pau e pili  
i loko o ia pauku, a ua holo mai kahi na <sup>Uku</sup> ~~hana~~ maloko ke

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. ~~14.~~ 15. 16. ~~ua waihoia ka 17 a luki ka~~  
~~manawa e heluhelu hou a imua o ka Pooi~~ 17. 18. 19. 20. 21.  
aole e pau Pau e ka Manawa Pule a hoi mu na  
Lii Ahaolelo

Honolulu Nov. 20 1845

Ua waihoia aole he halawai no ka palapala ana mai  
a ke Kukuna Mui e waiho iki

Honolulu Nov. 25<sup>th</sup> 1845

Halawai ka Ahaolelo, Pule a pau, kahi mai o Keoni  
Ana, no ka hooponopono a ke Hohe Kiiaina o Maui, me  
ke Kahukula, no ka hoopi ana a na Kumu, eia ka  
olelo a ke Kahukula, ua hookaa no a ua pau ka aie  
i na Kumu, aole he aie o ke Aupuni i na Kumu.  
Hau mai na Mea i kohoia i ka la 15 e ka Ahaolelo  
e hele e hooponopono manawa o ke Kahukula, a  
me na Kumu o Oahu nei, i ka lona kapaana  
a me ka lona hooponopono ana,

Eia ka mea i holo i ka Ahaolelo, e palapala aku  
ka Ahaolelo, i na Kumu Kula, e kapa na Kumu  
i ka mui o ko lakou utu, a me ka mui o  
ka lakou mea i lawe ai, a me ka mui o  
ka aie o ke Aupuni ia lakou, a kahi pona

Mai, ulaila hiki i ka Ahaolelo ke hana hou  
ku mai o Kaeo, a hui mai i kona manaa, no ka  
hue mawaho o Mala o ka Mokupuni o ~~La~~ <sup>Mami</sup>

Waihoia ka Kaeo ma, o ke Kanawai ka hana  
manu, heluhelua ka hope o na mea i heluhelu-  
ia i ka la 19. <sup>a ua hoohele</sup> oia ka 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34, a he-  
lululua ka hope o keia mau mea i huiia ae nei maluna  
me ka hoohele no nae, 1. 2. 3. 4. 5. 6. heluhelu ~~ma~~ <sup>ka hope, oia</sup> ia, ka 37. a ua  
hoohele, a heluhelua kona hope me ka hoohele 1. 2. 3.

Ua holo maikai na helu maloko o ka pau ke  
ekolu i ka Ahaolelo a ka Mui.

Heluhelua ka Haawina 6.

Pauku 1. Ua holo - - - - -

~~Pauku 2~~ Ua holo maikai na ~~Mahele~~ a pau o keia Ha-  
awina.

Heluhelua ka Haawina 7

Pauku 1. Ua holo - - -

Pauku 2. Ua holo - - -

~~Pau ka Manawa~~ ~~Pute a hoi mai.~~ ~~Afepo~~  
~~Katawai hou.~~ He wahi kamailio no ka Ahaolelo  
ka Aina, a me ke kino, a me ke Kua Aina ana  
a me ka lahana o ke Aupuni, oia hoi na poalua,  
no ka Manaa o na Kanaka e hoopau ia manaa.  
He mui no ke Kamailio o na Li no keia mau mea  
a me na mea e ae i pilipili i keia mau mea e  
hailia ae nei maluna, a makope hana i Kanawai.

He opanee ia ka Ahaolelo, a palapala hou ia mau

Honolulu (Ikeemaba 1. 1845

Hatawai hou ka Uhaolelo. Pule a pau, helu-  
heluia ka olelo o ka la 25 o Novemaba

Heluhelua ka Mokuna 2. No ka Auhau Mauka  
nei, a me na paau e pili ana ia Mokuna, me  
ka hooponopono maopopo i na mea maloko a pau.

Heluhelua ka Haawina 1. No ka Auhau Kimo.

Heluhelua ka Haawina 2. No ka Auhau Aina

Heluhelua ka Haawina 3. No ka Auhau Hana

Pau ka Manawa Pule Apopo halawaw hou  
Oka hana a Kaeo ma lana o C. Kanaina  
Ka hana mua.

Honolulu Ikeemaba 2 1845

Hatawai hou ka Uhaolelo. Pule, a pau helu-  
heluia ka olelo o ka la 1. A hooholo iho la  
a pau, aole i hiki koke mai o Kanaina lana  
me Kaeo e like me ka mea i olelo ia i nehi-  
nehi nei o ka lana ka hana mua, a nolaila  
hoomaka koke ia ke Kanawai, o ka hana  
mua ia.

Heluhelua ka Haawina 4. No ka ~~Maui~~  
Auhau, a me ka Auhau Waivai, me ka ho-  
maopopo i na paau oloko

Heluhelua ka Mokuna 2 No ka  
Auhau Mauka nei.

Pauku 1. Ua holo — — — — —

Pauku 2. Ua holo — — — — —

Pauku 3. Ua holo — — — — —

Paukuff. Ua holo

Pauku 5. Ua holo. Pau ke Kanawai, kania ka Kaeo ma hana. Ku mai o Kaeo a hai mai i na kuleana ona i Nui ai oia ma Mala, Ma ka Mokupuni o Maui, no Kona Makua-kane no ia Waivai Jonoi, a ua Make hoi ia, e kau mai ia Waivai maluna ona o Kana Keiki Jonoi.

Ku mai o C. Kanaina a hai mai i ke kuleana o ka hoi ole o ka Nui ia Kaeo, e noho nei,

Eia ka mea i hooholoia e ka Ahaolelo Hanohano a ka Moi, e lilo ka ulu nui a Kaleikoa i Kame ai no Kaeo, Kana Keiki Jonoi

Eia keia mea i <sup>hoo</sup>holoia e ka Ahaolelo ona Kaeo e hohoi aku i ko C. Kanaina Jonoi no ka hana ana i ka pa Aina

Pau ka Manawa Pule a pau a pua  
Halawai hou i ka hora 10.

(Honolulu Dekemaba, 3 1845)

Halawai hou ka Ahaolelo, Pule a pau heluhelu ka olelo o ka la 2 a pau hooholo iho la, no ka uuku o ka poe i hiki mai, waihoia, apopo Halawai hou, (Hooholoia na ke Kuhuina nui e palapa-la aku i na Lii a pau e hele pimepime <sup>i na la a pau</sup> mai, i loko pono i ke Kanawai;

Haawi mai ke Kuhuina nui i kekahi palapa

la, oia ka Moi mai i olelo e heluhelua imua  
o ka Ahaolelo, aka aole nae e kanawa na palapa-  
pala la, e hoofii maoli no na mea la  
nana na palapala la,

Honolulu Dek. 4 1845

Hatawai hou ka Ahaolelo. Pule, a pau, helu-  
helua ka olelo o ka la 3 a pau hookolo iho la  
ka Ahaolelo, a pau heluhelua ka Haawina  
3 No ka Auhau Waiwai, a me ka Waiwai  
Auhau.

He nui ka hooponopono o ka Ahaolelo i na  
pauku oloko o Keia Haawina, me ka Kamalo  
nui, a heluhelua ka Haawina 4. No ka Auhau  
Kino, Me ka hoomaopopo i na pauku matoko  
a heluhelua ka Haawina 5. No ke ano o ka  
Auhau ana, a me na pauku, ~~matoko~~, ~~imua~~  
~~o ka Ahaolelo~~ Waiwai a ka poano Katakau  
hou Pule a hoimui na 'Lii

Honolulu Dek. 6<sup>th</sup> 1845

Hatawai hou ka Ahaolelo Pule, a heluhelua  
ka olelo o ka la 4 a hookolo iho la,

Heluhelua ka Haawina 1 No ka Auhau Kino  
Ua hoto ka Pauku oia Haawina

Heluhelua ka Haawina 2 No ka Auhau Ana  
Ua hoto na Pauku 1. 2. 3. 4. 5. 6.

Heluhelua ka Haawina 3, No ka Auhau Hana  
Ua hoto ka Pauku 1. - - - - -

Pau ka hana Kanawai ano  
Heluhelua imua o ka Ahaolelo ka

112  
kalapala no ka hanai holoholona ma Wailuku  
ma ka Mokupuni o Maui, ma ka Lina o  
ke Aupuni i haawi mai e hanaia imua o  
ka Ahaolelo e hooponopono ai hoi.

Eia ka mea i holo i ka Ahaolelo ke  
kohoia i mau mea elua nana e hooponopono  
mawaena o S. P. Ludd, a me ka Joe Make-  
make e hanai holoholona, na koho pono  
ia o John Ana, a me Auwae  
Pule a hoi nui

Honolulu Dec. 8 1845

Atawai hou ka Ahaolelo, Pule a heluheluia  
ka olelo o ka la 6. a hoohele iho la

Hai mai o Keoni Ana ka mea i koho pono ia  
e ka Ahaolelo e hele e hooponopono mawaena o S.  
P. Ludd a me ka Joe hanai pipi, a eia ka mea  
i holo ia laua Mai Hamakua iho hele ma ka  
lae a koho mai ka laeakoko, a holo pololei i <sup>Punokapi</sup>  
laeakoko mai <sup>Punokapi</sup> ~~Kalua~~ holo pololei i <sup>Kapuni</sup>  
~~lae~~, mai <sup>Kapuni</sup> holo pololei i Maalaea, a holo  
pololei i Waikapu a Wailuku a hiki i Waihee, oia  
ka mea i holo ia laua.

Heluheluia ka Pauka 3 o ka Haawina 3  
No ka Aukau Hana. Ua holo ia Pauka, a me 3. 4. 5. 6.  
7. 8. 9. 10. 11.

Heluheluia ka Haawina 3 no ka waiwai  
Aukau a me ka Waiwai Aukau  
Ua holo ma Pauka. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12.

Hawina 4 No ka Aukau Kino

Ua haaleleia no Pauku 4 o Keia Hawina, o  
Ka Pauku 5 koe Ua holo pono nae.

Hawina 5. No ke ano o Ka Aukau Ana  
Ua holo na Pauku 1.2.3.4.5.6.7.

Heluheluia he olelo no na la hana Aupuni  
a ke Ki'agina e manao ai

Pau Ka Manawa, Waihoia Ka  
Ahaolelo a olelo hou mai ke Kukuina

Honolulu Dec 10<sup>th</sup> 1825

Hawaii hou ka Ahaolelo, Pule, apau  
heluheluia ka olelo no ka la 8, ana  
hoo holoia ua pono. Apania, olelo o  
Pikike, e kau koke i Kekahi Kanawai  
e manaoia ana e hana koke.

Hawina 4 Kona Luna hooia i na kumu  
kuleana aina ana hoo holoia e paikoke  
a hoolaka, ~~hoo holoia~~ Apania, he  
heluheluia ka palapala i kapaia he  
Manaoike, ~~hoo holoia~~, aia maia palapala  
ka olelo e pai i ke Hawina 4, i heluheluia i  
keia la, aia no hoi maia palapala kono  
o ka hana ana, ana hoo holoia ua pala  
pala la ua pono, Apania, heluhelu o Pikike  
i ka palapala a Kapaia e noi ana e  
holo i Hawaii no ka mai o ka wahine, ana  
ae ia, ~~hoo holoia~~ kona hele ana.

Apania, heluhelu <sup>hou</sup> Pikike i ka pala

pala hoopii a na kumu a me ka palapala a  
Keikenui, <sup>heluhelu o G. P. Ladd</sup> a ~~me~~ ka palapala bila ai na kumu  
no na mea i lawe ai a me ka ai i koe o  
ke aupuni ia lakou, na hoo hooloia na  
pono o Keikenui ke kahukula, ana hooloia  
o Keoni I ka mea mana e palapala aku  
i na kumu i hoopii mai ai, e hoi aku  
i ka mea i hooloia e ka ahaolelo

Eia ka manao like i hooloia  
I ka ahaolelo o na lu ahaolelo, a me ka poe i  
hooloia e na makaaianana, hooloia keia Manao like,

E hooloia ka Haawana e ka Motuna e  
o ka Aprana mua o ke kanawai i kaiaa he kanawai  
hoonohonoho i na hana i haawana i na kuhina o ka  
waiwai aia, na hooloia keia Haawana ma ka  
hale ahaolelo ma Honolulu i keia la unia o ke  
maba. M. 4 1845: a hola ma ia he kanawao, mai ka  
la aku o ke paa ana maloko o ka Nupera Polinesia,  
alaila, lilo ia i kanawai paa no keia Aupuni.

Eia hoi keia manao i hooloia, manao a koe o  
o ka hooloia ana i ke kanawai hoonohonoho Ahaana  
Lunakana, e pili no ka Motuna kanawai a kuma  
maoro o na kanawai e paa la i ka hoopun ana, na  
ka paa Luna hoona i na kumu kula ana aia, a  
na Luna kanawai kula; a mai keia la aku, aole  
hiki i na aha hoolokoko e ae o keia aia i ke hoo-  
kolokolo no na kumu kula ana aia, aole o keia  
Aupuni. - Na hooloia na ka Hale ahaolelo  
ma Honolulu i keia la unia o Dekemaba, M. 4. 1845

Pau ka hana, waihoia ka aha olelo, a hiki  
i ka manawa e olelo hou mai ai ke Kahuina nui.

Honolulu Januari 26. 1846

Hatawai hou ka Ahaolelo Puke a pau  
Heluheluia ka olelo o ka la 10 o Ikenabato, a  
pau hoocholo iho la ka Ahaolelo, a pau ia ku-  
mai o John Li a hai mai no ka nui o ka  
awa i hiki mai ma keia Kulana Kauhale  
i kona wa i oho iho nei i hope Kihaina  
a eia ka lua o Kana i hai mai ai no  
ka nui o na Kanaka Kela i na Alani  
me ka hulumu, a pau ia, eia ke Kolu no ka  
pu i ki ai i ka po nei no ka Moku wela ahi  
pau kana mau mea i hai mai, ai no kona  
ike ana he mau pilikia maoli.

Eia ka mea i holo no <sup>ka awa</sup> ~~to mau mea~~ a John Li  
i hai mai nei e kohoia i mau mea e kolu nana  
e imi i Kanawai no ka Awa a pau i ka palapala  
na kohoia o C. Kanaina a me Auwa, a me A  
Paki.

A heluheluia e Mr. Pukeke i kekahi palapala  
e hoocholo ana no ka Hoonehonoho ana e na  
Kuhnia Alii.

Manao like i hoocholoia

I ka Ahoakoa ana o na Li Ahaolelo  
a me ka poe i kohoia e na Makaaunana  
o ke Hawaii Pae Aina, hoocholoia keia manao

No ka mea ua paia, a ua hoochahai  
ma ka olelo Hawaii iloko o ka mufepa  
Ekle, ke Kanawai i Kapaia "he Kanawai  
hoonohonoho i mau Kuhina Alii ma Hawaii  
nei" a hoocholoia i ka la 29 o Octoba M.H. 1845  
molaila e fai hou ia ia olelo ma ka olelo  
Enelani iloko o ka Mufepa Polunesia a  
hiki i ka pau ana o ka manawa i oleloai  
maloko, alaila e kau ia Kanawai, a e lilo  
i Kanawai paa loa no keia Aupuni

Cia hoi kekahi olelo i hoocholoia, mai  
ka la aku o ke fai ana ia olelo iloko o  
ka Mufepa Polunesia e manao ia ke  
Kuhina mui aia ke Kuhina Kalaiaina  
a e hoonohoia na Luna e ae e like me ka  
olelo iloko oia Kanawai

Ma hoocholoia ma ka Hale Ahaolelo ma  
Honolulu i keia la 26 o Ianuari M.H. 1846  
Kamehameha

Melema

John A. King

Apopo Kalawai hou Pule  
a hoi mui

Honolulu Ianuari 27 1846

Kalawai hou ka Ahaolelo Pule a faai  
Hoocholoia e uku na hale kuai kukaa i 250  
dala o ka Makahiki no ka palapala kuai ku-  
kaa i ka rama, aole i heluheluia ka olelo o ka

La 26 hoofuka mai o Auwaa i ka Manaa o na  
 koo no ko lakou uku, aole i hoohele ka Ahaole-  
 lo i ko lakou manaa, ake na wahoia a kou  
 mai o M. Kekuanana. Hoofanee ia a ka poaka  
 hatawai hou hora 10 Pule a pau, hoi nui na  
 Lii.

(Honolulu Januare 29 1845)

(Hatawai hou ka Ahaolelo Pule a pau helu-  
 helua ka olelo o ka la 26 a me ka la 27, a pau  
 ia, hoofuka mai o Auwaa oia hoi ka poe nana  
 i imi i Kanawai no ka aia i hohoa e ka  
 Ahaolelo i ka la 26 i koma lakou manaa i  
 holo like e kau i Kanawai no ka poe kooma-  
 hui, a me ka poe Kuleana ole, Koe ka poe Kule-  
 ana, <sup>me</sup> ka poe mea Kanu, a he nui no ka hoopo-  
 nopono ana, a hoofuka mai o Pukeke i ko-  
 na manaa, i kumu manaa no ka Ahaolelo, a  
 mahope hooponopono hou, e kapa ka iuu a me  
 ke kumu, aia ka poe no ke kuaana e olelo  
 kahi e kumu ai, a nana no hoi e haawi i Fealapala  
 ae, a i ka iuu, a wahoia kua mau olelo, o ke  
 Kanawai ka hana.

Mokuna 3

Ua holo na Pautu 1 2 3. Ua holo ka helu 2, a holo o  
 ka Pautu 1. a me ka 3 4 5.

Pautu, 3 Ua holo

Pautu 4 " Helu 1. 2. 3 4 5. 6. 7. 8. 9 10 11. 12. 13. 14.

Pau ke Kanawai a ka poe no hatawai hou  
 i ka hora 10. Pule a pau ka hatawai ana.

Honolulu January 31 1846  
Halawai hou ka Uhaolelo Pule a  
pau heluheluia ka olelo o ka la 29 a hoo-  
holo iho la, a pau ia, hoo-puka hou ia ka  
olelo o ka awa e like me ke kumu manao  
i'hai ia i'ka la 29 no ka awa, a noono hou  
a ka manawa e hoo-pono-pono hou, a pau  
ka hoo-pono-pono ana i'ka awa, waihoia a  
o ke Kanawai ka hana, pau ka heluhelu ana  
o ke Kanawai, i'ka joakake hoo-kolo e  
na mea e heluheluia i'keia la  
Pule a hoo-pau

Honolulu February 2<sup>nd</sup> 1846  
Halawai hou ka Uhaolelo Pule a pau  
heluheluia ka olelo o ka la 31 o Januare, a  
pau heluheluia he mau palapala like no ka awa  
e olelo na ana e kumu ka awa a e inu hoi, a hoo-  
puka hou ia ka olelo no ka awa, e like me ka  
olelo e oleloia i'ka la 31, o Januare, pau ka hoo-  
pono-pono no ka awa, o ke Kanawai ka,  
Pauku 6 e ka Kanaka Hawaii a me ko na Aina e  
~~Hela~~ Ua holo, na Helu 1.2.3.4.5.6.7.8 9.10.11  
Pauku 6 Nona Eke lita a me ke Kalipa mai Kekahi  
awa a me Kekahi a me ka lawaia ana  
Ua holo na Helu 1.2.3.4.  
Pauku 7 Waihana Aina  
Ua holo na Helu 1.2.3.4.5.6.7.8 9.10.11.12.13.14.15.  
Pauku 8 Olelo pite i'o i'anei  
Ua holo na Helu 1.2.3.

( Haawina 2

Waihona no Kona Uina e  
Pauku & Na holo 1 2 3 4

Haawina 3

Waihona no ke Aopalapala  
Na holo 1, 2, 3

Haawina 4

Waihona Kanawai

Na holo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Haawina 5

No Ka nana Helu

Pauku & Na holo no Pauku 1 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Eau ka hoocholo Kanawai ana, i, i, i, he Kanawai  
hou, i'ka Houa 10

( Honolulu, February 23 1826

Malawai hou ka Ahaolelo Pule a pau-helu-  
helua ka olelo no ka la 2, a hoocholo iho la, i'keia  
la ua holo i'ka Ahaolelo ke komo ana mai o  
na Lii Kamalii, <sup>a me ka ipaku Kumu</sup> e Malawai ju me ka Ahaolelo  
no na hoocholo Kanawai ana

1 Alex Liholih

4 Pika

2 Moses Kekuaiva

5 Kahi

3 ~~Wm~~ Lunalilo

6 Kalakana

Lota Kamehameha—

A pau. Ka heluhelu

Kanawai ana, <sup>ka</sup> hoocholo ana, alaila hooma-  
Kua ka hoocholo ana

Mokuna 4—

No ka hoocholo ana i'na meadala  
Pauku 1, Na holo —

111  
Pauku 2. Ua holo \_\_\_\_\_  
Pauku 3. Ua holo \_\_\_\_\_  
Pauku 4. Ua holo \_\_\_\_\_  
Pauku 5. Ua holo \_\_\_\_\_

Haawina 1 Noka Uku hoopanee  
Pauku 1. Ua holo \_\_\_\_\_

Pauku 2. Ua holo \_\_\_\_\_  
Waihoia ka pauku 3 a makope hooponopono  
Haawina 2 Nona mea Ana

Pauku 1. Ua holo \_\_\_\_\_  
~~Haawina~~ 5 Apopo halawai hou  
Pule a hoopau

Honolulu Feberuari 4 1846  
Halawai hou ka Ahaolelo, Pule a pau,  
heluheluia ka olelo o ka la 3, a hoooho iho  
la, a hoofuka mai ke Kuhina i kekahi palapala  
no ka awa, na ka Hopie <sup>o Kanai</sup> Hiaaina, i palapala mai  
ia ia, a pau ka heluhelu ana i na palapala la, alai  
la hooponopono iho la ka Ahaolelo, Waihoia  
ka olelo o ka awa, aia a hiki mai ke Kanawai  
no ka awa, alaila ilaila e hoooho ai a Kan  
mii ka lima ituna e ae ana, a pau ia hoona  
kaia ka olelo no ka uku o kela mea keia mea  
i pili i ka hana o ke Aupuni, waihoia a olelo  
pau o Pihikē a me S. P. Tudd ia R. C. Wyllie a me J. Picard  
a e noonoono pona no hoi na Lii

Apopo halawai hou

Honolulu February 5 1846

Hatawai hou ka Ahaolele Pule a pau helu-  
helua ka olelo o ka la 4 a hoocholo iho la, a  
pau ia heluhelua ke Kanawai no ke Alopalapa  
aole nae kekahi olelo i hoocholoia oia Kanawai  
afopo heluhelu a hoonaopopo i ke ano a  
hoocholo paha, Afopo hatawai hou Pule  
a hoi mui.

Honolulu Feb 6 1846

Hatawai hou ka Ahaolele Pule a pau helu-  
helua ka olelo o ka la 5 a hoocholo iho la, a pau  
heluheluhope ia ka Apana 4 ka Waihana no ke Alopalapa  
ole i hoocholoia kekahi olelo, aka o ka hoona-  
popo wale no i ke ano, Pau ka Manawa, Haina  
a ka pookahi hatawai hou, Pule a hoopau.

Honolulu Feb 7 1846

Hatawai hou ka Ahaolele Pule a pau helu-  
helua ka olelo o ka la 6 a hoocholo iho la, a pau helu-  
helu hoi i ka Mokuna 3. No na Kula Aupuni, a me na  
Kula Puale ua pau i ka heluhelua na Panku 8  
hoe ka Panku 9, aole nae he mea i hoocholoia  
a pau ka heluhelu ana i ke Kanawai, helu-  
helua ka palapala a ka Hohe Kikaina o Kanai  
na ke <sup>Kalaiauna</sup> ~~huna~~ haawi mai i <sup>heluhelua</sup> ~~haawi mai~~ imua o ka  
Ahaolele, A hooponopono no na Alii, aole nae  
he mea i hoocholoia no ua palapala la  
Pule a hoi mui afopo hatawai hou,

Honolulu Feb. 10. 1846

Hatawai hou ka Ahaolelo. Pule a pau, heluhelu  
ia ka olelo o ka la 9 a pau hoooho iho la, a helu-  
helua ka pauku, 9 o ka Mokuna 3 pau ka heluhelu  
ana, hoomakaua ka Apana 14 ka Waikona no ke  
Aofialapala me ka hoooho ana  
Ua hoooho Pauku 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Heluheluia ka Mokuna 1 No na Oihana Mokuna  
Ua hoo na Pauku 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, pau ka manawa  
apopo i ka hooa 10 o ka Mokuna 2. Ka hana  
Pule a hoopau.

Honolulu Februari 11 1846

Hatawai hou ka Ahaolelo Pule a pau, helu-  
helua ka olelo o ka la 10 a pau hoooho iho la, a  
hau mai o Auwaa i ka Jilikia o na Makaainana  
no ka lilo o ka Aina i ke Anapum, a nui kolu kolu  
Jilikia, a me ke loku kaumaha, aka o ke loku  
manas, e oki ke kuai ana, a me ka hoolimalima  
a na loku e koku i na wahi Kaawale, a e i  
ka mea i hoo i na Li na Auwaa e kai aku  
i ka poe nana i kai mai ia ia, na ka Ahaolelo  
no e, <sup>i keia mau olelo</sup> malama, a mahope hooponopono.

Heluheluia ka Mokuna 3. Noka hana Ku-  
pono i na Keiki

Ua hoo na Pauku 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Heluheluia Mokuna 3 No na Kula Anapum a me  
na Kula Pualu Ua hoo na Pauku 1. 2. pau ka hoo  
pono, <sup>ka hoo</sup> ke hoooho, Pule a hoo nui

Honolulu Feberuari 12 1846

Hatawai hou ka Ahaolelo Pule a pau  
heluheluia ka olelo o ka la 11 a pau a hoocholo iho la  
a heluheluia ka Pautu 3 oia hou ke Kama a  
mekimeia Ua holo na Pautu 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.  
12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Heluheluia ka Mokuna 4

No na Kulani, a me na Kula Pualu, a me ko ke Aupuni  
Hawaii.

Ua holo na Pautu 1. 2. 3. 4. 5. Pau ka manawa Pule a hoopau

Honolulu Feberuari 13 1846

Hatawai hou ka Ahaolelo Pule a pau heluheluia  
ka olelo o ka la 12, a pau hoocholo iho la, a pau  
heluheluia ka palapala a Kaapuni i mua o ka Aha-  
olelo, aole he olelo i hoocholoia aia palapala, aka e waiho i  
ia iloko o ka pahu i kumu manawa o ka Ahaolelo, na holo pono  
he holo aia ia Kaapuni aia e hae aku ia Kaapuni, helu-  
heluia <sup>ke kama aia, a hiki i ka hope</sup> ~~ka Pautu 3 o ke Kama i mekimeia~~, pau ka helu-  
helu Kanawai ana, waiho a ka poa kaui Hatawai  
hou, ma ka Mokuna e ka e hoomaka ai a hoo-  
cholo. Pule a pau a hoi nui na Lii

Honolulu Feberuari 16 1846

Hatawai hou ka Ahaolelo Pule a heluheluia ka olelo  
o ka poaono a hoocholo iho la, a heluheluia ka Mokuna 4  
No ko ke Aupuni Koku ana aia i na Kula Pualu  
Ua holo na Pautu 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.

Heluheluia ka Mokuna 5 No ke Koku ana i na Hale

Pule, a me ke Kukulu ana i ka Hale Pule.  
Ua holo na Pahu 1.2.3.4.5.

Heluhelua ka Mokuna 6. No na hoopai i pili  
i na kamalii, a me na halekula, a me na halepule.

Ua holo na Pahu 1.2.3.4.5.6.7.

Heluhelua ka Olelo Pili i o ianei

Ua holo na Pahu 1.2.3.4.

Pau ka Ahana o ka Kuhina Aopatapala a ka Hona  
10 o ka Poakolu halawai hou. Honolulu 18 Feb. 1846

No ka pulikia i ka na aole Pule<sup>mui</sup> o ka Hona alii, <sup>akaolelo</sup> nolale  
hooponoo a aopopo halawai hou. Honolulu Feb. 19 1846

Halawai hou ka Akaolelo Pule a pau heluhelua  
ka olelo o ka la 16 a hooholo iho la. a hoopuka  
mai o Mr. Richards. No ka hooponoo i na  
ulu laau, a me na Tapa Koa i kumu a wouo  
ai no ka Akaolelo, a he mui no ka hooponoo a  
ka Akaolelo, a na akaka i ka Akaolelo, hookahi wale  
no i koe o ka mui mai ka olelo kaole mai a  
ka olelo hawaii, a heluhelua imua o ka Akaolelo  
ataia paha hooholo, a o ka hana o ka la Aopopo  
aia ma ka Mokuna 3, na Hamailia no marmua  
aka aole i holo loa, a o ka hooholo loa Keia.

Pule a ho'i mui

Honolulu 20 Feberuari 1846

Halawai hou ka Akaolelo Pule a pau, helu  
helua ka olelo o ka la 19 a hooholo iho la, a  
heluhelua ka Mokuna 3. No ke Dala Koina.

13  
Na holo ka Pauku 1 2 3  
Kelukelua<sup>ka</sup> Haawina 1 Waihona Kalaiaina.

Na holo na Pauku 2 Na holo na helu 1.2.3.4.5

Na holo ka Pauku 3. a me na helu 1 2

Na holo ka Pauku 4 a me na helu 1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.

14. Na holo ka Pauku 5. a me na helu 1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.11.

Na holo ka Pauku 6, a me na helu 1.2.3.4.

Na holo ka Pauku 7 a me na helu 1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.  
14.15.

Na holo ka Pauku 8 a me na helu 1.2.3

Kelukelua ka Haawina 2 Waihona no Kona aina e

Na holo na helu 1.2.3.4

Kelukelua Haawina 3 Waihona no ke ao palapala

Na holo na helu 1.2.3.

Kelukelua ka Haawina 4 Waihona Kanawai

Na holo na helu 1.2.3.4.5.6.7.8.9.10

Kelukelua ka Haawina 5 No ka nana helu

Na holo na Pauku 1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.

Pau ka holo Kanawai ana. Pule Kelukelua

ka palapala hoopi a na Kanaka o Moanalua, a  
me Kakaiki, a me Kaliki no ke lako pilikia i  
na holoholona, a ka huc mea holoholona, a ua  
hooponopono no na lū, eia, ka mea hemahema  
a ole he inoa Kanaka maloko, aka he inoa  
aina wale no. E hōkōia o ka hana o ka la  
Apro o keia palapala. Pule a hōi mai o lū.

Honolulu Feb. 21 1846

Malawai hou ka Ahaole Pule a pau heluhelua  
Ka olelo o ka poalima a pau hoooho iho la, a pau  
hooakakaia ke kumu mana, e like me ka olelo i hoooho  
ia i nehiniki, a eia ka mea a na lili i noono ai, e  
imi no i kanawai e malu ai ma ke kanawai hou, ua ka  
mea i mana likeia. O ka poe Mea Ana hoolimalima  
a pau, a hoooho i kana poe hoooholona i loko, e ma-  
lama pono loa no ia i kana hoooholona, a ina e  
puka mawaho ka hoooholona e lilo no ia hoooho-  
lona i na mea ike eke, a pau ka olelo ana  
no ka palapala a na Makaimana, hoomakaaia  
ka heluhelu kanawai ana, ma ka Mokuna 4.  
No na mea e ala.

Ua hoo na Puka 1.2.3.4.5.

Heluhelua ka Kaaolina 1

Ua hoo na Puka 1.2.3.

Heluhelua Kaaolina 2

Ua hoo na Puka 1.2.

Heluhelua ka Mokuna 5.

Ua hoo na Puka 1.2.3.

Pau ka hoooho kanawai ana Pule  
a hoi mi, a ka poakahi Malawai hou i ka hooa  
umi.

Honolulu Feb. 23 1846

Malawai hou ka Ahaole Pule a pau  
heluhelua Ka Olelo o ka poe a hoooho  
iho la, a pau ia, heluhelua ka Mokuna 6  
O ke aupuni waiwai puka.





Honolulu 3<sup>th</sup> Maraki 1846

Halaawai hou ka Ahaolelo Pule a pau heluheluia  
ka olelo o ka la 24 o Feberuari, a me ka la 2, o Maraki  
a hoooho iho la, a pau ia, heluheluia ka palapala hoo-  
pui a na haole no ko lakou lohe wale ano e aku ana  
ka pue meo Pipi, a me ka pue Mea Lio, i ke Aupuni ma  
keia hope aku, a pau ka heluhelu ana, he mui ke Kamailio  
o na Lii me ka hooponopono mui, a me ka imi i mea e malu  
ai ke Aupuni, a me kona aino e, e noho pu ana maanei, i  
mea e malu like ai, Aka aole he olelo i hoooholoia i keia la  
e ka Poe Ahaolelo. Eia ka mea i holo e waiho no, a e hoo-  
hilo i kumu manao no ka Ahaolelo i mea e noono  
a e kakau pakahi kela mea keia mea ma ka pue i kona manao i mea e malu ai na  
ai, a ka pue, ~~halawai hou~~, Pule a pau.

Honolulu 5<sup>th</sup> Maraki 1846

Halaawai hou ka Ahaolelo Pule a pau heluheluia ka olelo o  
ka poalua a pau hoooho iho la, a hai pakahi mai kela mea,  
keia mea i kona manao imua o ka Ahaolelo, aka aole  
he mea i hoooholoia oua mau palapala la, aka, e waiho no a  
hiki i ka manawa e pua hou ai ke halawai a Mr. Record  
e hana nei, alaila noono kiau, a hoooho paha, aole paha  
a pau ia, Heluheluia ka <sup>Hokuna</sup> me ka hai maopopoia  
o ke ano, a pau ka heluhelu ana Pau ka manawa Aiaia  
i ka puaono halawai hou Pule a hoi mui na Lii.

Honolulu Maraki 6, 1846

Halaawai hou ka Ahaolelo Pule a pau heluheluia  
ka olelo o ka puaa a hoooho iho la, a heluheluia  
ka Aiaia e No na Luna Hoko malalo o na Luna

Kanawai, me ka kai maopopo ana o ke ana maopopo,  
aole nae i hookoloia. A. paia pule. . ka la e  
noa i halawai hou.

Honolulu Maraki 9 - 1846.

Halawai hou ka Aheolelo Pule apau heluhelu  
ka Mo'i i ka palapala hoopii o Mevi e paau ka  
awa ma keia aupuni, ana ka mailio i ki ia  
malaila, ana hookoloia, e kapu loa, e waiho nae  
a ka wa e kuu ai ke Kanawai, alaia mau popo loa.

Apaia, he-luhelu ia ke Kanawai —

Mokuna 2. Kahana a ke Kukua Lunakanawai  
i pili ole i na Ahehookolokolo. Haeuina 1. aole i holo  
~~Pauka 1.~~ Apaia pule, hookoloia apoak o  
~~Pauka 2.~~ Halawai hou hou 10 kakahiaka  
Pule apau

Honolulu Maraki 12 - 1846

Halawai hou ka Aheolelo Pule apau  
Heluhelu ia ke ole no ka la 9, Maraki, ana hookoloia  
He mevi o ia a hoike mevi i Kona  
manao no ke hookiki nui ana o na haele a  
pika kakahi buke manawa a ke haele mevi i ka  
lua o ke buke. Kamaailio nui ka Aheolelo a  
hola like ka manao, na oki ka hookiki i keia  
manawa a kuu na Kanawai hou, aole loa  
hookiki mevi haele malihini. Iia wale no  
ke poe hookiki i keia manawa, o na haele  
kamaaina mawli i waho aina manao, ana  
mare wahine paka manawa, pono no ke hookiki

Koke lakou, A pili koke no keia olelo i na Kiaainer  
i keia lea me ke pili olelo. Apania, Heluhelu o  
Pikeke i ke Kanawai, <sup>Mokuna 2</sup> Panku 20 ahiki i ka  
panku 30. No na Luna Hooko malalo o na Luna  
Kanawai. Apania, pule hoolohia, a puaa  
o keia pule, alaila halawai hou.

Honolulu. Maraki 19-1846.

Halawai hou na Lii Ahualo a me ka pili  
i kokeia pule apan.

Hei ae la o Pikeke i kona manao pilikia  
no ka hookapu ia ana o ka pohaku, mea  
kamailio ia no malaila, eole nae akaka  
ka hoolohia. Apania, Heluhelu o Pikeke  
i ke Kanawai Apana 5 Oihana Kanawai a  
mai ka panku 1 ahiki i ka panku 3. na  
hoolohia ia mau panku, na koe eku no nae  
ke koea Heluhelu hou o Pikeke i ke Kanawai  
Mokuna 2. Hea hana a ke kokeia Luna Kanawai  
i pili ole i na akahoolohia. eole nae i puaa  
loa, weioia, a nana ma keia pule, ma  
lii puka, na kome iloko i keia Ahualo ana

Apania, hei ae la o M. Kekuanaoa i kona  
hele i Ewa no kekahi wahi pilikia malaila  
ana ae ia kona hele ana apania hoolohia  
apaua hua 10 kakahiaka halawai hou  
pule apan.

Honolulu Maraki 21. 1846

Halawai hou na Lii Ahaolelo a me ka pae i Kohia  
pule apani Heluhelu. Pihike i ka mea a na Lii  
i Kanohaka eia i Robert Wyllie e hoi mai i na  
mea i hoopii i eia keia aupuni, aua hoi ia mai  
o ko Amerika ~~Kanaka~~, aua eia no ka Heluhelu aua  
aole nae i pae. Apani ia hoohele, aua ka  
pule hoo 10 kekahiaka halawai hou Pae apani

Honolulu Maraki 31 1846

Halawai hou ka Ahaolelo Pae a pae, hoohele  
kekahi manao Ae like, pua;

I ka halawai ana o na Lii, a me ka pae i Kohia i ka  
la 31 o Maraki 1846 hoohele keia manao,

Aole hoi dute ma ka waiwai, a me na mea kapa,  
a me ka laau lapaau a na Misionari Kristiano i  
hoohele mai ai no lakou iho, a no ka haawi wale  
ia hoi, aole hoi dute ma kekahi mea eae i lawe  
ia mai, mai na Aina e mai, e kekahi Kanaka, i me  
a kookua wale i kekahi hana manawale iloko o ke-  
ia Aupuni, e like hoi me ka olelo ma ka aao 110  
o na Kanawai hou, a e Kanohakaku ka luna  
dute e hoopili oia i keia olelo i ka waiwai  
i laweia mai i keia malama,

~~Aheluheluia ka palapala hoopii a Abela ka Kanakela~~  
~~o Amerika i R. E. Wyllie, a me ka palapala a M. Addo, a me~~  
~~ka palapala a Abela o George Brown i ka palapala o Misionari Ameri-~~  
~~ka olelo ana aku ia ia.~~ <sup>No</sup> Oia ka mea o na Misionari o Ameri-  
ka me ko Hawaii nei i keia manawa e noho nei, a pae

kai ia a ka poaka, halawai hou

Honolulu Aperila 2 1846

Halawai hou na Lii. Pule a heluheluia ka  
olelo o ka la 31 o Maraki a hoooho iho la. A pau  
kai ia o ka hana o keia kakahiaka. Oia hoi na  
Puikahi hou i hanaia i keia manawa, mawena  
o ko Hawaii Iae Aina, a me Beritania Nui, a me  
Farani, a pau ka heluhelu ana i ke Kuikahi, a  
heluheluia ke kanawai no ka Barani, a me ka Pamo,  
a me ka Lini, a me ka Waino, a me na wai ikaiha  
e ae a pau i hoopacia mai, a me ka ukui pu no hoi  
kekahi no ia mau mea ke hoopacia mai, a ua hoo-  
hota pono no na olelo a pau o keia kanawai rama  
i ka Ahaolelo, a heluheluia ka Haawina i no ke  
kanawai <sup>kuai</sup> ~~hookahi~~ rama, ua hoooho pono ka Ahaolelo  
i kekahi mau mea mui maloko o na kanawai rama  
la, a eia ka mea ~~hookahi~~ i ka Ahaolelo, no ka hana  
i mau hale kuai rama ma Honolulu, a me Lahaina  
e like me ka mea <sup>olelo</sup> ~~olelo~~  
i paa mua i ke kanawai hou, a hoopaaia imi <sup>mi</sup> ~~mi~~  
no hoi ka Ahaolelo, a eia ka <sup>me ka wano</sup> ~~hookahi~~ mea a  
hooia na hua ma ke kanawai hou e olelo ana Jenei  
elima hale kuai rama ma Honolulu, a hookahi  
ma Lahaina, a eia <sup>ka kuai</sup> ~~hookahi~~ ma ia wahi. Na ke  
Muhina Kalaiaia no e nana, a e hooponopono  
i na mea e pili ana i ke <sup>kuai</sup> ~~kuai~~ rama, mayka nei  
~~na na mea mea, me ka hookahi, nae o ka poe pu.~~  
Kakuka malo, alaila hiki ia ia ke hana.  
~~ae na hookahi rama iho.~~

Pule a hoi eui

Honolulu Aperila 3 1846

Halawai hou ka Ahaolelo, Pule a pau Heluheluia  
ka ilalo o ka la 2, a pauia Sopofofomo hou i ka  
Pauku 5 o ka Haawina 2. o ka Mokuna 2. a holo a  
pauia. Alaila heluheluia keia palapala malalo nei  
penei, Okele Ae like.

I ka halawai ana o na Lii ahaolelo, a  
me ka poe i' Pohoia e na Makaainana o ke  
Hawaii Pae Aina, hooholoia keia manaa.

Mai ka la aku o ke pai ana i' keia  
ma ka Nupupa Polinesia o na Haawina elua,  
a me ke Kolu o ka Mokuna 2, o ka Apana  
onua o ke Kanawai hoonohonoho i' na hana  
i' haawia i' na Puhia o ke Hawaii Pae Aina.  
na olelo hoi i' hooholoia ma ka Hale Ahaolelo  
i' ka la 24 o Iulai o kela makahiki e lilo noia  
mau Haawina i' Kanawai paa loa o ka Aina,  
a molaila e haawia na palapala ae e ku  
ai i' na wai i' kaika, a e malama i' Lotela,  
a me na hale hookipa, a me na hale Aha  
aina, mamuli oia Kanawai

Na kamaia a hooholoia ma  
Honolulu i' keia la e kolu o Ape-  
rila M.H. 1846

Kamehameha

Keoni Ana.

A pau ia heluheluia ke Kanawai, hoai-  
lona i' a me ka lua, a ua pau i' ka hooholoia, a  
haila i' Apopio Halawai hou.

Honolulu April 4 1846

Kalawai hou ka Ahaolelo Pule a pau, aote i  
heluhelua ka olelo o ka la 3 a heluhelua ka Mokuna 1.  
No na Luna hooke malalo o na Lunakanawai.

Ua holo na Pauku 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20.  
21 22 23 24 25 26 27 28 29 30. Pau ia Mokuna o ka Mokuna 2 Pae  
Hauia a ka joakahi kalawai hou. Pule a hoi'omi

Honolulu April 6 1846

Kalawai hou ka Ahaolelo. Pule a pau, helu-  
luia ka olelo o ka la 4, a hoohele cho la, a pau ia  
a heluhelua ka palapala hoopu a Namai no ka hoopu  
ano o ke Kahuaka i kona moho kumu ana, Ua hoohele  
na na Lunakanawai hiki no e hana ia mea.

A heluhelua ka palapala hoopu a Barenaba no ka ana.  
Haua oia hou ka Lunakau, ka ke Kiamano e hoo-  
ponopono

A heluhelua ka palapala hoopu a ka pae mea Tohokona  
ma Waikapu, e kaawi ia ia palapala ia H.P. Ludd, aka o ka  
manao o ka Ahaolelo ua ho no o H.P. Ludd e like me ka  
palapala ae like a lakou

A heluhelua na palapala noi Kuai aina, a siv  
ka mea i hoo ora ke Kuhina Palamaina no e ona-  
lana, a nana no e hoike i mea o ka Ahaolelo.  
Kuhina Malu ke hiki i ka manawa e hana ai ia mea

e Pau heluhelua ke Kanawai Mokuna 2  
e No na Luna hooke i piliole i na Lunakanawai.  
Ua holo 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13.

Haua 2 No ke Kakuu Hoopu ana, i na Kanoha waiwai

a me na hoi'ke ano,  
 Ua holo na Pautu 1. 2 3  
 Heluhelua ka Haawina 3 No ka oihana Kaka'u Kope.  
 Ua holo na Pautu 1. 2. 3 4. ~~5. 6. 7. 8~~ Pau ka manawa Hana Apo-  
 pu halawai hou. Pule a hoopau.

Honolulu Aperila 7 1846

Halawai hou ka Ahao'elo Pule, a heluhelua  
 ka olelo o ka la 6, a hoo'olo iho la a pau, a helu-  
 helua ka pautu 5, o ka Haawina ekele, o ka Mokuna 2.  
 Ua holo ia Pautu, a me ka 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.  
 Heluhelua Mokuna 3 No ka hoopi'ana ma ke kanawai, a  
 me ke pale ano. Ua holo na Pautu 1, 2, 3, 4 5 6 7, 8 9, 10, 11.  
 Pau ka Manawa Kai'a a ka pouka halawai  
 hou pule a hoopau

Honolulu Aperila 9 1846

Halawai hou ka Ahao'elo, Pule a pau, alaila,  
 heluhelua ka olelo o ka la 7, a hoo'oloia, a pau ia  
 heluhelua ka Pautu 12 aia hoi'ke Iwena o ka la 7  
 a ua holo ia Pautu, a mai laila hiki i 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22,  
 23 Heluhelua ka Mokuna 4 No ka hoopi'ana ma ke  
 Iwena. Ua holo na Pautu, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.  
 Heluhelua Olelo Juli i'o i'anei. <sup>na holo ke Pautu 1</sup> ~~Ua holo na Pautu 1, olelo a helu-~~  
 helua wale ia na pautu a al, me ka mo'ome'o a  
 ma'ope wao'olelo a'opu halawai hou

Honolulu April 10. 1846.

Kalawai hou ka Ahaolelo. Pule a pau heluhelua  
ka olelo o ka la 9, a hoapono iho la, a pau ia, heluhelua  
ka olelo o ka like no ka hoihoi hou aku mai  
keia Ahaolelo ahu i na. Wai ikaika i hoapae ia mai, a  
ua holo pono na olelo a pau oia palapala i ka  
Ahaolelo. a pau ia, a heluhelua ka palapala a  
ka Luna Sute i lawe mai ai. Eia malalo nei

Ehiki no hoi ia ia ma Pono manas ke Koi  
aku i ka wehe ano i na pahu, i mea e huliia  
ke ano o na wai ikaika, i hookoia ai na ka-  
nawai Kau dute maluna oia mau mea. Ma Pono  
ma ka Hale Ahaolelo ma Honolulu i ka la 10<sup>th</sup> April 1846.

Ua holo pono na Olelo a pau oia palapala  
i ka poe Ahaolelo, a ma Honolulu.

~~Eia kekahi mea i hookolo hou ia no ka kanawai  
ka palapala mau sama.~~

Eia kekahi a ka Ahaolelo i hookolo ai. O na  
i lalo na palapala mau no ka mau malama ekele  
hale mau sama ma Honolulu nei, a holo na malama  
ma ekele, alaila e hoemi mai i na hale mau sama  
e like me ka olelo i paa ma ke Kanawai, Eia  
hale mau sama, a ua ohi hoi na Lakaia.

Eia hoi kekahi i hookoloia. E holoia kekahi mau  
hau, ma ka pahu 10, a me ka 11. Penei:

Me ka haale hoi i na mea eae, a ma keia ke  
haale aku nei au i ke pahu ana i na eae  
eae a pau a ia — no hoi

~~A heluhelua Pe Kanawai Na koto na Pautu 1.2.3.4.5.6.7.8.9.~~

A heluhelua Pe Kanawai i manaoia e hoo kapa i  
Na Awa oia Peia Pae Aina. Penei ia olelo.

Ika Kalawai ana o na 'Ii Ahaohele, a me ka  
pae i Pohoia hoo kapa Peia manao ae like.

Ahiki i' Na la mua o Pula Sepatemaba, alaia e  
hoo kapaia, a Pe hoo kapaia nei Pe Kuai ana, a me  
Pe Kama ana i Na awa.

O Na mua Kuai i' Na awa ma ia hope iho,  
he umi data Pono uku, a Pula mo e hoo kapaia.  
Na mua Kama a Pono mo i' Pula Kanaka, Peia  
Kanaka Pe ahiki i' Na awa ma na wahi a pua  
i' Peia ia mea e ulu ana.

Na kamaia ma Na Hale Ahaohele ma Ho-  
nolulu i' Na la 10 o Aperila 1846

A heluhelua Pe Kanawai o na Olelo Iuli i' o  
i' anei. Na koto na ~~Pautu~~<sup>Hale</sup> 1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.  
a pape hakuwa. Iho Pule a hoo kapa

Honolulu Aperila 11, 1846

Kalawai Iho ka Ahaohele. Pule a pua, helu-  
helua ka olelo o ka la 10 a pua hoo kapaia iho la  
a pua ia heluhelua ka Pautu 16 i' hoo kapa hoo kapaia i' outina  
<sup>Eia ka mua a</sup> hoo kapaia iho la ka Ahaohele, na na hoo kapa e vira  
a e hoo kapa pua ma Pe Kanawai, i' mea e ika  
ika ai na Kanaka i' ka hope i' na hoo kapa

ka a heluhelu ka Olelo pule i o i anei no ke Kanawai  
wai hoonohono i na hana i haawia no na Kumu  
Ua holo no Pauku. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.

Hoololoia e maika no pata Kanawai no ke na  
Eke Leto, aole e hana koke, a na ka pae Puka-  
kuka Mahe e hoololo i na oleloia Kanawai.

Pau ka manawa Ehai ia a ka Poaka  
halawai hou. Pule a hoi mui na Lii.

Honolulu April 16 1846

Halawai hou ka Ahaolelo Pule a pae heluhelu-  
luna ka olelo o ka la 11 a hoololo i hola, a pae ia  
a heluhelu hou ia ke Kanawai i pae ma i ke pae mai  
ka pae ana o ke Kanawai i loa i ka Ahaolelo (oia  
hoi ka aua 120, a ma ilaila hiki i ka aua 143, a hoopukaia  
ka olelo no na holoholona hele hewa i ke kai aina,  
me ka ae ole o ka mea Ana, i ke Komo wale ana, ke  
mui ke Kamailio o na Lii me ka noono poma i ka  
uku poma no ka holoholona poma hewa. a eia ka na  
mea e holo <sup>apakaia</sup> poma no ia mau holoholona poma, <sup>he</sup> ka uku  
5 data, a o ka lolo o ka holoholona, aole ke mea o laua  
i holo i ka Ahaolelo.

Apopo halawai hou Pule a hoi mui na Lii.

Honolulu April 17 1846

Halawai hou ka Ahaolelo Pule a pae heluheluia  
ka olelo o ka la 16, a pae ia kai mui i Mataio Kekua  
naa no hana loka i ka olelo a ka Ahaolelo mamea  
aole poma e hoololo, na Lii no ke hana Kanaka

Polapola i makemake e mare wahine, aka ua moho  
oia ma Hawaii nei i Ehitu Makuhiki, aka ua  
mando o Kekuanaoa aole pono e mare, e like me  
ka olelo mahuu aole pono e hookiki no Lahu e i  
keia manawa. Aua ka mea i hookoloia e ka  
e Ahaolelo e hookiki no ua Polapola, ka e mare no  
hoi i ka wahine, no ka mea ua lohi loa kona  
moho ana manahi.

A hoofukaia mai ka palapala koho a na  
Makaimana o Maui i Lina no lakou e Kamailio  
pu me na <sup>(f. idoko) ka Ahaolelo Aupuni</sup> Lii, aka aole i maopopo na mea a haw  
oia mau Upana Pepa no ka mea, aole i hoi ia  
na olelo maluna e like me ka olelo o Ke Kanawai  
a ua kekahi humakema hookahi no mea nana  
i Nakuu na inoa o na Kanaka a haw, a nolaila  
manawa ma ke kahuna pui no e hoi aku i ka Lina i koho hou ia.

A hoofuka hou ia ka palapala i manawa e ka  
Kanawai hookapu i ka Awa ma keia Iae Aina,  
a no ia palapala hookapu, hooponopono hou  
ka Ahaolelo me ka noono maopopo, aole i pono  
loa ia palapala o ka hookapu loa i ka awa.  
aka ua waitia imua o ka Ahaolelo na Kumu-  
manao 1 E Kapu loa 2 Ewa loa 3 E Kumu mau mala.  
a mianu patahia, a ua akaka 6 Poe Ahaolelo ma  
ke Kapu loa. a e 8 Poe Ahaolelo ma ke Kumu mala.  
Ua holo e Kumu i mau mala awa mai Hawaii a  
Kauai, ma Hawaii 6 Mala, ma Maui 4 Mala, ma Oahu  
4 Mala, ma Kauai 4 Mala, a o na ka mui o ka mala  
hookahi, aole e oi aku imua o na Eka eono.  
a ua kekahi mea i Kamailio mui ia, e Kumu no na Awa

e. ulu nei i Peia manawa; a hiki i ka Malama o  
 Iulian alaula i Hoopukaia ka olelo no ka uku o na  
<sup>Pyma</sup>  
~~Life~~ Pomo hewa i ko hui'ia, a ua akaka 5 dala ka  
 "ku, a i ole ia o ka lilo o ka holoholona, aole nae i ho-  
 holoia e ka Ahaolelo. Pau ka manawa a hui ia a  
 ia poakahu halawai hou Pule a hui mui.

Honolulu Aperila 20 1846

Halawai hou ka Ahaolelo e like me ka olelo o ka  
 la 17 Ano ka hiki ole mai o ka Mui, malaila ho-  
 paneaia a ka pouka halawai hou.

Honolulu Aperila 23 1846

Halawai hou ka Ahaolelo Pule a pau heluheluia ke  
 Kanawai i manawa e hookapu i ka Awa ma Peia Pae  
 Aina. Ua holo na Pautu o na Kanawai hookapu awa  
 la 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. A heluheluia ke Kanawai no ka mea  
 hooma wale i ko hui'ia. Ua holo na olelo a pau oia  
 palapala i ka Ahaolelo. Ua uaihia a mahope kana hou  
 no Peia mea, ke hiki aku i ka manawa o makaukau  
 ai na palapala i kakaia.

Hoopukaia ke Kanawai no na Lunakanawai, a  
 ua holo i ka Ahaolelo ke uno mui o na Kanawai  
 ia, a ole nae i hooholoia i hooholo hou ia.

Pau ka manawa Pule a pau  
 hui ia a ka la apopo halawai hou.

Honolulu Aperila 24 1846

Halawai hou ka Ahaolelo Pule a pau, ke helu-  
 helu Kanawai ka kana, a pau ka heluhelu ana  
 me ka hooponopono i na hua pea hemakama  
 a ua pau na hua hemakama Pule a hui mui.

Honolulu, April 27 1846.

Hawai hou ka Ahaolelo. Eule a pau heluhelu  
na olelo o ka la 16, a me ka 17, a me ka 20, a me ka 23,  
a me ka 24, a pau ia hoooho iho la, a pau ia  
ke heluhelu Kanawai ka hana me ka noho noho i na  
ina hemahema, a me ka hoooho i ka Pauku 6, a ua  
hoooho loa ia mai ka mua a hiki i ka hope  
o ke Kanawai i ka Ahaolelo. Keia la.

A heluhelu ia ka olelo ae like no ke hui ana  
i na po Kanawai, a ua holo na Pauku oia olelo  
ae like i ka poe Ahaolelo 1.2.3.4.5.6.7. a pau ia.  
Heluhelu ia ka olelo no ka holoholona kono hui  
i ko kai a ua holo ia palapala i ka poe Aha-  
olelo. Pau ia mau hana i na ia maluna  
Hui mai o Umalulu o Kekahi hui ia o na mea  
i Kahoia e Maui, i ka pilikia o na Makaa-  
inana o Maui i ka paa ole o na hana i ka hope  
Huiina e oho la.

Hui mai o M. Hekeanana i kona pilikia no ka  
wawai o Mose a me Lota i ke Auferri e pau  
nei, o kona manao ia ia ia <sup>na aina a pau</sup> mau ~~laka~~ i mea  
e pono ai ko laua mau Kimo.

Aua hooohoiia e ka Ahaolelo e hui na aina a  
pau o Mose, a me Lota, ia M. Hekeanana ka  
malama.

A ohoia ka olelo no ka wku o ka poe hana i  
ka hana o ke Auferri. Ua hoooho poho ia e  
ka Ahaolelo na ka poe kuka kuka malu e  
olelo no ia mea. Hoo-pau ka Ahaolelo o Keia

(Makahiki 1845. Pule a hoi nui

Puu Ka Ahaolelo o Ka Makahiki 1845.

Honolulu Apr. 30 1846.

Honolulu April 30 1846  
 Hoomakaaia ka Ahaolelo o Keia Makahiki 1846.  
 Pule, a pau. Eia 'na Lii Ahaolelo i' hiki mai.

Hamehameho<sup>3</sup>

John Young

Hekauonohi

Paki

Hekuanawa

C. Hanaina

Alapai

Hohokalo

Kao

J. Hanoa

Namau

Kapakea

Na Lii Ahaolelo i' hiki ole mai:

A. Kalama

Leliiohoku

J. Y. Kanehwa

J. Pitkoi

Konia

Heliakomui

J. Li

\*

Makope mai

Makope mai

\* Na koho hoo ka  
 Ahaolelo ia J. Hekaula-  
 hao i Kakanolelo na  
 lakou oo Keia Manawa.

Hoopuka mai o M. Hekuanawa i Kona  
 manao no na mea kuleana iloko o na Aina  
 o Mase Hekuanawa, a me Lota, ua hoakaka wale  
 o M. Hekauonohi i Kikahu Aina ma Hawaii, aole  
 nae he mea i hooholoia, a hoopuka mai o Mr.  
 Richards i Kikahu olelo no ka ulu o Ke Aupuni  
 i Ke Kula Alii, a he mau ke kamailio ana a  
 na Lii Ahaolelo no ia mea, a me ka mui o  
 Na pono no na waiwai o Mase, a me Lota.

Hai mai o M. Kekuanawa i Kona manao, no ka  
hoihoi o na Aina a pau o Mose a me Lota i na Kiasina  
na lakou e malama, a makope no ona e ike mai ai.

Hai mai o A. Paki i Kona manao e hoihoi no na  
Aina a pau o Mose a me Lota, a ke Aupuni, a  
na ke Aupuni no e malama i na pono o na Aina la.

A i ole ia e hoihoi no ia M. Kekuanawa, a nana  
no e hoonoho i kanaka pono nana e malama.

~~Eia ka mea i hookoloia e ka Ahaolelo e like~~  
~~no me ka Kekuanawa.~~ A hookoloia e hoi no  
na Aina a pau o Mose a me Lota, ia Kekuanawa  
no ka Malama, a nana wale no ka olelo, aole a  
na Kiasina, a pau ia mau mea i ka noho pono  
ana. alaila heluhelu ia ka palapala loihi a Mr.  
Wyllie no ka hihia mau aena o Britania mi a me  
ho Hawaii Pae Aina i keia manawa.

Pau ka manawa a hai ia Apopo Kalawai Hou  
Pule a hoi mi.

Honolulu Mei 1. 1846.

Kalawai Hou ka Ahaolelo, Pule a pau helu-  
helua ka olelo o ka la 30 o Aperila, a pau, ho-  
iolo iho la, Eia na lii i hiki mai.

Kamehameha 3

Koni Ana

Hapai

A. Paki

M. Kekuanawa

L. Kamehameha

A. Kaeo

J. Pitkoi

P. Kanva

Leiohoku

Kapaakea

Kanehoa

Na Lii Ahaolelo i hiki ole mai.

H. Kalama

Komo

M. Hekeanonohi

J. Li

A. Keliakonui

C. H.

Keia kakahika na kono mai o Umalele, ke kahi o na mea i kokeia a na Matakainana o Maui e kamailio pu me na Lii.

A heluheluia ka palapala loiki a R. E. Wyllie no na pilikia mawaena o Britania, a me ko Hawaii Aupuni. A pau ke ano oia palapala loiki i ka hoakakaia imua o ka Ahaolelo.

Pule a pau hui ia a ka la apopo halawai hou o ka hana oia la, oia ka palapala hoakaka aku ia R. E. Wyllie no kana mau palapala loiki.

Honolulu Mei 2<sup>th</sup> 1846

Halawai hou ka Ahaolelo - Pule a pau hoomakaia ka hana i keia la, e like me ka me a i hui ia i nehinui, a ua holo ia i ka Ahaolelo na olelo oia palapala a lakou e palapala aku ai ia R. E. Wyllie, a hoopukaia ka palapala R. E. Wyllie no ko Farani, a me ko Hawaii Aupuni, ua oluolu ka hana, a oua pono no hoi na hooponopono ano maena iwana oia Aupuni me ko enei.

Hoopukaia ka palapala a R. E. Wyllie no ka hiki mawaena o Petu, a me Hawaii nei.

Pule a pau hui ia a ka hoakahi halawai hou o ka hana oia la o ka aina, a pau

Ka uina, alaila hoosaka ka Ahaolelo  
a hiki i ka la ~~28~~<sup>28</sup> o Iulai.

Honolulu Mei 4 1846.

Kalawai hou ka Ahaolelo. Pule a pau heluheluia  
ka olelo o ka la 2 a hoooho iho la, hoopukaia mai ka  
manao no ke Likaika pulika i ka Kakuahale ole, aole nae  
he olelo i hoooholoia, a hoopukaia ka olelo no ka Aina he  
nue ke Kamailio o na iu. Ahaolelo no keia mea, a manao  
iho la ka Ahaolelo e hoao i aina ~~ka~~ mahi na na  
Makaainana o Oahu nei, aole nae he mea  
i hoooholoia, aka ua kaawi ia e ka Ahaolelo na  
Mr. Likaika e kano i olelo no keia mea i oleloia  
maluna, a ia manaoa paha e hoooho iho ai.  
a ka hookolu Kalawai hou. Pule a hoi mau.

Honolulu Iulai 28-1846

Kalawai hou ka Ahaolelo Iulai 28, ma  
Mannakilika i ka hoi io, o ke Kakuahale  
Eia ka poe i hiki mai

Keoni Ana

Namene

Kao

Piikoi

Konia

Leleiohoku

Paki

J. Kapena

M. Kekuanana

Kapenaka

Keliakomui

C. Kanaina

Ahapi

Keelikolani

Keohokalole

Keoni A.

Kanehoa

Eia ka poe i hiki mai

Ka poe i kohoia e nei makehinana

Unalele " Kaunae Ko Maui

Kala ~~Maui~~ " ~~Maui~~ Ko Oahu

Hoholoia o I. Kekaulahe Ke. Kakaue  
lelo mua a o Wm. Maikai ka hua o ke Kakaue  
olelo, o lana na mea mana e kakaue  
olelo o ke Ahalelo. Hoholoia e kono mau  
o Reta Keelikolemi i ka Ahalelo olelo  
one maua ke kono holohe wale no.

Apani koke ka kalawai ana. Hoholoia  
i ka la 31 o Iulai hua 10, kakaue  
kalawai ma ka hale o ka Moi. Pule  
apani.

Hale o ka Moi

Iulai 31, 1846.

Kalawai na Mii Ahalelo

A. Paki

Konia

M. Kekuanana

Maui

A. Keleiahonui

M. Kekauonohi

K. Kapaakea

Keohokalole

W. Pitt. Leliokoke

C. Kanaina

J. Si

James Young Kanehwa

Iona Kaponas

Namaue

J. Kawa

P. Kanoa

P. Piko

Noho keia poe ma ke Komohana o ke ala o ka Moi, a o  
ka poe i kohoia, ma ka ara o ka ala o ka Moi.

- 1 Kaunaea } Ke Maui.
- 2 Umalile }
- 3 Mali }
- 4 Kapau } Ke Hawaii.
- 5 e Hapa. Ke Kauai.

I ka hora 12 Puka mai ka Moi mai kona hale mai me kona Hanohano a pau, a hiki aku ke Lii ku nui na Lii a me ka poe i kohua, a me ka poe Makuikai e aloha ana i ka Moi i kona kono ana, a pauia Pule o W. Richards a pau ia. Ua ho'onoia na Kuhina e like me ko lakou papa.

Ua nohu ka mea Kikie John Young ma ka lima akau hokohe loa i ka Moi, a o ke Kuhina me ko na aina e, ma kona akau, (oia o Robert E. Mylie,) a o ke Kuhina no ke Apalapala ma kona Akau (oia o W. Richards) a ua nohu ke Kuhina iaiwai ma ka lima hema o ka Moi (oia o L. Puatt) a o ke Kuhina iunakanawai nui ma kona hema (oia o P. P. Roberts) ua hiki ia lakou a pau i ka mea ulaula ma ko lakou umau- mas he mea hanohano loa, a pau ia ho'onoia na Lii Kamalii ma ka uao hema o ke kuhua iunakanawai me ko lakou Hanohano a pau, a ua ho'onoia me ho'i ia poe Lii i mai na aina e mai me ko lakou Hanohano no, a ua nohu like ia poe o loko me ka Hanohano, a pauia Maika olelo mai la ka Moi ma kana palapala penei.

Ena Lii, a me ka poe i kohua o na makaainana Ua hu hui aku au ia oukou e hana i na hana a ke Kumu- mawa i kau ai maluna o oukou.

Ke ka lohi loa o ka oukou hana ana i kela maka- hiki, a me ke kaumaha o ka hana i hanaia, na ho'opano

ia keia halawai ana a hala ka manawa mau. Ua kauoha aku au i ke Kuhina Kalaiaina i hwa kaka ia oukou i ke loko o ke Aupuni.

Olioli au i ka hui ana ia oukou i ka mea e olioli ai, i ke kua pamanui o ke Aupuni a me ka oliolu o ka noho ana o na hana kanaka, a me ka hoka o ka poe hoou mai, a hoohaunaele.

Ua oliolu loa ka olelo a ke Alii o Amerika Huihuia iia. Oka hana a na kanaka oia aina ka mea e pomaikai ai kua poe kawaka mau, a i keia manawa ma na mea i ke kinohi, a me ka Uhaue kekahu.

Ua hooke mai kua Lusa ma London i ka loa pine pine ana ia ia o ka olelo ikaika no ke aloha paa loa o na Alii o Britania ia kaku, a me ke lakou makemake e pomaikai kua Aupuni.

He oliolu loa kua noho ana me ke Aupuni o Kani i keia manawa.

O na hana a pau i hanaa me kona Aupuni e ae, ua oliolu wale no.

Ua kauoha aku au i kua Kuhina no kona aia e hooke aku ia oukou i ka moolelo no kua waihoia.

Ua mahua ke Dala o ke Aupuni no ka malama mau i mea e kua i na aie kahiko, a hoo kumu paa loa ia ka iia maikai ma na mea pili i ka aie.

Ua kauoha aku au i ke Kuhina oia Waihoia, e waiho iia o oukou i moolelo no kona Waihoia mai ka la mea o Aperila 1843, a hiki ia la o keia Makahiki.

( I kua hooke ana i ke kanawai hoooho i Kuhina no ke Aopalapala, ~~ua~~ hoo wau ia William Richards i Kuhina no ia Waihoia, no ka mea, ua ike oia ia mea,

a ua hooakaua mau mai oia na'u; one ka manao nui, ma keia Aina, a ma na Aupuni e ae.

Ua kanohā aku au ia ia e waiho imua o oukou i moolelo oio na mea i pili i kona waihana.

Ua hooakaua na kanawai i keia makahiki maloko o ka pilikia nui, no ke huc ana o kekahi poe i na Ahahookohokoho, a no ho lakou koi ana i na pomaikai, a me na oleole kupono ole ke haawi, a kupono ole i ka poe malalo o kōu snalu ke koi. Aka ke hoolana nei au i ka manao maikai o ka poe e noho la malalo o'u, a me na Luna o na aina i mau, e kinas i kela manao manao kēpikēpi a hoohaunaele o na kanaka o ke lakou mau aina iho.

Ua kanohā aku au i kōu Kōkua Lunakanawai e hōike aku ia oukou i na mea i pili i kona oihana.

Ua makemake au e hoonoho i mau aha hooohokohoko e hiki ai ke kala hōke a hololei i na hihia a pau malalo o kōu Malu, aka, o na hihia e, akasha ai ka manao iwaena o na haole, na pau no kōu manao e lawe no au maluna o'u iho i ka pono o ka ninaninane ana ma ka aina e, ke hiki i ka manawa au e manao ae ke pono.

Eia kōu manao, e mana pono oukou i ke ano o ka pili ana i na kanawai hou i hanaia i mea e malu ai, a i pomaikai. Kei ai hou na mea a pau, aka e hiki nae ke hoomaikai Iou aku.

E hoolohē paha oukou i ka olelo a Kanaka, a e hana hui, a e hano e, a e hoopau e like me ka <sup>mea</sup> pomaikai ai na kanaka malalo o'u.

Ke manao nei au e hōlo ka hana a ka poe houa hui hūlana aina i mea e akaka i, a i mea e pau ai na

huleano. Na makemake au e hanana ma Kanawa e paipai  
me ai i ka poe hana i ka hana e waiwai ai.

Emomono ananei oukou i ke ano o ka pili ana o ka hana o  
ka poe hana, a ia oukou hoi ka hooalo i ka olelo no na ku-  
la, e olelo paha na kanaka i ka malama ma kekahi  
ano e ae, aole ma ka hana.

Eia ka hope o kau kauoha ia oukou e nana nui ou-  
kou, a e hana i kela mea keia mea e mahuaia ai ka  
pono, a me ke ola, a me ka pomaikai, a me ka waiwai  
o kou poe kanaka maoli, a i kela mea keia mea hoi e  
olelo ai ka noho ana o na Makamaka o kakou no  
na aina e mai, ka poe hoi i olelo i ka noho ana ma  
lalo o kou malu me ka hiliinau mau ma ia malu, a  
ma ka lakou hooikaika pono ana i mea e waiwai ai.

Na ka mea mana loa, e hoomalamalama mai i ko ou-  
kou kukukuka ana, a e alakaia ia oukou ma ke ala,  
o ka oiaio a me ka pololei, i lilo hoi na mea a pau a ou-  
kou e olelo ai, a e hana i mea hapa i ke Akua, a  
mea e pomaikai ai kou poe kanaka.

Apa ka ke Lii heluhelu ana i kana palapala inua o  
ka Ahaolelo. Huihuia huihuia o Lani i ka hoi mai i  
ka pono o ka ke Alii olelo, a pau ia huihuia o J. P. Hau-  
maea kekahi o ka poe Makamaina i hooia ana,  
a me ka olelo e hooia mau mea e hooia nana e hana  
i palapala e pau aku ai ma hope o ka ke Alii, a ua  
hooia o A. P. P. Kapa, a me J. P. Kapa, kekahi mau mea  
o na Lii, a J. P. Kapa kekahi o ka poe Makamaina  
a i ka ahihi heluhelu ka lakou palapala.

penei na olelo.

Eka Makua Ua huli mai nei makou imua ou e ka Moi ma ka inoa o na 'lii e hoo olelo e hoo akaka, aku i ko makou aloha, a me ko makou manaopaa ia oe, a me ko makou mahalo i ka olelo maikai au i olelo mai ai ia makou.

Ua hoolana makou i ka manao ana e lilo kela hana a makou i hana i kela makahiki i mea e hano hano ai ke Aupuni i mea e pomaikai ai na Kanaka ou, a me na mea a pau e noho ana malalo o kou Malu.

E hoomanao mau makou he mea pomaikai ia makou ke hoku ia oe, e ka Moi; me ka hooikaika lea ma na mea e pau ai ka hana, a me ka manao ino ino.

O na olelo aloha a na Aupuni e ae i hui mai ai ia oe e ka Moi i keia manawa ano e, ua olioli loa makou ia, a ua hoopaa hou ia ilaila ko makou manao ana, no ka mea, ua ike makou i keia manawa, aole i hola kela manao.

Ua olioli makou i ka mahua ana o ka waiwai o ke Aupuni, no ka mea, ua maopopo ia makou, o ka ikaika, a me ka paa ana o ke Aupuni, ua like ia me ke ano o ka hooponopono waiwai ana.

Ua manao makou o ka ike ana i ka palapala, oia ka mea, e kupono ai kou hooponopono Aupuni ana i ka makemake o na Kanaka, oia kou ka mea e mahalo ai mai ai ma na aina e, malaila pomaikai makou ke hoku mui a hoomalu maikai ia Waitona me ka paupau ole.

Ua ike makou me ka hana i ka pilikia o na Aha hoo koto koto ou, e ka Moi, a e olioli makou i ka hana i na mea a pau e hiki ai, i mea e malu ai ia mau Aha, i mea hoi e manao mui ia i e like me ka olelo mea i hoo akaka ma ka olelo

a na Kuluina o na ~~Supuni~~ e, a i'ole malu pela, ua lilo na  
Aha ho kolohilo i' mea paani ma ke kanawai.

No ka pomai kai wale no o na kanaka ka makou ha-  
na e hana nei, nolaila e nana pono aku makou i' ka  
puli ana o na kanawai a makou i' hoololo ai, a e hooloke  
makou i' ka olilo a na kanaka, a e hiai i' ko lakou  
pono, e like me ka mea kupono i' ka poe mamuli o  
ka pono nemo lele loa.

O ke hokua i' ka Mahia i' mea e loaa i' ka waiwai hou  
ka i' ka aina e, he mea nui ia. Ua hoakakua kahi e  
loaa ai ka aina ma ke ano Alodio, a ua make pono ke  
huai ana o na mea ulu, a ua hoopau wale ia ka au-  
kau, a me ka hana o ka poalua, i' ka poe a pau e no-  
ho aina ana ma ia ano, nolaila ke manas nei makou  
e mahiai paha ka hana ma keia hope aku, a e wai-  
wai ka poe mahia.

Ua hoomau i' ka poalua i' mea e pono ai na kula, e hiki  
nae ke pakete ma ka uku ana i' wahi dala iki, nolaila aia no  
ka olilo i' na kanaka e hoomauia paha kela hana, e auhau-  
ia paha ma ke ano e ae i' mea e pono ai na kula, a hoopau  
i' ka poalua, aia no i' ka olilo ana. Ma na kanawai a pau  
a makou i' hoololo ai, a ma na hana a pau a makou  
e hana i' e hana no makou me ke kapekepeke ole, a  
me ka manas nui i' ka pono, a me ke ola, a me ka ho-  
mai kai, a me ka waiwai o na kanaka ou. E hana no  
hoi' makou i' na hana a pau e hiki ai' ke hoolilo i' keia  
Pae lina i' wahi oluolu e hoomaka i' a e noho loa ai  
na haole uluolu, o na Supuni e ae e noho kuitahi ana  
me makou, o ko na lina hoi' kahi i' hiki mai ai ka naa.

uaa, a me ka pono o ka noho aupuni ana, a me ka pono o ke Akua, a me ke ano e waiwai ai 'kakou ma keia hope a ku.

O ke kumu o kou ho'oponopono ana i'ke aupuni ou, na keia no, o ka mea e malu maikai ai na mea a pau, o ka pololei, a o ke aloha i'na kanaka a pau. Kuponu keia mau kumu manao i'ke aupuni i'ho'okumuia maluna o ke kea o Kristo Maluna o kela pohaku mau loa, e ku ma'alahou kou aupuni i'na mea o na hahaka ana o na lina hulu, a ke pule nei ma-kou me ka manao maikai i'ke Akua o kela ao, a me kea ao, malaila e ho'okupaia'i kou aupuni.

A. Pahi

J. Kapena

J. Kaunaoa -

A pau ka hana oia la, a i'ka la mua o - Sugate Hai'na Kuhina i'ka lakou mau hana, a na hele mai no. Ka Iwi a me ka poe ke mui e ho'oloke - a me na 'Eli a hahilo a me ka poe i'ho'oloi e na makaamiana -

Hai' mai' ke Kuhina Kalaniana'olaha (oia o John Young) i'ka mea i'pili'pono i'kana oihana -

Hai' mai' ke Kuhina no ko na aina e (oia o R. C. Wyllie) i'ka mea pili'pono i'kana oihana -

Hai' mai' ke Kuhina Waiwai (oia o C. P. Ludd) i'ka mea i'pili'pono i'kana oihana -

Hai' mai' ke Kuhina Aopalapala (oia o W. Richards) i'ka mea i'pili'pono i'kana oihana -

Hai' mai' ke Kuhina Lunalanawai mui (oia o A. K. Keolu) i'ka mea i'pili'pono i'kana oihana -

A pau keia poe i'ka hai i'ka lakou mau

o hana paau ka halawai, a hoi mui.

Hale Ahoolo Aug. 3, 1846 -

Halawai hou ka Ahoolo e like me ka olele a ke Kuku.  
na Kalaiaina i ka hua 12 - Pule a pau -

Huapono hou no ka hua i kohoia e na Makaainana -  
Ua holo pono no -

|                       |    |        |
|-----------------------|----|--------|
| O Umalei a me Kaunaea | ko | Mam    |
| O Kala a me Haur      | ko | Qaku   |
| O Hato a me Kapan     | ko | Hawaii |
| O i Hapo ?            | ko | Kauai  |

A pau iu, Hoike mai ke Kiaaina o ka Mokupuni Oa  
i ka mui o ka waiwai i loa ia i ka M.H. 1845 -

|             |   |             |
|-------------|---|-------------|
| Huapono Hou | — | \$ 8,006 94 |
| Huapono ama | — | 1,334,88    |
| Huala       | — | 139,49      |
| Iapuhau     | — | 943-        |
| Hu + Popoki | — | 52.12       |

Ua nae ma ka palapala a ke Kiaaina ka masopopo.  
Hoike mai ke Kiaaina o Mam i ka mui o ka waiwai i loa  
a i ka M. H. 1845 + 1846

|                     |           |                                  |
|---------------------|-----------|----------------------------------|
| Na loa a pau        | —         | \$ 21,608.7                      |
| Na lilo             | —         | 3207.7                           |
| Na lilo i ke Aupuni | \$ 18,394 | ai no ka masopopo ma ka palapala |

Hoike mai ke Kiaaina o ka Mokupuni o Hawaii  
Na dala maoli — \$ 5,338,42

Lilo i ke Aupuni — 4,551,97 Aia no na loa a e ae, a  
me na lilo ma ka palapala a ke Kiaaina

No ka makaukau ole o ke Kiaaina o Kauai malaila.

aohe ia i hoike mai

e Hopo halawai hou hora 10, o ka hana nua o ka  
olelo a ke ~~Kele~~ Kalaiaia. Pule a hoopau

Hale Ahaolelo Aug 4, 1844,

Halawai hou ka e Ahaolelo Pule a pau heluheluia ka olelo o  
ka palapala a R. C. Wyllie i ke Kuhina nuiia John Young  
no ka hoopii a na Missionari hoole hopii i ka Mo'i e Hoopau  
loa i ka awa ma keia Pae Aina. Hooholoia e ka  
pae Ahaolelo e waiho a pau ka mea olelo nua ia. Ho-  
makaa ke koho i mau mea elua i Kaaiaa no Hawaii  
hoonoooporia o P. Young Kauhoo, a me Anna Kaperu, e  
waiho no nae - a makope hooponopono hou -

Hooholoia a ka pooho halawai hou i ka hora  
10 o Kakaiaaka Pule a ho'i nui -

Hale Ahaolelo Aug 6, 1844

Halawai hou ka e Ahaolelo Pule a pau. Heluheluia ka olelo o  
ka la 4 a hoohole iho la, a hooholoia kekahi palapala ae like  
no ka nua e hoolelo e ka lakui e, a na holo maikai, ho-  
makaa ka imi i na nua o ke aupuni, a me ka nnoonopono  
i ke kuleana o ke aupuni, a na hooholoia na na Kaaiaa  
e imi, a e minau pono na ke lakou maan mokupuni e  
na aina o ke aupuni.

Hoosukaaia ka olelo no ka awa. Eua hooholoia e kama  
pakaia na Mala ma kela Mokupuni keia Mokupuni.

Eia nae eka ka nui o ka mala hooholei. aoli e oi aku.

Hooholoia a ka pooho halawai hou. Pule a ho'i nui

11

Honolulu September 26, 1846

Kanawai hoi na ihi a haole, a me ka poe i hohia e na mea  
kaunana o Hawaii nei iue a hoi. He mea iue ka palapala  
a ka ihi a haole no ka pono ole o ke ke Kanawai hoi a  
na i ka mare o ka haole hohike ole mauna i kupa  
Hawaii.

Maia, ku mai la ka Mea Kanohani i. "He manawa a  
olelo mai la, eia hui manawa. Ma penei keia Kanawai aia  
a hohike ka haole a iho i kanaka maole, alaila mare i  
ho nei wahine, oia hui manawa. Eia na pilikia i maipopo  
ia.

1. Mare ka haole i ho nei wahine hohike ma ka haole i  
hui no ia, a haole i ka wahine, alaila hohike ka wa-  
hine me ka pilikia i ke Kanawai, aole ia e mare hui aku  
i hane nana a make ke kane mua, alaila loa hui  
hane kane, i ka hohike i kane wahine me ka hohi-  
kiki o kane kane, aole ana ai, aole he ia, aole na mea  
e pono ai kane hui a pau, na loa ia ia ka pilikia  
2. Mare no ka haole hohike ole i ke nei wahine a hane  
na hohike a hui manawa, alaila hohike o ka hui ma-  
ia e hui aia hui me a pau loa i na hohike, hohike  
nai la hohike wahine he hui nei hui kane, olelo aku la  
ke Kanohani i na haole e hohi i mai hohike i kanaka  
aia o Bentonia, hohike aku la hohike i ke Kanohani, a-  
alaila hane mai la ke Kanohani, alaila e ka loa me  
ia i ka pono i ke Kanohani, a penei hui wahine  
i Ina e mare ka haole hohike ole i ke nei wahine, a me  
hohike me ka wahine maanei, he wahine aia, he  
mau aia hui, a make mua ka wahine iho aku i

Kana Kane, hoopii aku la helu i ke Kanikela o kona aina, i aku  
 nou no keia aino, no kuu wahine mai, i ka lilo loa no keia,  
 a nele iho la na Lii o enei i ka aina ole. Aole no hoi e hiki  
 i kela haole ke hoopii mai i na Lii o enei.

4 Mare iho la ka haole ki ko enei wahine, ekele Makahiki  
 eha paha, holo i kahi e, a mare i ka wahine e, a hoi  
 mai i enei. Hoopii ki enei wahine ma ko enei Kanawai, a  
 i ka hooponoponi ana, a ua nui ka hihia, a pono unku ke  
 Apuni, a o kekahi aha paha, nolaila, pilikia ko enei  
 wahine, a me ke Apuni.

5 Eia kekahi, aole i malu maikai ka mare o na haole i ho-  
 hiki ole i ka wa mamua, a i keia wa, ua malu maikai, a  
 ua pono nui ke Apuni, a me na wahine o enei. Eia ke-  
 kahi, i ka wa mamua nui ka pepahi o na haole i ko enei  
 wahine, ohi i ka lolo ana i haawi ai i ka wahine, a kipaia  
 aku la e hele, nolaila ua nui ka pilikia o na wahine. Eia  
 kekahi. Ina i mare kekahi alii wahine o makou i ka wa  
 aole i hohiki na haole, ina ua lilo kekahi Apuna o keia  
 Apuni, peta kuu manao wale, nolaila, masopopo iau  
 ka pono loa o keia Kanawai, a masopopo no iau ka  
 pono ole o ka mare o ko enei wahine i ka haole ho-  
 hiki ole.

Hoohele ka Ahaole ua pono keia manao, a ua hoo-  
 holo no hoi lakou e hohi i mau mea o na Lii i Elunia a  
 imi i na mea e masopopo ai ka wehe ana ku i na ole  
 o ka palapala hoopii a ka Adimarata, a ua hohia o  
 o M. Kekuanawa, a o A. Pahi, a o Soane Li a o Iona Kapea  
 a o C. Kanania, a o Heoni Ima. O lakou ke hoike mai  
 i keia hana i haawi ia ia lakou i kela Aperila 1847

e hiki mai'ana. Apaniā.

Hoike mai o M. Kukuana no ke hauha mua ana i na "Kiama a pau, e hoike mai no na aina hemo, a me ka aina kapakolu. Ua waihoia no ka makaukau ole o kekahi, aia a makaukau hiki no ke hoike i ka Aha-olelo. Apaniā.

"Heluheluia ka palapala nono o na kanaka i "Koolau i hoololi i kekahi mau hua olelo maloko o ke "Kanawai ma ka Mokuna 3 no na kula ma ka aoao 157 o ke "Kanawai hou, a ua ka olelo i hoolohia, e hookaa-waleia no "Koolau o "Koolauloa ka apana 5, o "Koolau-poko Apana 6.

Eia kekahi olelo i hoolohia no na apana Auhau, aia ma ka aoao 126 Ekaawale o Honolulu a me Ewa, a e hui o Ewa me Waianae penoi mai "Kanaw a ka Pukaki 2 "Koolau-poko, 3 "Koolauloa 4 Waialua 5 Ewa a me Waianae, Apaniā hoolohia a nua ka pule i ka hua 10 o ke kakahiaka, halawai hou Pule a pau hoi mui ka Ahaolelo.

Honolulu Oct. 1, 1846.

Halawai hou ka Ahaolelo Pule a pau "Heluheluia ka olelo o ka la 26 o Sepatemaba a hoolohia iho la. "Hoomakaia ka hana mua, aia ma ka Pauku mua o ke "Kanawai Auhau hana - Eia no mea i hanaia.

- 1 E hele na Aialo o na lū i ka hana o ka poalua i mea e pono ai na kula.
- 2 E noho ka poe Aipunpuni a me 'Lū aole e hele i ka hana. He mui ke kamailio o na lū a me ka poe i kohoia no keia mau mea aole nae i holo la. A poe halawai hou

Honolulu Oct. 2, 1846

Halaui hou ka Ahaolelo. Pule a pau. Heluheluia ka olelo o ka la 1  
a pau. hoomakaua ka hana mua oia ka poe noho i ka hana o  
ka poalua - I hui hoi iho la -

ia no ia Mr Richards ia palapala

Honolulu Oct. 3, 1846.

Halaui hou ka Ahaolelo. Pule a pau Heluheluia ka olelo o ka la 2  
a hui hoi iho la, aole he hana i hanaia, aka, ua waihoia na Mr  
Richards e hoomakaua a ka poakahi halaui hou

Pule a hui hoi

Honolulu Oct. 5, 1846.

Halaui hou ka Ahaolelo. Pule a pau Heluheluia ka olelo o ka  
poalua a hui hoi iho la. O ka hana mua i hanaia oia ka  
hana i hale e Ahaolelo. Huike mai la o G.P. Budd O hui pilikia i  
hoopi mai nei, ua hookolo ka Aha Hukakuka Malu e hui hoi  
i hale pohaku ma kahu e hui nei ka hale lepo ma o ae, o na  
Lunakanawai malali, a oluna he wahi nei ka Ahaolelo elua  
rum, hookahu no na lili, hookahu i na luna Makauinana,  
aka i keia manawa iho nei, ua ike au ua hana o Kekuanana  
i pa pipe muna, a motaila hoopi aku au i ke Alii, a me ke  
Kuhina, olelo mau laua no keia manawa wale no.

Hui mai o Mr. Kekuanana i nana hui ana iloko o ka hui  
G.P. Budd i hui mai nei, no Kinan u no keia wahi, aka  
make oia, aole i hui ana no ke Alii, aole no hana poe keiki,  
aka, na ke Alii no i hooponopono a hui mai i keia  
wahi no Victoria, a motaila ma o Victoria la wau e hui  
nei, aka; ua no ia oukou ka hooko i na mea o mana i  
pono. Huihia a mahope hookolo -

Alala huluhuluia na humu manao o ka poe Hoona kuleana  
una imua o ka Hale o Hale - He mea no ke kamaele o na  
Li no keia mau mea, a e hana nua na Li me ka noono  
a ka poe hana hui a mau humu manao la.

Pule a hoi nui -

Honolulu Oct. 8, 1846.

Hulawai hou ka Hale o Hale. Pule a pau Huluhuluia ka olelo o  
ka la 5 a pau hanaia ka mea i oleloa i ka poe kamaele  
na humu manao o na Lina Hoona, ua nui ka noono  
a me ke kamaele o na Li, aole nae he mea i holo, o ka  
olelo nua o ka poe no via ka hoholo i ka manao o G.  
P. Fiddo a me M. Kekuanana i kai ai i kela la mau mea.

Pule a hoi nui -

Honolulu Oct. 10, 1846.

Hulawai hou ka Hale o Hale. Pule a pau Huluhuluia ka olelo o  
ka la 5 a hoholo i ka la a hanaia ka hana mea o  
ka hoholo i ka olelo o G. P. Fiddo, a me M. Kekuanana.

He mea i ka lona nana ana i ka olelo i hoholoa e ka  
Hale o Hale, ua pauea, a nolaila a na olelo a pau a  
na Hale i hana i na pau i ka hoholo. Heia ka  
mea i holo ia laua.

G. P. Fiddo. No ka manao e ke aupuni e hana e  
Hale o Hale, a nolaila ua ae pono mai e M. Kekuanana  
ma ke hiki o ka Hale kepe ma Ewa, a hiki i ka paha  
hau ma kai nei, e ke ke Aupuni ia.

M. Kekuanana Heia hana mea i ae ai no ka pilikia  
o ke Aupuni i ka Hale o Hale, nolaila he ae a.

Ku nei au mai ke kahi o ka Hale Ipo ma Ewa a hiki i ka pa-  
hu hae ma kai nei o ke ke Aupuni ia ma keia aoao, aka aia  
no i maua ka hana i na mea liliu e ae i pili i kou pono ma  
kahi i lilo i ke Aupuni - a pau ia.

Heluheluia ke kumu manao o na Luna Hoona a ka la e  
noa i, ulaila hoooho loa.

Pule a hoi mui.

Honolulu Oct. 12, 1846.

Kalawai hou ka Ahaolelo. Pule a pau. Heluheluia ka olelo  
ka la 10 a hoooho iho la. Heluheluia na kumu manao o na  
Luna Hoona, aole nae i holo, aka; ua hoomakakahi i nae.

Ua hoooho pono ka Ahaolelo e hoi o Alapa no kona pilikia.

Waihoia a ka poaka Kalawai hou Pule a hoi mui.

Honolulu Oct. 15, 1846.

Kalawai hou ka Ahaolelo. Pule a pau Heluheluia ka  
olelo o ka la 12 a hoooho iho la, a heluheluia ke kumu  
manao o na Luna Hoona, a ona ia kumu manao ua  
haia na mea kuleana i loko o ka aina. E kolu mea ku-  
leana. O ke Aupuni ka nua, a o ke komohiki ka lua, a o  
ka hoaina ke kolu, a malaila ua mana pono na ti  
a hoo-paneia a ka la Apopo e palapala kila mea  
keia mea o na ti i ke lako mau aina, a i ike  
mai imua o ka Ahaolelo i maopopo. A pau ia  
Hoi mai o Mr. Kekuanaoa no ka uku pono o  
ka poe makemake e mare i ka palapala mare.  
Ua holo pono i ka Ahaolelo e hoo-pau i ke kau  
ana i ka hoailona pai ma na palapala mare.

Aka e pai no e like me na palapala mare mamua  
i mea e ukui ole ai. Pule a foun hoi mu -

Honolulu Oct. 16, 1846.

Halawai hou ka Ahaole. Pule a foun kuheluia ka  
ole o ka la 15, a hoholo iho la, o ka hoike aina ka  
hauas, a na nanaia ua mau palapala la, aka; he  
mea fono no ke hoholo e like me kela olelo iloko o na  
bunni manao la. Ekehu mea kuleana iloko o ka aina  
hoikahi, o ke Aupuni ka mua, o ke komohiki ka lua  
a o na hoaina ke kula, a ka la Apopo kuheluia  
ua bunni manao la, a ilaila paka e hoholo ai,  
aole paka, aia no i ka imi ana o na liu e maopopo  
ai.

Hai mai o G. P. Judd no kana palapala hoopi no ke  
huai i na moku o ke Aupuni ia hai, a ma hope kai  
i ka poe Halaiwanai.

Ua hoholo fono na liu e like me ka mea i fono i  
ho G. P. Judd manao pela no e hana ai.

Pule a hoi mu na liu. -

Honolulu Oct. 17, 1846.

Halawai hou ka Ahaole. Pule a foun kuheluia ka olelo o  
ka la 16 a hoholo iho la, a hoopakaia ka manao no ke  
haawi ana i palapala Alodio i Kuene ma ke kula o  
Waikakalana i ka hapakolu, a ke lua hapakolu  
alaila e aku maoli mai no o Kuene i Ekehu hana  
dala huihu me ke Aupuni hapakolu Eka hana  
dala me kanalima - Aua hoounaia o A.

136  
"Keliakomui e olelo ia S. Thompsons i hona mau no ua kula  
la - A hoi mai o A. Keliakomui a hoi mai i na olelo a S.  
Thompsons a no ka masopopo ole oia mau olelo i ka Aha-  
lelo, nolaila, ua hoouna hou ia o A. Keliakomui e olelo  
iwa ia S. Thompsons. Tenei na olelo: "Ehiki anei ia oe  
ke haawi mai i \$300,00 Dala ni na kapakolu eua o  
ke kula o Puikakalana? a hwe ke aupuni kuleana."

A ka poakahi halawai hou Pule a hoi mai -

Honolulu Oct. 19, 1846.

"Halawai hou ka Ahaolelo. Pule a pau Heluhelua ka olelo  
o ka la 17 -

Ahaia hoi mai la o A. Keliakomui i na olelo ana i  
olelo pu ai me Thompsons, ua haawi aku au i \$300.-  
Dala ni na kula la, a hooli mai lana, aob make-  
make e hoolimaliina i na kula la, no ka mui loa  
o ka ukua a olelo loa ka aina, no ka mea ua un-  
ku na Eka maloke, - a nolaila ua hoopau mai lana  
aole e noho malaila, a oia ka mea i holo ia lakou

A pau ia Heluhelua ke huanu maua o na Iuua  
Houa no na mea kuleana iloko o ka aina hookahi.

Hoolowia, e hule no na mea kuleana iloko o ka aina  
hookahi e kamailio pu me ke Alii, a o ka mea i holo ia  
lakou me ke Alii, a ka poaka alaila hoi hou mai -

Pule a hoi mai -

Honolulu Oct. 22, 1846.

"Halawai hou ka Ahaolelo Pule a pau Heluhelua ka  
olelo o ka la 19 Oct, a hoolowia iho la.

Apan iā 'Kū mai o A. Paki a hāi mai i' ka mea i' hoo-  
loa e lakou i' ka lakou hiki ana imua o ke Alii; no  
na kuleana iloko o ka aina a ka Moi i' hāawi mai ai i'  
na konohiki mai 'Hawaii a 'Kauai. Penei:

Ina ke umi aina a ke Alii i' hāawi mai ai, elua aina  
no ke Aupuni - 2 aina no ke Alii, hōe 6 aina no ke Konohiki.  
ina 7 aina, 3 Aina no ke Aupuni a me ke Alii; a 4 no ke ko-  
nohiki, a ina 3 aina i' 1 aina no ke Aupuni a me ke  
Alii pu. Iloko o keia mau maheli ekolu, ua mau  
ka pono o ka noho ana o ka Makaaianana e like me  
ke ano mamua, a ina 1 aina asle o ke Aupuni a me  
ke Konohiki. O kōu manao i' keia maheli ana ua po-  
no loa. Ua mui loa ka hooponopono ana no keia mau  
mea, asle mai i' hooaloa pono ia.

Apōpō i' ka hōra 10 halawai hou - Pule a pōu  
hou mui.

Honolulu Oct. 23, 1846.

Hiki mai na lūi Ahāolo a me ka pōe i' Kahoia  
a no ka hiki ole mai o ka Moi, ua hoopaneia  
apōpō halawai hou - Ua pōu ia - Hoi mai i' ka la

Honolulu Oct. 24, 1846.

Halawai hou ka Ahāolo. Pule a pōu 'Uluhū  
ia ka olelo o ka la 22 + 23. No na aina a ka  
Moi ke lūi i' hāawi ai i' kōna mau konohiki  
iho. Eia ka manao i' hooaloa e na lūi Ahāolo  
a me ka pōe i' Kahoia.

No ka Moi kekahi kuleana maloko oia mau

123  
una ma kana aue komotuke a no na komotuke malalo  
ona kekahi kuleana, nolaila uole hiki ke hooko no ke ko-  
motuke uale no, uole hoi no ka mo'i uale no, a holo mua  
ka olelo, olaila hooko, aole hoi e pili keia olelo i' ko ke  
Supuni kuleana, aole i' ko na Makaainana.

A pae ia hookohola e heluhelu i' ka palapala hoopi'i  
a Laila no ka olelo a Hana Home ua lili ka uina ia  
lakou mai a Hanaina mai, a pae i' ka heluhelua na  
palapala la alaila, hoi mai o E. Hanaina, uole au i'  
hana e like me ka Hana Home olelo doko o ka palapa-  
la hookomalima, ua hana au e like me ka mea ku-  
pono i' na Makaainana maloko o ke Kanawai pela  
no. Hookohola e hele o Wao i' Laila, e nana i' ka  
pilikia o na Makaainana malaila, a na m. Kekua-  
nana e hooponopono - a hoi mai i' ka Ahaolelo  
A pae ia Heluhelua ka palapala a ka Joe Kona  
a ua hookohola a ka poakahi Kaluwai hou hore  
ule a hoi mai -

Ua aue au (Oct. 20, 1840)

"i' Kanawai hou ka Ahaolelo. Ule a pae Heluhelua ka olelo  
ka ia 24 a hookohola ia ka

A hookakaa ka hana mua, ua ka olelo e kaka au  
ka Mo'i Kona uua malalo a hooko i' Kanawai maoli  
no ka aina ke kumu manao o na Lina Lona ku-  
mu kuleana iina - a ua hookohola pono ka Ahaolelo  
a ua palapala la

Eia ka manao i' hookohola a na Lu'i Ahaolelo  
e hele na Hanaina e kaopuni i' ko lakou mau

mokupuni iho, i helu pono i'na aina, a me na ihu-  
puna, a me na Ili, a me na Konoiki ia ia ka  
aina, ke hiki i' ka manawa e pau ai keia  
Ahaolelo. A ka pouka Halawai hou hou 10-  
Pule a hoi mu-

Honolulu Oct. 29 1846

Halawai hou ka Ahaolelo. Pule a pau Helu-  
hela ka olelo o ka la 26 a hoohele iho la-

O ka olelo o ka la 26 ka hana mua, i' ka wa e hele  
ai na Kiaaina e helu pono i'na aina a pau, alaila  
o ka la 20 o Lanuari ka la e palapala mai ai na  
Kiaaina i' ke Kuhina Nui no na mea a lakou i'  
hana i'. A ua hooheleponoia.

Ua hoohelepono ka Ahaolelo e hoi ia ka uku  
o Maikai a me Kulama, a me Kalanikupua a me  
Kekaulahe i' hiki ke uku i'na la pauha i' hwa-  
kama' ma ka aha hana i' ka o na Kamaui  
hou a ka moe i' kanai - i' hoohele dala no ka Ma-  
lama hoohele, eke ma ka lakou uku pono, ua  
Kapaia ke wahi paue iki

A pau ia, hoohelepono ka Makaamooa pono  
ma ke kula, a malaila i' kamailo mu' a na lii  
ole nae ke mea i' hooheleponoia

Upo Halawai hou Pule a hoi mu.

Honolulu Oct. 30. 1846

Halawai hou na lii Ahaolelo. Pule a pau Helu-  
hela ka olelo o ka la 29 a hoohele iho la-

ʻI hooʻpukaia ka mea e na ko h. makaainana pono  
ma ke kula

ʻEhela mea e nnoonu ai ka Ahaolele

1 ʻEhela na huaaina i ka hana a ke konohiki i ka poalima,  
a e hele i ka poalua o ke Aupuni, alaila i na e hooluminalima  
ke kula i kekahi mea e ae, a loa mai ke olala, alaila  
e mahalo ponoia kela olala i hookahi hapakolu na  
ke Aupuni, i hookahi hapakolu na ke konohiki, i hookahi  
i hapakolu na na Makaainana -

2 Ina makemake ka huaaina e kaawale, i ka hana  
a ke Aupuni, a me ke konohiki, alaila lawe oia i ka-  
na wahi i hooʻpa ai ma ke auu Aloalo, a lilo loa ia ia,  
alaila aole ona kuleana ma na wahi kaawale o ka  
aina, aole mae ke mea i hooholoia -

A ka poakahi halawai hou hoo 10

Pule a noi nui -

Honolulu Nov 2, 1846.

Halawai hou ka Ahaolele Pule a pua heluhelua ka  
lele o ka la 30, o October a hooʻhoi iho ia. a heluhelua  
ia palapala no ia pono o ka makaainana ma kahi  
kaawale o ka aina a lakou i hana i

He nui no ke kamailio o na lū. no ia pono o na  
Makaainana, a nui no ka nnoonu pono i ke kuleana  
a me ka ole o na Makaainana, aole mae ke mea  
i hooholoia. A ka poaka halawai hou hoo 10

Pule a noi nui -

Honolulu Nov. 5, 1846

Hui'iawai hou ka Akahulu iho a pau. Heluheluia ka olelo o ka la 2 a hooalo iho la, a heluheluia kekua he' iola, aia e olelo ma, iho e manaa kekua ma kana e ilodilo, i' kana wahi i' Mahiai ai, alaila koe ke kula, aia e olelo ma kuleana iho e ke kula i' ke kuleana ka ma, a o ke kuleana ka ma, aia e ma Makaimana.

A heluheluia ke kanawai ma na holoholona he' kua e ma na kuleana ka la 1, aia iola.

Aia kuleana ma la e ma na kuleana i' na olelo o ke kuleana ma, no ke ka Makaimana i' ma ke kula, a ma ke olelo

Aia kuleana ma la 10 Pule a hoi ma

Honolulu Nov 6, 1846

Hui'iawai hou ka Akahulu Pule a pau. Heluheluia ka olelo o ka la 5-

Eia ka ma e hooalo i' na ke He kuleana ko ka Makaimana ma ke kula ma ka aia ma i' noho i' i' ke kuleana i' ke kuleana i' kuleana ma holoholona kuleana i' i', a i' ke kuleana ma ma aia e ma kuleana ma aia ma Makaimana e kuleana i' ke kuleana ma holoholona, a e kuleana i' kuleana ma kuleana, a kuleana i' kuleana ma, a ma aia noho e holoholona ma i' ka ma ma e makemake i', aia i' na e olelo ke kuleana, alaila ma aia no ka kuleana e kuleana i' ma kuleana ma ma i' aia, a e kuleana i' ka ma ma holoholona, aia ma e holoholona

ka hoana me hai i kekahi pono o ka Aina Ulu o  
ke Kōwhiri

He haunani no William Richards e hōmaukauka i olelo  
no ia mau mea a me hou mau i ka Ahuolelo, a iāia  
i hooholo loa a - ʻAhoʻhoʻo nānawai hou. Pule a hoi mau

Honolulu Nov. 5, 1846

ʻEhā ana hou ka Ahuolelo Pule a hoi mau ka  
olelo o ka iāia

ʻEhā ana ka palapala no ka Makanihana pono  
ma ka iāia, a me ke ke Kōwhiri, a me ke ke lū-  
puni.

He hooholoia ka Pūke 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,  
a iāia ka palapala no ka hooholoia nā mea  
ua holo mau ka Pūke 1 mau, a i keia la ua ho-  
holoia ka Pūke 2, 3, a ua hoi mau palapala ma  
i keia la i ka hooholoia -

ʻEhā ka hoakahi hānawai hou hou 10  
Pule a hoi mau -

Honolulu Nov 9, 1846

ʻEhā ana hou ka Ahuolelo. Pule a hoi mau ka  
olelo o ka pono -

ʻEhā ana ka hōmaukauka e hooholoia i ka hōmaukauka 4  
o ka Pūke 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, a i keia la ua ho-  
holoia -

ʻEhā ana hooholoia ka Pūke 1, 2, a ka Ahuolelo  
no ka hooholoia hou ana i ka hōmaukauka o ka hōmaukauka  
ma. ʻEhā ana -

16.  
Hoi mai o M. Hekuanana no ko lāua hoopaapa me  
H. M. Ekeiohoku, no kekahi mau aina o Victoria Kama-  
main i'ua ma ka palapala o ke aupuni i'ka-  
hālo ana ma Lāhaina i'ilo o Ekeiohoku nona ia  
mau aina, aka ma ka palapala aupuni no Victoria  
Eia ma inoa

O Honokowai ma Muni  
O Sākinini i'Kau i'Hawaii  
O Kulaimano i'Hilo i'Hawaii  
O Kalalau i'Hilo i'Hawaii

Eia ka mea i'hoi i'ka Ahaolelo, e like me  
ka 10000 i'ua ma ka palapala aupuni i'ka wa  
i'ka Ahaolelo ai ma Lāhaina no Victoria, (No Victoria  
maoli no, aole o W. Pitt Ekeiohoku -

Eia kekahi no H. Records o hoomakaukau i'na  
kanawai a hiki i'ka malama o Aperila 1847 e  
hiki mai ana - a ua ho'oholo ponoia

Eia kekahi mea i'Victoria a ho'oholo e ho'opai  
i'ka Ahaolelo o Keia Makuhiki 1846, a hiki i'  
ka ia 4 o Aperila 1847 e hiki mai ana, a laila  
Ahaolelo hou -

Pule a hoi mai

Honolulu Iperila 21, 1847.

1847. Hooma kaia ka Ahaole i kua makahiki  
Pule a pau. Eia na'ii Ahaole i hiki mai

Kamehameha III

Keoni Ana

M. Kekuanaoa

M. Kekuonohi

J. Y. Kamehameha

A. Paki

C. Kanaina

J. Li

J. Kalo

M. Kalama

J. M. Hopai

L. Konia

A. Kekuokalani

P. Kamehameha

M. Luaka

J. Piikei

A. Kamehameha

Hapaakea.

Eia na mea i kohoia e na makainana i hiki mai

Kuwa

Palau

Hoopuka mai o Keoni Ana i ka olelo na halawai ka-  
kou i kua la e like me ka mea i hoolahaia ma ka Elele. E  
nau a hiki i ka la 28 o keia malama, halawai hoi  
kaku e hoolohoe i ka olelo a ka Koi: o ka pau no ia;  
hoi na'ii.

15

Hono a 11, o ke i w a ke a e h w o t o h e  
 o i f k u l e o, u k e k a n o n o t e, k e k a p u o k u o w a i n a, k e 21  
 a k a m o i a l i k e. k u m o i m a t p u l e u p a c

Ahaia, hai mai la ka Moi, a helu-  
 i lu i kona manao maikai a hai  
 akaka i kona manao a me kona ma-  
 kemake ia wa iloko o ka Hale Ahaolelo  
 i loko o ka poe i akoukou mai, no kona  
 manao e holo i mau kanaka Hawaii  
 i oho i poe e kokea i kana hana  
 a e kuapono pono i na Kanawai a me  
 na olelo apana o keia Aupuni i pololei loa  
 kana hana ana, a i oluolu ka noho ana  
 o na mea apana a e hoano e i ka  
 hana ana i na mea apana ma ka  
 manao i mea e kuapono ai ka  
 noho Aupuni ana e like me na Aupuni naau  
 ao o ka Honua nei. Ka lani kona manao  
 e huli nei kona ihu kanaka apana i ka  
 manao a me ka mulama i ka pono

a me ke Akua, e like me na Aupuni i manao  
nuiia. Apania. Ku mai la ke Kuhina Kalai-  
aina, a hai maila i kona manao mahalo  
i ka ka Moi hoike ana, i hoonaopopo ana me  
ka hanohi i na mea aua i lohe ai.

Apani kana. Ku mai ke Kiaaina o Kaula  
e hoonaopopo ana i kona manao mahalo  
no ka ka Moi hana e koku ana kana  
koho ana i na kanaka Hawaii Ekele, i ka  
manao a me ka pono o ke Akua kamea  
e kua papa mui ai ka noho ana o ke Aupuni  
e like me na Aupuni i ae mai i ka pono o  
kana hana ana. Apania

Ku hou mai la ke Kuhina Kalaiaina  
hai ae la i na kanaka Hawaii Ekele  
a ka Moi i makemake e koku i kana  
hana ana, o A. Paki, o Joane Si, o Maakua  
Apani kana. Ku mai ka Mea Hanohi ana ke  
Kiaaina Oahu a puka aku i waho e hai  
aku i na kanaka i ka olelo a ka Moi i  
kona manao makemake e koku i na  
kanaka ekele, na laka e hoonaopopo  
hou i kana hana. O ka panioia, hai mai  
la ke Kuhina Kalaiaina, apopo ke halawai  
hou.

Hale Ahaolelo Aperila 29: 1847

Halawai hou na Lii Ahaolelo a me ke Kuhina  
Kalaiaina a me ka poe i kohoia a me na Kuhina  
Hale apau. hoi mai la ke Kuhina Kokuia Lunaka  
mua i kani oihana e hoakaka mai  
ana o ka pono o ke Kanawai, oia ka mea  
e pono ai ke aupuni apau kana. Iu ae la  
ke Kuhina o ke Alo Palapala e hoi mai ana  
i kana oihana no na Hale Kula a me  
ka mui o na Hamama a me ka mui o  
ka waiwai ililo i na Kumuas. O ke ao  
mui ana o na kanaka i ka palapala  
oia ka mea e na auas ai, a'o malu mai  
kai ai ke aupuni. Apau kana. Iu mai la  
ke Kuhina Waiwai, e hoi mai ana i ka  
mui o ke Oala iloa mai i ke aupuni  
a me ke Oala ililo aku no ka pilikia o  
ke aupuni i kona poe aie, a me ke kaa-  
wale ana o ke aupuni i kona poe aie.

Kan ia hoi mai la ke Kuhina  
Kalaiaina, a keia poala aku oia ka  
la 4, o Mei ~, E akoua hou ia maanei  
Iora 11, o ke auakea.

Hale Aholelo Mei 11 - 1847

Kalawai ka Moi a me ke Kuhina Kalaiaina  
a me na Kuhina a me na Lii Aholelo a  
me ka poe i kohoia a me kekahi poe e  
i hele ma e hoolohoe - Pule apau -  
Ku mai la o Mika Luke a heluhelu i ka  
kalapala moolo a ke Kuhina o kona  
Aina e hoomaikaika no ka mea pili  
ma kana Oihana Apau ia Ku mai  
o A. Paki, a ninau i na Lii o ka Aholelo  
a me ka poe i kohoia, i na manao  
kakou na pono keia a e lawe na kakou  
e kau na lima i luna, kau ala na  
lima no ka manao na pono. Apau ka  
na Ku mai ke Kuhina Kalaiaina, a  
heluhelu ma ka mea pili i ke Oihana  
i hooili ia mai na na mai ka Moi mai  
apau i ka heluhelu ia. Ku mai ka Mea  
Hanohano C. Kanaina, a ninau i ka  
poe alii o ka Aholelo a me ka poe i koho  
ia i na manao kakou na pono keia  
alaila e kau ka lima iluna, a pela i  
luna ia ai. Apau ia hoi na Lii apau a  
me ka poe i kohoia a me kekahi poe e  
e, a olelo mai ka Moi E hoomaka  
i kapa hua, alaila, komo mai ka  
Aholelo

Kalawai ka poe Aholelo a  
kohoia o John W. M. Maikai i Kakaalelo

A maia hope iho, heluhelu o Likeke i mau Kanawai  
hou no ka pau o ka noho ana o ka Mea Kanohano  
John Ricord i Kōkua Lunakanawai no ke Hawai'i  
Pae Aina, a hoakaka ia ke ano i maopopo  
i ke ka Ahaoalo, ana hooholoia keia mau  
manao e laka. Pānuku 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Apau ia olelo o Likeke e waiho <sup>analogia o ka</sup> ~~ma ka~~  
<sup>Ma</sup> ~~pa~~ Kūkākūka malu ~~e hooholoia~~ <sup>ka, hoi</sup> ~~ma~~  
~~laila ka Mei~~ e Kakanani i Kona iwa  
no keia mau mea i heluhelu ia. Apau ia  
hooholoia a ka po'alu o keia pule aku  
ahaoalo hou hōa 10, o ke Kākahiaka Pule  
Apau, hoi nui ka Ahaoalo.

Hale Ahaoalo

Mei 11<sup>th</sup> 1847

Kalawai hou ka Ahaoalo elike me ka  
mea i hāi ia i ka la 4, o Mei, a pule a  
pau heluhelu ia <sup>ka, olelo</sup> ka la 21, o Aperila a me  
ka la 28, a me ka la 29, a me ka la 4, o  
Mei a hooholoia, apau ia, olelo mai o  
Likeke e pono paha e hoike ka hana  
i kauoha ia i na Kiaina no ka Aina  
no ka mea, e hoike ana i kekahi Kiaina  
ana ae ia e hoike mai o ke Kiaina o Kawai  
ole nāe hoi i olelo. Kū mai ke Kiaina  
Oahu. Ole anei e pono i'ia ke hāi aku  
i ka hoopii o Laie a me ke ano o ka hana  
ana elike me ke kauoha ana mai o ka

Ahaolelo o Kela makahiki i'au e hele au e  
hooponopono a hai mai au ia oukou, aua  
ae ia pono ke hai mai Ikon hiki ana a  
hooponopono ma Laie, ua pono o C. Kanaina  
ua hewa o Hana Home, ua hooponopono au  
ua pono a ua oholu na makainana, a  
ua hoapono mai ka Ahaolelo ia Hana a  
ke Kianina Oahu.

Apu ia, Iku mai ke Kianina o Kanai  
a hai mai i ke koho ana o na Apua 3  
o kona mokupuni penei - Imai ka Apua  
mua, aole pono ke koho i Lunamakaainana  
no ka mea, kono aku nei ia Lunamakaainana  
na i ka Ahaolelo, a hoholo ia e uku ka ma-  
kou Elis i Hookahi Dala - Imai ka Apua 2,  
aole pono ke koho i Lunamakaainana no ka  
mea, ua Aloia ia ka aina, Imai hoi ke kolu  
o ka Apua - Aole pono ke koho, e loa a  
auanei kona kuka kohoheo - Elua Apua  
o Ikon Mokupuni i koho i Luna, aole mae i  
pono loa ke ano o ke koho ana ua hema  
kou. Aole mae pu kana, mae ia o  
ka ke Kianina o Maui ke heluhelu ia ma  
ku ma pili i ka Aina, alaila, heluhelu  
i Iike i na Aina o ke Ii Apua ma Maui  
a'au ia, Iku mai ka Haku Puka, aole pu  
ia ka Aina i ke kono, ua ke kekahi  
ina, a nolaila, ua kohoia na Mea Hano-  
hano o A. Pahi a me Ioane Ii e hui pu

me ke Haku Puukū e hoʻponopono no na Aina o ke  
Lii. Apana ia, Iu mai ke Kiaina o Kanai a  
hāi i na aina pili ma kona moku pūni aole  
mae pua loa - Hooholoia. Ipoʻo Halawai hou  
hōa 10 o ke kakahiaka Pule apana. Ioi nui  
ma Lii - a me ke pae i kōhōia

Hale Ahaolelo

Mei 12<sup>th</sup> 1847

Halawai hou ke Ahaolelo. Pule apana  
heluhelu ia ka olelo o ka la inehinei, a na ho-  
hōloia - Apana ia. Iu mai ke Kiaina o Kanai  
heluhelu i ke kōena o na Aina, a hōakaka  
o P. Kanua no Nūhau ma ka Ili paha e  
auhau ai a ma ka Moku ka awale paha  
na hoʻopaʻapa iki malaila, a na hoʻoholo  
ia e auhau ia o Nūhau ma ka Ili o  
loko. Na hoʻopaʻapa nui ke ka Ahaolelo  
no kekahi mau Aina aole akaka lea  
ka holo mai ka Apana 2, a me ka Apana 3  
Kana heluhelu ana - Hooholoia Ipoʻo  
Halawai hou hōa 10, o ke kakahiaka  
hōike hou mai o P. Kanua i ke kōena  
o na Aina Iko Pule Apana hōi  
nui -

Hale Ahaolelo

Mei 13<sup>th</sup> 1847

Halawai hou ke Ahaolelo Pule, apana  
heluhelu ia ka olelo o ka la inehinei

ua hooholo ia, alaila iu mai ke Kiaaina  
Kauai, heluhelu i ke koeena o na Aina o  
Kona Moku puni i na ka Apana 4 Apana 5  
apan i ka heluheluia. Ua hooholoia, o Keoni  
a me A Puki na mea nana e hooponopo-  
no na Aina o ke Iii ma Kauai a me  
iona konohiki <sup>kon</sup> i na mea ka Haku Puni o  
ka Moii. Apan ia Iu mai ke Kiaaina  
Oahu a hoike i na Aina o Kona Moku puni  
ua hoike ia ma ka Aina a me na konohiki  
mai ke Iii aku a me kahi maikai a me  
kahi maheluhelu o ka Aina i ke pono ia  
ka palawalelo o na konohiki ma ka Apana  
ka hoouaka ana, o Waimanalo a me  
Kailua Kai pua. Apopo e hoi hou  
ke Kiaaina Oahu, hoo 10, o kekaka-  
hiaka Pule apan hoi nui na Iii a  
me ka poe i hoohia

Ua Ahaolelo

Mei 15, 1847

Halawai hou ka Ahaolelo Pule apan  
heluheluia ka olelo o ka la inehine  
hooholoia Apan. Iu mai ke Kiaaina  
Oahu a hoike i ke koeena o na Aina  
o Kona Moku puni, a kekoke pua na  
Aina i ka heluheluia kee iki o na  
Aina ma Waikiki. Iu mai o Keoni  
I a hoakaka no ka nui o ka aneiai  
ana hoopapaia malaila no ka

hooko ana a ke Ikaaina oahu no Kuluwaihaka  
ka nui, ana hooalo e waiho ka nui ia  
Hevii I, a maapopo ka hooko ana a  
Kakahi aha hooaloalo e aku.

Hooaloia a poakahi halawai  
hou hou 10, o ke kakahiaka pule apau hui  
nui ka Ahalelo.

### Hale Ahalelo

Mei 17 - 1847

Halawai hou ka Ahalelo Pule apau  
heluhelu ia ka olelo ka la inehine 15, o keia  
malama ana hooaloia a heluhelu ia  
ke pona o na Aina o Waipiki ana  
kau i ka heluhelu ia, ana <sup>hooaloia</sup> ~~hooaloia~~ o Joane  
Li a me Faki o Luua ke hooponopono i  
na Aina Oahu me ka Haku Puna.  
o ka Moai. Oia Aina o Hawaii a  
hooponoia a mahope aku, ana  
hooaloia e hoi o Kurehoo i Maui i  
keia la. Ana hooaloia a poaka ha-  
lawai hou hou 10, o ke kakahiaka, pule  
apau hui nui na Li a me ka Jose i Kurehoo

### Hale Ahalelo

Mei 20 - 1847

Halawai hou ka Ahalelo Pule, a  
kau, heluhelu ia ka olelo o ka la 17, a  
hooaloia. Aila, ku mai o Joane Li

a hoakaka no ka poe ai Aina ma Marua  
i manao e lawe ma ka Eka, ana kamaili  
iki ia malaila, ana waiho ia mahope akeni  
hooponopono ai. Alaila, ~~he~~ heluhelu o Likelike i  
ke Ranau ai 3. Ika paia. He Kanawai ho  
nohoihoi, <sup>Oahu</sup> ~~ma~~ Lunakanawai o ka Ikaui Pae  
Aina, ana heluhelu ia ka olelo Hoakaka apana ia  
heluhelu ia ka Mokuna I no ma Ahahookole i ka  
pana ole o ma Mokepuni. Puka, no ka mahela  
o ma Mokepuni i wahi leupono no ma Lunakanawai  
e noho ai, ana hooalo ia ma na Kiaina e hai  
mai ma ka palapala imua o ka Ahahookole, a  
ke Kiaina Oahu imua oia, elike me ka mea  
i pana i kekahi mea a e Likelike e heluhelu  
mai nei, o kaui iho la noia, ana holo pela  
no - heluhelu ia Hawina I, na pana ia ke ka  
Hawina 2. Hooalo ia e waiho ia a e heluhelu  
o Likelike i ka palapala a Kanisina o Amerika i  
palapala akeni ai i ke Kuhina o kona Aina e  
pana ia, Eia ka olelo i hooaloia.

Hooaloia ka manao, na noono  
makou no ka Palapala a Mr Ten Eyth i palapala ai ia  
Mr Wyllie, ana minamina makou i ka loa aia  
ia ia kekahi mea iloko o ka palapala hoike a ka  
Komalunakanawai i ka kono ole i kona manao, ake,  
rohe mea iloko oia palapala e hooalo ai i ke makou  
manao, na like no me ka manao o ka  
Moi i hoike akeni ai ia Mr Ten Eyth i ka la  
15, o Amuari i hala akeni nei

Hooholoia ka manao, na ke Kakanolelo e hoo-  
i ke Kihina no kona Aina i i hope o keia olelo, u e ho-  
aku no hoi ia ka Mr Ten Eyck palapala i malamaia  
maloko o kana waihona palapala. Apeau ia  
pule a hoi nui ~

Hale Ahaolelo

Mei 21 ~ 1847

Halawai hou ka Ahaolelo Pule, apanu, Helu-  
helu ia o ka olelo o ka la 21, ana hooholoia

Maia Heluhelu ia ka Haawina I - mai ka  
pauku 1. ahiki i ka pauku 16. uole pau loa  
ia Haawina Hooholoia, a hoakahi hora 10, o  
ke kakahiaka <sup>Halawai hou</sup> ~~hale~~ <sup>pule</sup> apanu, hoi nui na ka  
Ahaolelo ~

Hale Ahaolelo

24 Mei 1847

Halawai hou ka Ahaolelo - Pule apanu Helu-  
helu ia ka olelo o ka la 21, o Mei 1847, ana  
hooholoia - Maia Heluhelu ia ka manao  
o ka poe i kohoia i hoapono pono <sup>ai</sup> i na  
aina o ke Lii o Maui, ana Heluhelu ia o na  
Aina o Maui, ana hooholoia o ke Lii ke  
hoapono pono me na Konohiki mai ke Lii  
mai. apela na Moku Puni e ae apanu e  
hoapono pono ai ke Lii a me na Konohiki. Maia  
na hooholoia na ke Lii e olelo mai i ke  
Kiaina e hoo e olelo i na Kōhiki o kona  
moku Puni e hoo mai ma ka Moku

ale i ka la a me ka hua i olelo ia.

Hooholoia Apwaha halawai hou  
hou 10, o ke kakahiakaa pule apau hoi  
nui ka Ahaolelo —

### State Ahaolelo

Mei 27 ~ 1847

Halawai hou ka Ahaolelo Pule apau he-  
lulu ia ka olelo o ka la 24, ana hooholoia  
helulu ia ka palapala hoopi a kekahi  
Joe Makainana o Maui. 102, no ke fai  
aina o ke lii Puni o ka iloi mawana, au  
hoo, pono ia malaila, ana waiho ia  
ole akaka ka holo. Apau ia hooholoia  
e helulu ia ke Kanawai Hono Hono  
Oihana Lunakanawai no ke Hawaii Pae Aina  
Maui II. Pake 17 ahiki i ka pake 25, —

Pule ~~apa~~ hooholoia i ka pake halawai  
hou hou 10, o ke kakahiakaa. Pule apau hoi  
nui ka Ahaolelo —

### State Ahaolelo

Mei 31 ~ 1847

Halawai hou ka Ahaolelo pule apau, helulu  
ia ka olelo o ka la 27, ana hooholoia, alaila  
helulu ia ke Kanawai Hono Hono Oihana  
Lunakanawai no ke Hawaii Pae Aina Maui II, pake  
i 26 a luki i ka pake 38 — Apau ia

Mokuna 2 Na Ahahookolo kolo Haka

177

Haawina I Ahahookolokolo Kaafunui. Pauten I a hiki  
i ka pauten 6, Koe ka pauten 7 - Apana  
pule apan hoi mui ka Ahaoalo. Hooholoia  
apoaka halawai hou hwa 10, Kakahiaka

Hale Ahaoalo

June 3 - 1847

Halawai hou ka Ahaoalo poule apan Heluhelu  
ia ka ole o ka la 31, Mei, ana hooholoia

Heluhelu ia ka palapala a Kaapa no ka  
manao o Kekahi. Ioe mahnainana o Hawaii i  
palapala mai ai i ka Ahaoalo no Kekahi mau  
manao hoopi avle akaka ka holo ua hoopa  
nee ia paka mahope aken Apan ia Helu  
helu ia ka Haawina I Ahahookolokolo Kaafunui  
Pauten 7 a hiki i ka pauten 9, Koe ka pauten  
10 - Hooholoia apoaka halawai hou hwa 10  
kakahiaka poule apan hoi mui ka Ahaoalo

Hale Ahaoalo

June 4 - 1847

Halawai hou ka Ahaoalo poule apan. Heluhelu ia  
ka ole o ka la 31, June, ana hooholoia. Haawina I  
Ahahookolokolo Kaafunui Pauten 10 - 21  
Haawina 3 No ka Ahahookolokolo Kiekie  
Pauten 1 - 9 - Koe ka pauten 10 Hooholoia a  
ka poala halawai hou 10, o ka Kakahiaka  
poule apan hoi mui ka Ahaoalo

Hale Ahaolelo June 10 - 1847

Halawai hou ka Ahaolelo, Iule apau, Heluhelu ia  
ka olelo o ka la 4, ana hoolohia. Heluhelu ia ke  
Haniwai Huiwina 3. No ka Ahahooloholo Hickie  
Pauku 10 - 13 - Mokuna 3. Huiwina 1 - No ka hoo-  
maka ana a me ka hana ana a me ka  
hooloholo loa ana i ka olelo i na hoo-pii waiwai  
Pauku 1 - 10 - Roe ka pauku <sup>hoolohia ake</sup> pauku 11. <sup>10 12 ake</sup> Iule apau  
hou ka Ahaolelo. Poia ka hoolohia i ka hoo-  
9, o ka la ake hoo-pii waiwai huiwina  
o Huiwina me A. Keahonui no hoo-pii waiwai  
Huiwina -

Hale Ahaolelo

June 11 - 1847

Halawai hou ka Ahaolelo, Iule apau Heluhelu ia  
ka olelo o ka la iuhine, Iule pono loa, i na hoo-pii  
Hoo-pii mea i hoolohia - Apau ia Mokuna 3  
Huiwina I, ~~paau~~ No ka hoomaka ana a me  
ka hana ana a me ka hooloholo loa ana i ka olelo i  
na hoo-pii waiwai Pauku 11 apau ia Huiwina  
Huiwina II No ka hoomaka ana hana ana  
a me ka hooloholo loa ana i ka olelo no na hoo-pii  
Pauku I - 5 Roe ke ono o ka pauku hooloholo  
ia ake hoo-pii halawai hou hoo-pii 10, o ke  
hoo-pii ake Iule apau huiwina 1 o  
Ahaolelo

Hale Ahaolelo

June 14 - 1847

Halawai hou ka Ahaolelo, Iule apau

Heluhelu ia ka olelo o ka la 11, o Ewe, ana hooholoia  
heluhelu ia ka hoopi a ma Kanaka o Wai'io Wai'u  
Ewa no na hooholona hila hewa ma ka laka wahi...  
no ka laka poma, na hooholoia ma ke Kakanalo  
e haawi i ka pae o keia olelo ia Amuri ka Luanaka  
nawai. Hoopi mai o W.P. Leliehoku, no kona hale ma  
ka Pape i Kailua no ka hooholo hope ana a ka poe  
Kukakuka malu no ke Aupuni ia hale, a na  
hoopanee ia e huli ia ka palapala a Ioane Si  
mia i hooholo ai no Leliehoku ia hale, a maopu  
po lea ka pono. Heluhelu ia ke Kanawai.

No ka hoomaka ana, hana ana a me ka hooholo  
ana i ka olelo no na hewa - Pauten 6 a hiki i ka  
pauten 12 - Hoopanee ia a pae ke Kanawai  
i imi ia i mea e ku mai ai a mui na Moku  
Kohola, aole hoi e like me ke Kanawai mua  
apopo hoi hou mai keia Kanawai no  
hooholoia apopo halawai hou, <sup>hwa 10, kapa hika</sup> pule  
apau hoi mui ka Ahaolelo -

Hale Ahaolelo

June 15 - 1847

Halawai hou ka Ahaolelo, pule, apau. Heluhelu  
ia ka olelo o ka la 14, ana hooholoia, alaila, helu  
helu ia ke Kanawai - mai ka pauten 13 apauia  
Kaawina, Heluhelu ia ka Kaawina 3, pauten 1  
ahiki i ka pauten 5 no ka laka o ka pauten, hoo  
holoia e waiho ia, a e heluhelu ia ke Kanawai  
pili hou no na moku Kohola - Olelo hui i Aole

Pauku 1 ua hooholoia, elua mea hoole o Auwaa  
a me J. Piikoi — Pauku 2, ua hooholoia pauku 3, ua  
hooholoia, Pauku 4 ua hooholoia, Pauku 5, Pauku 6, Pauku 7,  
8, 9, ua hooholoia — a ka poaka hoo  
10, kakahiaka halawai hou, pule a  
pau hoi nui

‘Eale Ahaolelo

June 17-1847

Halawai hou ka Ahaolelo. Pule apani helu-  
helu ia ka olelo o ka la 15, a ua hooholoia  
alaila heluhelu ia ke Kanawai, <sup>Mokuna 3</sup> Hawina 3  
pauku ~~11~~ a hiki i ka pauku 23, he mau pa-  
uiku keia i hana i ka heluhelu aia  
mama, apani hooholoia apani  
halawai hou hoo 10 kakahiaka, pule a  
pau hoi nui —

‘Eale Ahaolelo

June 18 1847

‘Ealawai hou ka Ahaolelo. Pule apani, heluhelu ia  
ka olelo o ka la 17, aua hooholoia, alaila, heluhelu  
luia ke Kanawai Hawina 3 a Pauku 6, ke Kovera i  
heluhelu ia i ka la 15 o June a hiki i ka pauku 23-  
pania Ho. Kotoheto Hone Hone, a 4 - Pauku 1, a  
pani ia Hawina. Olelo hiki i a ia nei, apani  
ka heluhelu ia, hooholoia aua ka pule halawai  
hou hoo, o kakahiaka pule apani hoi nui  
ka Ahaolelo —

(June 18)  
1847